

Ohjeet

Ohjeet 1/2022 rekisteröityjen oikeuksista – oikeus tutustua tietoihin

Versio 2.0

Hyväksytty 28. maaliskuuta 2023

Versiohistoria

Versio 1.0	18. tammikuuta 2022	Ohjeiden hyväksyminen julkista kuulemista varten
Versio 2.0	28. maaliskuuta 2023	Ohjeiden hyväksyminen julkisen kuulemisen jälkeen

TIIVISTELMÄ

Rekisteröityjen oikeus tutustua tietoihin on vahvistettu EU:n perusoikeuskirjan 8 artiklassa. Oikeus on ollut osa EU:n tietosuojaa koskevaa oikeudellista kehystä alusta lähtien, ja sitä on nyt kehitetty edelleen tarkemmilla ja täsmällisemmällä säännöllä yleisen tietosuojasetuksen 15 artiklassa.

Tiedonsaantioikeuden tavoite ja yleinen rakenne

Tiedonsaantioikeuden yleisenä tavoitteena on antaa henkilöille riittävät, läpinäkyvät ja helposti saatavilla olevat tiedot heidän henkilötietojensa käsittelystä, jotta he voivat pysyä perillä käsittelyn lainmukaisuudesta sekä tarkistaa sen ja käsiteltyjen tietojen täsmällisyyden. Tämä helpottaa henkilön muiden oikeuksien, kuten tietojen poistamista tai oikaisemista koskevan oikeuden, käyttämistä (mutta ei ole edellytys sille).

Tietosuojalainsäädännön mukainen oikeus tutustua tietoihin on erotettava samankaltaisista oikeuksista, joilla on muita tavoitteita. Tällainen on esimerkiksi oikeus tutustua julkisiin asiakirjoihin, jonka tavoitteena on taata viranomaisten päätöksenteon avoimuus ja hyvä hallintotapa.

Rekisteröidyn ei kuitenkaan tarvitse perustella tiedonsaantipyynnöä, eikä rekisterinpitäjän tehtävänä ole analysoida, auttaako pyyntö todella rekisteröityä varmistamaan käsittelyn lainmukaisuuden tai käyttämään muita oikeuksiaan. Rekisterinpitäjän on käsiteltävä pyyntö, ellei ole selvää, että pyyntö on tehty muiden kuin tietosuojasääntöjen nojalla.

Tiedonsaantioikeuteen sisältyy kolme osaa:

- vahvistus siitä, käsitelläänkö henkilöä koskevia tietoja
- pääsy kyseisiin henkilötietoihin
- pääsy käsittelyyn liittyviin tietoihin, kuten tietoihin käsittelyn tarkoituksesta, tietoryhmistä ja vastaanottajista, käsittelyn kestosta, rekisteröityjen oikeuksista ja asianmukaisista suojoitoista, jos tietoja siirretään kolmansiin maihin.

Yleisiä huomioita rekisteröidyn pyynnön arvioinnista

Pyynnön sisältöä analysoidessaan rekisterinpitäjän on arvioitava, koskeeko pyyntö pyynnön esittäneen henkilön henkilötietoja, kuuluuko pyyntö 15 artiklan soveltamisalaan ja onko olemassa muita, yksityiskohtaisempia säännöksiä, joilla säännellään tietoihin pääsyä tietyllä alalla. Sen on myös arvioitava, koskeeko pyyntö kaikkia rekisteröityä koskevia käsiteltäviä tietoja vai ainoastaan osaa niistä.

Pyynnön muodolle ei ole erityisiä vaatimuksia. Rekisterinpitäjän olisi tarjottava asianmukaiset ja käyttäjäystävälliset viestintäkanavat, joita rekisteröity voi helposti käyttää. Rekisteröidyn ei kuitenkaan tarvitse käyttää näitä erityisiä kanavia, vaan hän voi lähettää pyynnön rekisterinpitäjän viralliseen yhteyspisteeseen. Rekisterinpitäjä ei ole velvollinen toteuttamaan toimia sellaisten pyyntöjen perusteella, jotka on lähetetty täysin satunnaisesti tai ilmeisen virheellisiin osoitteisiin.

Jos rekisterinpitäjä ei pysty tunnistamaan rekisteröityyn viittaavia tietoja, sen on ilmoitettava tästä rekisteröidylle ja se voi kieltäytyä antamasta tietoja, ellei rekisteröity toimita tunnistamisen mahdollistavia lisätietoja. Lisäksi jos rekisterinpitäjä epäilee, onko rekisteröity se, joka hän väittää olevansa, rekisterinpitäjä voi pyytää lisätietoja rekisteröidyn henkilöllisyyden vahvistamiseksi. Lisätietopyynnön on oltava oikeassa suhteessa muun muassa käsiteltävien tietojen tyyppiin ja mahdollisesti aiheutuvaan vahinkoon liiallisen tiedonkeruun välttämiseksi.

Tiedonsaantioikeuden soveltamisala

Tiedonsaantioikeuden soveltamisala määräytyy yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa määritellyn henkilötietojen käsitteen soveltamisalan mukaan. Perushenkilötietojen, kuten nimen, osoitteen ja puhelinnumeron, lisäksi tähän määritelmään voi kuulua monenlaisia tietoja, kuten lääketieteellisiä tietoja, ostohistoriaa, luottokelpoisuusindikaattoreita, toimintalokeja ja hakutoimintaa. Pseudonymisoidut henkilötiedot ovat edelleen henkilötietoja, toisin kuin anonymisoidut tiedot. Oikeus tutustua tietoihin koskee pyynnön esittävää henkilöä koskevia henkilötietoja. Tätä ei pidä tulkita liian suppeasti, vaan tiedot voivat sisältää tietoja, jotka voivat koskea myös muita henkilöitä, esimerkiksi viestihistoriaa, joka sisältää saapuvia ja lähteviä viestejä.

Sen lisäksi, että rekisterinpitäjän on annettava pääsy henkilötietoihin, sen on annettava lisätietoja käsittelystä ja rekisteröityjen oikeuksista. Tällaiset tiedot voivat perustua siihen, mitä on jo koottu rekisterinpitäjän selosteeseen käsittelytoimista (yleisen tietosuoja-asetuksen 30 artikla) ja tietosuojaselosteeseen (yleisen tietosuoja-asetuksen 13 ja 14 artikla). Näitä yleisiä tietoja saatetaan kuitenkin joutua päivittämään pyynnön esittämisajankohdan mukaisiksi tai mukauttamaan siten, että niissä otetaan huomioon pyynnön esittäneeseen henkilöön kohdistuvat käsittelytoimet.

Pääsyn antaminen

Tietoihin voidaan antaa pääsy eri tavoin riippuen tietojen määrästä ja toteutettavan käsittelyn monimutkaisuudesta. Ellei nimenomaisesti toisin mainita, pyynnön olisi katsottava koskevan *kaikkia* rekisteröityä koskevia henkilötietoja. Rekisterinpitäjä voi pyytää rekisteröityä täsmentämään pyyntöä, jos se käsittelee suurta määrää tietoja.

Rekisterinpitäjän on etsittävä henkilötietoja kaikista tietoteknisistä järjestelmistä ja muista kuin tietoteknisistä rekistereistä sellaisten hakukriteerien perusteella, joissa otetaan huomioon se, miten tiedot on jäsennetty, esimerkiksi nimi ja asiakasnumero. Kaikki käsittelyä koskevat tiedot on toimitettava tiiviisti esitetyssä, läpinäkyvässä, helposti ymmärrettävässä ja saatavilla olevassa muodossa selkeällä ja yksinkertaisella kielellä. Tältä osin tarkemmat vaatimukset määräytyvät tietojenkäsittelyn olosuhteiden ja sen mukaan, miten hyvin rekisteröity ymmärtää viestintää (esimerkiksi ottaen huomioon, että rekisteröity on lapsi tai sellainen henkilö, jolla on erityistarpeita). Jos tiedot koostuvat koodeista tai muusta ”raakatiedosta”, niitä on ehkä selitettävä, jotta rekisteröity ymmärtää ne.

Pääasiallinen pääsyn antamisen tapa on toimittaa rekisteröidylle jäljennös hänen tiedoistaan, mutta myös muita tapoja (kuten suullinen tiedottaminen ja pääsy tietoihin paikan päällä) voidaan harkita, jos rekisteröity niin pyytää. Tiedot voidaan toimittaa sähköpostitse edellyttäen, että kaikkia tarvittavia suoja-toimia sovelletaan (esimerkiksi siten, että tietojen luonne otetaan huomioon), tai muulla tavoin, esimerkiksi itsepalvelutyökalun avulla.

Joskus, kun tietoja on paljon ja rekisteröidyn olisi vaikea ymmärtää niitä, jos ne annettaisiin kerralla – erityisesti verkkoympäristössä –, tarkoituksenmukaisin toimenpide voisi olla monitasoinen lähestymistapa. Tietojen antaminen eri tasoilla voi auttaa rekisteröityä ymmärtämään tietoja. Rekisterinpitäjän on pystyttävä osoittamaan, että monitasoinen lähestymistapa tuo lisäarvoa rekisteröidylle. Kaikki tasot olisi tarjottava samanaikaisesti, jos rekisteröity niin haluaa.

Jäljennös tiedoista ja lisätiedoista olisi toimitettava pysyvässä muodossa, kuten kirjoitettuna tekstinä. Se voi olla yleisesti käytetyssä sähköisessä muodossa, jotta rekisteröity voi helposti ladata tiedot. Tiedot voidaan antaa otteena tai kootussa muodossa, kunhan kaikki tiedot ovat mukana ja tämä ei muuta tietojen sisältöä.

Pyyntö on täytettävä mahdollisimman pian, joka tapauksessa kuukauden kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Määräaika voidaan tarvittaessa jatkaa enintään kahdella kuukaudella ottaen huomioon pyyntöjen monimutkaisuus ja määrä. Tämän jälkeen rekisteröidylle on ilmoitettava viivästyksen syy. Rekisterinpitäjän on toteutettava tarvittavat toimenpiteet pyyntöjen käsittelymiseksi mahdollisimman pian ja mukautettava ne käsittelyn olosuhteisiin. Jos tietoja säilytetään ainoastaan hyvin lyhyen ajan, on toteutettava toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että tietopyyntö voidaan täyttää ilman, että tietoja poistetaan pyynnön käsittelyn aikana. Jos käsitellään suuria tietomääriä, rekisterinpitäjän on otettava käyttöön rutiinit ja mekanismit, jotka on mukautettu käsittelyn monimutkaisuuteen.

Pyynnön arvioinnissa olisi otettava huomioon tilanne sillä hetkellä, kun rekisterinpitäjä on vastaanottanut pyynnön. Myös mahdollisesti virheelliset tai lainvastaisesti käsitellyt tiedot on toimitettava. Tietoja, jotka on jo poistettu esimerkiksi säilytyskäytännön mukaisesti ja jotka eivät näin ollen ole enää rekisterinpitäjän käytettävissä, ei voida toimittaa.

Rajoitukset

Yleisessä tietosuoja-asetuksessa sallitaan tietyt tiedonsaantioikeuden rajoitukset. Muita vapautuksia tai poikkeuksia ei ole. Tiedonsaantioikeuteen ei liity yleistä oikeasuhteisuutta koskevaa varaumaa niiden toimien osalta, joita rekisterinpitäjän on toteutettava noudattaakseen rekisteröidyn pyyntöä.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohdan mukaisesti oikeus saada jäljennös ei saa vaikuttaa haitallisesti muiden oikeuksiin ja vapauksiin. Tietosuojaneuvosto katsoo, että nämä oikeudet on otettava huomioon paitsi silloin, kun pääsy tietoihin myönnetään antamalla jäljennös, myös silloin, kun tietoihin tutustutaan muulla tavoin (esimerkiksi paikan päällä). Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohtaa ei kuitenkaan sovelleta 15 artiklan 1 kohdan a–h alakohdassa tarkoitettuihin käsittelyä koskeviin lisätietoihin. Rekisterinpitäjän on pystyttävä osoittamaan, että muiden henkilöiden oikeuksiin tai vapauksiin kohdistuisi haitallisia vaikutuksia konkreettisessa tilanteessa. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohdan soveltaminen ei saisi johtaa siihen, että rekisteröidyn pyyntöä ei hyväksytä lainkaan, vaan ainoastaan siihen, että sellaiset osat, jotka voivat vaikuttaa haitallisesti muiden oikeuksiin ja vapauksiin, jätetään pois tai tehdään lukukelvottomiksi.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 5 kohdan mukaisesti rekisterinpitäjät voivat hylätä ilmeisen perusteettomat tai kohtuuttomat pyynnöt tai periä tällaisista pyynnöistä kohtuullisen maksun. Näitä käsitteitä on tulkittava suppeasti. Koska tiedonsaantipyynnöjä koskevia edellytyksiä on hyvin vähän, pyyntöä voidaan pitää ilmeisen perusteettomana vain rajoitetusti. Kohtuuttomat pyynnöt riippuvat sen alan erityispiirteistä, jolla rekisterinpitäjä toimii. Mitä useammin rekisterinpitäjän tietokannassa tapahtuu muutoksia, sitä useammin rekisteröity voi pyytää pääsyä tietoihin ilman, että se on kohtuutonta. Sen sijaan, että rekisterinpitäjä kieltäisi pääsyn, se voi päättää periä rekisteröidyltä maksun. Tämä olisi asianmukaista ainoastaan kohtuuttomien pyyntöjen tapauksessa, jotta voitaisiin kattaa tällaisten pyyntöjen mahdollisesti aiheuttamat hallinnolliset kustannukset. Rekisterinpitäjän on pystyttävä osoittamaan pyynnön ilmeinen perusteettomuus tai kohtuuttomuus.

Tiedonsaantioikeutta voidaan rajoittaa myös jäsenvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan ja siinä säädettyjen poikkeusten mukaisesti. Rekisterinpitäjien, jotka aikovat käyttää tällaisia rajoituksia, on tarkistettava huolellisesti kansallisten säännösten vaatimukset ja otettava huomioon mahdolliset erityiset edellytykset. Tällainen edellytys voi olla esimerkiksi, että tiedonsaantioikeutta lykätään ainoastaan tilapäisesti tai että rajoitus koskee ainoastaan tiettyjä tietoryhmiä.

Sisällysluettelo

1	Johdanto – yleisiä huomioita.....	8
2	Tiedonsaantioikeuden tavoite, tietosuoja-asetuksen 15 artiklan rakenne ja yleiset periaatteet	10
2.1	Tiedonsaantioikeuden tavoite.....	10
2.2	Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan rakenne	11
2.2.1	Tiedonsaantioikeuden sisällön määrittäminen	12
2.2.1.1	Vahvistus siitä, käsitelläänkö henkilötietoja	12
2.2.1.2	Pääsy käsiteltäviin henkilötietoihin.....	13
2.2.1.3	Käsittelyä ja rekisteröityjen oikeuksia koskevat tiedot	13
2.2.2	Yksityiskohtaisia sääntöjä koskevat säännökset	13
2.2.2.1	Jäljennöksen toimittaminen	13
2.2.2.2	Useampien jäljennösten toimittaminen.....	14
2.2.2.3	Tietojen saattaminen saataville yleisesti käytetyssä sähköisessä muodossa	15
2.2.3	Tiedonsaantioikeuden mahdollinen rajoittaminen.....	16
2.3	Tiedonsaantioikeuden yleiset periaatteet	16
2.3.1	Tietojen täydellisyys	16
2.3.2	Tietojen täsmällisyys	18
2.3.3	Arvioinnin viiteajankohta	18
2.3.4	Tietoturvallisuusvaatimusten noudattaminen.....	20
3	Yleisiä huomioita tietopyyntöjen arvioinnista.....	20
3.1	Johdanto.....	20
3.1.1	Pyynnön sisällön analysointi.....	21
3.1.2	Pyynnön muoto	23
3.2	Tunnistaminen ja todentaminen.....	25
3.3	Pyynnön esittäneen henkilön todentamista koskeva oikeasuhteisuuden arviointi	27
3.4	Kolmansien osapuolten tai valtuutettujen välityksellä tehdyt pyynnöt	30
3.4.1	Tiedonsaantioikeuden käyttäminen lasten puolesta	31
3.4.2	Tiedonsaantioikeuden käyttäminen kolmannen osapuolen tarjoamien portaalien tai kanavien kautta	32
4	Tiedonsaantioikeuden soveltamisala ja sen kohteena olevat henkilötiedot ja tiedot.....	32
4.1	Henkilötietojen määritelmä	32
4.2	Henkilötiedot, joihin tiedonsaantioikeus liittyy	36
4.2.1	Rekisteröityä koskevat henkilötiedot.....	36
4.2.2	Henkilötiedot, joita ”käsitellään”	38
4.2.3	Uuden tietopyynnön laajuus	39

4.3	Käsittelyä ja rekisteröityjen oikeuksia koskevat tiedot	39
5	Miten rekisterinpitäjä voi tarjota pääsyn tietoihin?	43
5.1	Miten rekisterinpitäjä voi hakea pyydetty tiedot?	43
5.2	Asianmukaiset toimenpiteet pääsyn tarjoamiseksi	44
5.2.1	Asianmukaisten toimenpiteiden toteuttaminen	44
5.2.2	Erilaiset keinot pääsyn tarjoamiseksi	45
5.2.3	Tietojen toimittaminen ”tiiviisti esitetystä, läpinäkyvässä, helposti ymmärrettävässä ja saatavilla olevassa muodossa selkeällä ja yksinkertaisella kielellä”	47
5.2.4	Suuren tietomäärän edellyttämät erityiset vaatimukset tietojen toimittamistavalle ..	48
5.2.5	Muoto	50
5.3	Pääsyn antamisen ajoittaminen	52
6	Tiedonsaantioikeuden rajoitukset	54
6.1	Yleiset huomautukset	54
6.2	Yleisen tietosuojasetuksen 15 artiklan 4 kohta	55
6.3	Yleisen tietosuojasetuksen 12 artiklan 5 kohta	58
6.3.1	Mitä ilmeisen perusteeton tarkoittaa?	58
6.3.2	Mitä kohtuuton tarkoittaa?	59
6.3.3	Seuraukset	62
6.4	Unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännön yleisen tietosuojasetuksen 23 artiklaan perustuvat mahdolliset rajoitukset sekä poikkeukset	63
	Liite – Vuokaavio	64

Euroopan tietosuojaneuvosto, joka

ottaa huomioon luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta 27 päivänä huhtikuuta 2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679, jäljempänä 'yleinen tietosuoja-asetus', 70 artiklan 1 kohdan e alakohdan,

ottaa huomioon ETA-sopimuksen ja erityisesti sen liitteen XI ja pöytäkirjan 37, sellaisina kuin ne ovat muutettuina 6 päivänä heinäkuuta 2018 annetulla ETA:n sekakomitean päätöksellä N:o 154/2018¹,

ottaa huomioon työjärjestyksensä 12 ja 22 artiklan,

sekä katsoo, että näiden ohjeiden valmistelutyöhön kuului sidosryhmien panoksen kerääminen sekä kirjallisesti että rekisteröidyn oikeuksia käsittelevässä sidosryhmätilaisuudessa, jotta saatiin selville yleisen tietosuoja-asetuksen asiaa koskevien säännösten soveltamiseen liittyviä haasteita ja tulkintakysymyksiä,

ON HYVÄKSYNYT SEURAAVAT OHJEET:

1 JOHDANTO – YLEISIÄ HUOMIOITA

1. Nyky-yhteiskunnassa julkiset ja yksityiset tahot käsittelevät henkilötietoja monien toimintojen aikana, moniin eri tarkoituksiin ja monin eri tavoin. Henkilöt saattavat usein olla epäedullisessa asemassa, sillä he eivät välttämättä ymmärrä, miten heidän henkilötietojensa käsitellään (esimerkiksi yksittäisissä tapauksissa käytettävää teknologiaa), olipa kyseessä yksityinen tai julkinen taho. Luonnollisten henkilöiden henkilötietojen suojaamiseksi näissä tilanteissa on yleisellä tietosuoja-asetuksella luotu johdonmukainen ja vankka oikeudellinen kehys, jota sovelletaan yleisesti monentyyppiseen käsittelyyn ja joka sisältää erityisiä rekisteröidyn oikeuksia koskevia säännöksiä.
2. Oikeus tutustua henkilötietoihin on yksi yleisen tietosuoja-asetuksen III luvussa säädetyistä rekisteröidyn oikeuksista. Muita oikeuksia ovat esimerkiksi oikeus tietojen oikaisemiseen ja poistamiseen, oikeus käsittelyn rajoittamiseen, oikeus tietojen siirtämiseen järjestelmästä toiseen, oikeus vastustaa tietojen käsittelyä sekä oikeus olla joutumatta automatisoitujen yksittäispäätösten, kuten profiloinnin, kohteeksi.² Rekisteröidyn oikeus tutustua tietoihin on vahvistettu sekä EU:n perusoikeuskirjassa³, jäljempänä 'perusoikeuskirja', että yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklassa, jossa se on täsmällisesti muotoiltu oikeudeksi tutustua henkilötietoihin ja muihin niihin liittyviin tietoihin.
3. Tiedonsaantioikeus koostuu yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisesti kolmesta osasta. Ne ovat vahvistus siitä, käsitelläänkö henkilötietoja, oikeus tutustua niihin ja tiedot itse käsittelystä. Rekisteröity voi myös saada jäljennöksen käsitellyistä henkilötiedoista. Kyseessä ei kuitenkaan ole rekisteröidyn lisäoikeus vaan tapa, jolla tietoihin annetaan pääsy. Näin ollen tiedonsaantioikeus

¹ Viittauksilla "jäsenvaltioihin" tarkoitetaan tässä asiakirjassa ETA:n jäsenvaltioita.

² Yleisen tietosuoja-asetuksen 15–22 artikla.

³ Euroopan unionin perusoikeuskirjan 8 artiklan 1 kohdan mukaisesti jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan. Perusoikeuskirjan 8 artiklan 2 kohdan toisen virkkeen mukaisesti jokaisella on oikeus tutustua niihin tietoihin, jotka hänestä on kerätty, ja saada ne oikaistuksi.

voidaan ymmärtää sekä rekisteröidyn mahdollisuutena kysyä rekisterinpitäjältä, käsitelläänkö häntä koskevia henkilötietoja, että mahdollisuutena tutustua näihin tietoihin ja tarkistaa ne. Rekisterinpitäjän on toimitettava rekisteröidylle tämän pyynnöstä yleisen tietosuojasetuksen 15 artiklan 1 ja 2 kohdan soveltamisalaan kuuluvat tiedot.

4. Tiedonsaantioikeuden käyttäminen tapahtuu tietosuojalainsäädännön puitteissa tietosuojalainsäädännön tavoitteiden mukaisesti. Tarkemmin sanottuna tarkoituksena on suojella ”*luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja -vapauksia ja erityisesti heidän oikeuttaan henkilötietojen suojaan*”, kuten yleisen tietosuojasetuksen 1 artiklan 2 kohdassa säädetään. Tiedonsaantioikeus on tärkeä osa koko tietosuojajärjestelmää.
5. Sen käytännön tavoitteena on antaa luonnollisille henkilöille mahdollisuus valvoa omia henkilötietojaan.⁴ Jotta tämä tavoite toteutuisi tehokkaasti käytännössä, yleisellä tietosuojasetuksella pyritään helpottamaan oikeuden käyttämistä useilla takeilla. Niiden avulla rekisteröity voi käyttää tätä oikeuttaan helposti, ilman tarpeettomia rajoituksia, kohtuullisin väliajoin ja ilman kohtuuttomia viivytyksiä tai kustannuksia. Kaiken tämän pitäisi digitaalisella aikakaudella johtaa rekisteröidyn tiedonsaantioikeuden tehokkaampaan täytäntöönpanoon, johon laajemmassa merkityksessä kuuluvat myös rekisteröidyn oikeus tehdä kantelu valvontaviranomaiselle ja oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin.⁵
6. On korostettava, että tietosuoja koskevan oikeudellisen kehyksen osana oleva tiedonsaantioikeus on ollut mukana eurooppalaisessa tietosuojajärjestelmässä sen alusta lähtien. Verrattuna direktiiviin 95/46/EY yleisessä tietosuojasetuksessa säädettyjä rekisteröidyn oikeuksia on sekä täsmennetty että vahvistettu, ja tämä koskee myös tiedonsaantioikeutta. Koska tiedonsaantioikeutta koskevat yksityiskohtaiset säännöt on nyt määritetty tarkemmin yleisessä tietosuojasetuksessa, tämä oikeus on myös oikeusvarmuuden kannalta selkeämpi sekä rekisteröidyn että rekisterinpitäjän kannalta. Lisäksi 15 artiklan erityinen sanamuoto ja tietosuojasetuksen 12 artiklan 3 kohdan mukainen tietojen toimittamisen tarkka määräaika velvoittavat rekisterinpitäjän valmistautumaan rekisteröityjen tiedusteluihin kehittämällä menettelyjä pyyntöjen käsittelyä varten.
7. Tiedonsaantioikeutta ei pitäisi tarkastella erillään, sillä se liittyy läheisesti muihin yleisen tietosuojasetuksen säännöksiin. Erityisesti se liittyy tietosuojaperiaatteisiin, kuten käsittelyn kohtuullisuuteen ja lainmukaisuuteen, rekisterinpitäjän läpinäkyvyysvelvoitteeseen ja muihin yleisen tietosuojasetuksen III luvussa säädettyihin rekisteröidyn oikeuksiin.
8. Rekisteröidyn oikeuksien kannalta on myös tärkeää korostaa yleisen tietosuojasetuksen 12 artiklan merkitystä. Siinä säädetään vaatimuksista, jotka koskevat rekisterinpitäjän toteuttamia asianmukaisia toimenpiteitä yleisen tietosuojasetuksen 13 ja 14 artiklassa tarkoitettujen tietojen ja yleisen tietosuojasetuksen 15–22 ja 34 artiklassa tarkoitettujen tietojen toimittamisen suhteen. Näissä vaatimuksissa määritellään rekisteröidylle annettavien vastausten muoto, tapa ja määräaika yleisesti sekä erityisesti lapselle suunnattujen tietojen osalta.
9. Tietosuojaneuvosto katsoo, että on tarpeen antaa tarkempia ohjeita siitä, miten tiedonsaantioikeutta on sovellettava eri tilanteissa. Näissä ohjeissa pyritään analysoimaan tiedonsaantioikeuden eri näkökohtia. Seuraavan jakson tarkoituksena on antaa yleiskatsaus ja -selitys 15 artiklan sisällöstä, kun taas myöhemmissä jaksoissa analysoidaan syvällisemmin yleisimpiä tiedonsaantioikeuden täytäntöönpanoon liittyviä käytännön kysymyksiä ja ongelmia.

⁴ Ks. yleisen tietosuojasetuksen johdanto-osan 7, 68, 75 ja 85 kappale.

⁵ Ks. yleisen tietosuojasetuksen VIII luvun 77–79 artikla.

2 TIEDONSAANTIOIKEUDEN TAVOITE, TIETOSUOJA-ASETUKSEN 15 ARTIKLAN RAKENNE JA YLEISET PERIAATTEET

2.1 Tiedonsaantioikeuden tavoite

10. Tiedonsaantioikeus on suunniteltu antamaan luonnollisille henkilöille mahdollisuus valvoa itseään koskevia henkilötietoja, sillä sen avulla he voivat ”pysyä perillä käsittelyn lainmukaisuudesta ja tarkistaa sen”⁶. Tarkemmin sanottuna tiedonsaantioikeudella pyritään antamaan rekisteröidyille mahdollisuus ymmärtää, miten heidän henkilötietojaan käsitellään ja mitä seurauksia tällaisesta käsittelystä aiheutuu, sekä tarkistaa käsiteltyjen tietojen täsmällisyys ilman, että heidän tarvitsee perustella tarkoitustaan. Toisin sanoen tiedonsaantioikeuden tarkoituksena on tarjota henkilöille riittävät, läpinäkyvät ja helposti saatavilla olevat tiedot tietojen käsittelystä siinä käytetystä teknologiasta riippumatta ja antaa heille mahdollisuus tarkistaa yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisesti tietyn käsittelytoimen eri näkökohdat (esimerkiksi lainmukaisuus ja täsmällisyys).
11. Näissä ohjeissa esitetty yleisen tietosuoja-asetuksen tulkinta perustuu tähän mennessä annettuun Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön. Kun otetaan huomioon tiedonsaantioikeuden merkitys, asiaa koskevan oikeuskäytännön voidaan odottaa kehittyvän tulevaisuudessa merkittävästi.
12. Euroopan unionin tuomioistuimen päätösten⁷ mukaisesti tiedonsaantioikeuden tarkoituksena on taata rekisteröidyn oikeus yksityisyyteen ja tietosuojaan häntä koskevien tietojen käsittelyn osalta⁸. Se voi auttaa rekisteröityä käyttämään oikeuksiaan, jotka perustuvat esimerkiksi yleisen tietosuoja-asetuksen 16–19, 21, 22 ja 82 artiklaan. Tiedonsaantioikeuden käyttäminen on henkilön oikeus, joka ei edellytä näiden muiden oikeuksien käyttämistä, eikä muiden oikeuksien käyttäminen ole riippuvainen tiedonsaantioikeuden käyttämisestä.
13. Kun otetaan huomioon tiedonsaantioikeuden laaja tavoite, tiedonsaantioikeuden tavoitetta ei ole tarkoituksenmukaista analysoida edellytyksenä sille, että rekisterinpitäjä käyttää tiedonsaantioikeutta osana tiedonsaantipyynnöiden arviointia. Rekisterinpitäjän ei siis pitäisi arvioida, ”miksi” rekisteröity pyytää saada tutustua tietoihin, vaan ainoastaan sitä, ”mitä” rekisteröity pyytää (ks. 3 jakso pyynnön analysoinnista), sekä sitä, onko sillä hallussaan kyseistä henkilöä koskevia henkilötietoja (ks. 4 jakso). Näin ollen rekisterinpitäjä ei saisi evätä pääsyä tietoihin esimerkiksi sillä perusteella tai sellaisen epäilyksen vuoksi, että rekisteröity voi käyttää pyytämiään tietoja puolustautuakseen oikeudessa, jos hänet irtisanotaan tai hänellä on kaupallinen riita rekisterinpitäjän kanssa.⁹ Tiedonsaantioikeuden rajoituksia käsitellään 6 jaksossa.

Esimerkki 1: Työnantaja on irtisanonut henkilön. Viikkoa myöhemmin henkilö päättää kerätä todisteita voidakseen nostaa kanteen perusteettomasta irtisanomisesta entistä työnantajaansa vastaan. Tämän vuoksi henkilö kirjoittaa entiselle työnantajalleen ja pyytää saada tutustua kaikkiin häntä (rekisteröityä) koskeviin henkilötietoihin, joita entinen työnantaja (rekisterinpitäjä) käsittelee.

Rekisterinpitäjä ei saa arvioida rekisteröidyn aikomusta, eikä rekisteröidyn tarvitse ilmoittaa rekisterinpitäjälle pyynnön syytä. Näin ollen, jos pyyntö täyttää kaikki muut vaatimukset (ks. 3 jakso),

⁶ Yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 63 kappale.

⁷ Euroopan unionin tuomioistuin, C-434/16, Nowak, sekä yhdistetyt asiat C-141/12 ja C-372/12, YS ym.

⁸ Euroopan unionin tuomioistuin, C-434/16, Nowak, 56 kohta.

⁹ Tähän aiheeseen liittyviä kysymyksiä käsitellään parhaillaan Euroopan unionin tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa (C-307/22).

rekisterinpitäjän on suostuttava pyyntöön, paitsi jos pyyntö osoittautuu ilmeisen perusteettomaksi tai kohtuuttomaksi yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 5 kohdan mukaisesti (ks. 6.3 jakso), mikä rekisterinpitäjän on näytettävä toteen.

Muunnos: Rekisteröity käyttää oikeuttaan tutustua itseään koskeviin henkilötietoihin oikeudenkäynnin aikana. Rekisterinpitäjän ja rekisteröidyn välistä työsuhdetta sääntelevässä jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä on kuitenkin tiettyjä säännöksiä, joissa rajoitetaan niiden tietojen laajuutta, jotka on annettava meneillään olevan tai tulevan oikeudenkäynnin osapuolille tai vaihdettava niiden välillä, ja joita sovelletaan rekisteröidyn nostamaan perusteetonta irtisanomista koskevaan kanteeseen. Tässä yhteydessä ja edellyttäen, että nämä kansalliset säännökset täyttävät yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklassa¹⁰ asetetut vaatimukset, rekisteröidyllä ei ole oikeutta saada rekisterinpitäjältä enempää tietoja kuin mitä jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön säännöksissä säädetään oikeudellisen riidan osapuolten välisestä tietojenvaihdosta.

14. Vaikka tiedonsaantioikeuden tavoite on laaja, Euroopan unionin tuomioistuin on havainnollistanut myös tietosuojalainsäädännön ja tiedonsaantioikeuden soveltamisalan rajat. Euroopan unionin tuomioistuin on todennut esimerkiksi, että EU:n tietosuojalainsäädännössä taatun tiedonsaantioikeuden tavoite on erotettava EU:n lainsäädännössä ja kansallisessa lainsäädännössä säädetystä oikeudesta tutustua julkisiin asiakirjoihin, sillä jälkimmäisellä pyritään turvaamaan ”viranomaisten päätöksentekomenettelyn avoimuutta ja edistämään hyviä hallintokäytäntöjä”¹¹, mikä ei ole tietosuojalainsäädännön tavoite. Euroopan unionin tuomioistuin on katsonut, että oikeutta tutustua henkilötietoihin sovelletaan riippumatta siitä, sovelletaanko esimerkiksi tutkintamenettelyn yhteydessä muuta tietoihin tutustumista koskevaa oikeutta, jolla on erilainen tavoite.

2.2 Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan rakenne

15. Jotta voidaan vastata tietopyyntöön ja varmistaa, että mitään sen näkökohtia ei jätetä huomiotta, on ensin ymmärrettävä 15 artiklan rakenne ja kyseisessä artiklassa säädetyn tiedonsaantioikeuden muodostavat osat.
16. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artikla voidaan jakaa kahdeksaan osaan, jotka on lueteltu seuraavassa taulukossa:

1.	Vahvistus siitä, käsitteleeö rekisterinpitäjä pyynnön esittänyttä henkilöä koskevia henkilötietoja	15 artiklan 1 kohta, virkkeen alkupuolisko
2.	Oikeus saada tutustua pyynnön esittänyttä henkilöä koskeviin henkilötietoihin	15 artiklan 1 kohta, virkkeen loppupuolisko (ensimmäinen osa)
3.	Pääsy seuraaviin käsittelyä koskeviin tietoihin: a) käsittelyn tarkoitukset b) kyseessä olevat henkilötietoryhmät c) tietojen vastaanottajat tai vastaanottajaryhmät d) suunniteltu käsittelyn kesto tai tämän ajan määrittämiskriteerit	15 artiklan 1 kohta, virkkeen loppupuolisko (toinen osa)

¹⁰ Euroopan tietosuojaneuvoston ohjeet 10/2020 yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan mukaisista rajoituksista, julkista kuulemista varten hyväksytty versio, 18.12.2020.

¹¹ Euroopan unionin tuomioistuin, yhdistetyt asiat C-141/12 ja C-372/12, YS ym., 47 kohta.

	e) oikeus pyytää henkilötietojen oikaisemista tai poistamista tai henkilötietojen käsittelyn rajoittamista tai vastustaa tällaista käsittelyä f) oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle g) kaikki saatavilla olevat tiedot tietojen alkuperästä, jos henkilötietoja ei kerätä rekisteröidyltä h) automaattisen päätöksenteon, mukaan lukien profiloinnin, olemassaolo ja muut siihen liittyvät tiedot	
4.	Tiedot 46 artiklan mukaisista suojoimista, jos henkilötietoja siirretään kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle	15 artiklan 2 kohta
5.	Rekisterinpitäjän velvollisuus toimittaa jäljennös käsiteltävistä henkilötiedoista	15 artiklan 3 kohta, ensimmäinen virke
6.	Rekisterinpitäjän perimä hallinnollisiin kustannuksiin perustuva kohtuullinen maksu rekisteröidyn pyytämistä useammista jäljennöksistä	15 artiklan 3 kohta, toinen virke
7.	Tietojen toimittaminen sähköisessä muodossa	15 artiklan 3 kohta, kolmas virke
8.	Muiden oikeuksien ja vapauksien huomioon ottaminen	15 artiklan 4 kohta

Vaikka 15 artiklan 1 ja 2 kohdan kaikissa osissa yhdessä määritellään tiedonsaantioikeuden sisältö, 15 artiklan 3 kohdassa käsitellään tiedonsaantia koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä yleisen tietosuojasetuksen 12 artiklassa säädettyjen yleisten vaatimusten lisäksi. Yleisen tietosuojasetuksen 15 artiklan 4 kohdassa täydennetään niitä rajoituksia, jotka säädetään yleisen tietosuojasetuksen 12 artiklan 5 kohdassa kaikkien rekisteröityjen oikeuksien osalta. Siinä keskitytään erityisesti muiden henkilöiden oikeuksiin ja vapauksiin tietoihin pääsyn yhteydessä.

2.2.1 Tiedonsaantioikeuden sisällön määrittäminen

17. Yleisen tietosuojasetuksen 15 artiklan 1 ja 2 kohta sisältävät seuraavat kolme näkökohtaa: ensinnäkin vahvistus siitä, käsitelläänkö pyynnön esittäneen henkilön henkilötietoja, ja jos käsitellään, toiseksi oikeus tutustua näihin tietoihin, ja kolmanneksi tiedot käsittelystä. Niitä voidaan pitää kolmena eri osana, jotka yhdessä muodostavat tiedonsaantioikeuden.

2.2.1.1 Vahvistus siitä, käsitelläänkö henkilötietoja

18. Kun rekisteröidyt pyytävät saada tutustua henkilötietoihin, heidän on ensimmäiseksi tiedettävä, käsittelee rekisterinpitäjä heitä koskevia tietoja. Näin ollen nämä tiedot muodostavat 15 artiklan 1 kohdan mukaisen tiedonsaantioikeuden ensimmäisen osan. Jos rekisterinpitäjä ei käsittele tutustumisoikeutta pyytävän rekisteröidyn henkilötietoja, toimitettavat tiedot rajoittuvat sen vahvistamiseen, että rekisteröityä koskevia henkilötietoja ei käsitellä. Jos rekisterinpitäjä käsittelee pyynnön esittänyttä henkilöä koskevia tietoja, rekisterinpitäjän on vahvistettava tämä kyseiselle henkilölle. Tämä vahvistus voidaan antaa erikseen tai sisällyttää käsiteltäviä henkilötietoja koskeviin tietoihin (ks. jäljempänä).

2.2.1.2 Pääsy käsiteltäviin henkilötietoihin

19. Oikeus tutustua henkilötietoihin on 15 artiklan 1 kohdan mukaisen tiedonsaantioikeuden toinen osa, ja se muodostaa tämän oikeuden ytimen. Se liittyy tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa määriteltyyn henkilötietojen käsitteeseen. Nimen ja osoitteen kaltaisten perushenkilötietojen lisäksi tämän määritelmän piiriin voi kuulua rajaton määrä erilaisia tietoja edellyttäen, että ne kuuluvat yleisen tietosuoja-asetuksen aineelliseen soveltamisalaan erityisesti käsittelytapansa osalta (yleisen tietosuoja-asetuksen 2 artikla). Pääsy henkilötietoihin tarkoittaa tässä yhteydessä pääsyä itse henkilötietoihin, ei ainoastaan yleistä kuvausta tiedoista eikä pelkkää viittausta rekisterinpitäjän käsittelemiin henkilötietoryhmiin. Jos asiassa ei sovelleta rajoituksia¹², rekisteröidyillä on oikeus saada tutustua kaikkiin heihin liittyviin käsiteltäviin tietoihin tai tietojen osiin pyynnön laajuudesta riippuen (ks. 2.3.1 jakso). Velvollisuus antaa pääsy tietoihin ei määräydy kyseisten tietojen tyyppin tai alkuperän mukaan. Sitä sovelletaan täysimittaisesti myös silloin, kun pyynnön esittänyt henkilö on alun perin toimittanut tiedot rekisterinpitäjälle. Velvollisuuden tarkoituksena on antaa rekisteröidylle tieto siitä, miten rekisterinpitäjä tosiasiallisesti käsittelee näitä tietoja. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan mukaisten henkilötietojen soveltamisalaa käsitellään yksityiskohtaisesti 4.1 ja 4.2 jaksossa.

2.2.1.3 Käsittelyä ja rekisteröityjen oikeuksia koskevat tiedot

20. Kolmas osa tiedonsaantioikeutta ovat käsittelyä ja rekisteröityjen oikeuksia koskevat tiedot, jotka rekisterinpitäjän on annettava 15 artiklan 1 kohdan a–h alakohdan ja 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Tällaiset tiedot voivat perustua esimerkiksi rekisterinpitäjän tietosuojaselosteesta¹³ tai yleisen tietosuoja-asetuksen 30 artiklassa tarkoitettua rekisterinpitäjän käsittelytoimia koskevasta selosteesta poimittuun tekstiin, mutta niitä voidaan joutua päivittämään ja mukauttamaan rekisteröidyn pyynnön mukaan. Tietojen sisältöä ja määrittämisen astetta käsitellään tarkemmin 4.3 jaksossa.

2.2.2 Yksityiskohtaisia sääntöjä koskevat säännökset

21. Tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 3 kohdassa täydennetään yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklassa säädettyjä tietopyyntöihin annettavan vastauksen yksityiskohtaisia sääntöjä erällä tietopyyntöjä koskevalla täsmennyksillä.

2.2.2.1 Jäljennöksen toimittaminen

22. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaisesti rekisterinpitäjän on toimitettava maksutta jäljennös henkilötiedoista, joita käsittely koskee. Jäljennöksellä viitataan siis ainoastaan tiedonsaantioikeuden toiseen osaan (ks. edellä oleva kohta ”Pääsy käsiteltäviin henkilötietoihin”). Rekisterinpitäjän on varmistettava, että ensimmäinen jäljennös on maksuton, vaikka se katsoisi jäljennöskustannusten olevan korkeat (esimerkiksi puhelinkeskustelun nauhoituksen jäljennöksen toimittamisesta aiheutuvat kustannukset).
23. Velvoitetta toimittaa jäljennös ei ole ymmärrettävä rekisteröidyn lisäoikeutena vaan tapana antaa mahdollisuus tutustua tietoihin. Se vahvistaa oikeutta tutustua tietoihin¹⁴ ja auttaa tulkitsemaan tätä oikeutta, sillä siinä tehdään selväksi, että 15 artiklan 1 kohdan mukainen oikeus tutustua tietoihin

¹² Ks. näiden ohjeiden 6 jakso.

¹³ Ks. tätä koskevat lisätiedot, 29 artiklan mukainen tietosuojatyöryhmä, WP260 rev.01, 11.4.2018, Asetuksen (EU) 2016/679 mukaista läpinäkyvyyttä koskevat suuntaviivat – Euroopan tietosuojaneuvoston hyväksymä asiakirja, jäljempänä ’tietosuojaneuvoston hyväksymät tietosuojatyöryhmän läpinäkyvyyttä koskevat suuntaviivat’.

¹⁴ Tietosujadirektiivissä 95/46/EY ei mainittu velvoitetta toimittaa jäljennös.

käsittää täydelliset tiedot kaikista tiedoista eikä sitä voida ymmärtää ainoastaan tietojen yhteenvedon antamisena. Velvollisuudella toimittaa jäljennös ei kuitenkaan ole tarkoitus laajentaa tiedonsaantioikeuden soveltamisalaa, ja se koskee (ainoastaan) jäljennöstä käsiteltävistä henkilötiedoista, ei välttämättä jäljennöstä alkuperäisistä asiakirjoista (ks. 5 jaksossa oleva 152 kohta). Yleisemmin sanottuna rekisteröidylle ei tarvitse antaa lisätietoja jäljennöksen toimittamisen yhteydessä, vaan jäljennöksen sisältämien tietojen laajuus vastaa 15 artiklan 1 kohdan mukaista pääsyä tietoihin (edellä tarkoitettun tiedonsaantioikeuden toinen osa, ks. 19 kohta), johon sisältyvät kaikki sellaiset tiedot, jotka ovat tarpeen, jotta rekisteröity voi ymmärtää ja tarkistaa käsittelyn lainmukaisuuden.¹⁵

24. Edellä esitetyn perusteella 15 artiklan 3 kohdassa mainittu velvollisuus toimittaa jäljennös täyttyy, jos 15 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu pääsy tietoihin annetaan toimittamalla jäljennös. Velvollisuus toimittaa jäljennös palvelee tiedonsaantioikeuden tavoitteita antaa rekisteröidylle mahdollisuus pysyä perillä käsittelyn lainmukaisuudesta ja tarkistaa se (johdanto-osan 63 kappale). Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi rekisteröidyn on useimmissa tapauksissa nähtävä tiedot muutenkin kuin väliaikaisesti. Sen vuoksi rekisteröidyn on saatava pääsy tietoihin siten, että hänelle toimitetaan jäljennös henkilötiedoista.
25. Edellä esitetyn perusteella jäljennöksen käsitettä on tulkittava laajasti. Se käsittää erityyppiset mahdollisuudet tutustua henkilötietoihin, kunhan tiedot ovat täydelliset (eli sisältävät kaikki pyydettyt henkilötiedot) ja rekisteröidyn on mahdollista säilyttää ne. Näin ollen vaatimus jäljennöksen toimittamisesta tarkoittaa, että pyynnön esittäneen henkilön henkilötietoja koskevat tiedot toimitetaan rekisteröidylle siten, että rekisteröity voi säilyttää kaikki tiedot ja tarkastella niitä uudelleen.
26. Vaikka jäljennös ymmärretäänkin näin laajasti ja vaikka se on pääasiallinen tapa, jolla tiedonsaanti olisi järjestettävä, joissakin tilanteissa muut tavat voivat olla tarkoituksenmukaisempia. Lisäselvityksiä jäljennöksistä ja muista pääsyn tarjoamistavoista annetaan 5 jaksossa, erityisesti 5.2.2–5.2.5 jaksossa.

2.2.2.2 Useampien jäljennösten toimittaminen

27. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 3 kohdan toinen virke koskee tilanteita, joissa rekisteröity pyytää rekisterinpitäjältä useampaa kuin yhtä jäljennöstä. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi silloin, jos ensimmäinen jäljennös on kadonnut tai vahingoittunut tai jos rekisteröity haluaa välittää jäljennöksen toiselle henkilölle tai valvontaviranomaiselle. Koska rekisterinpitäjän on toimitettava rekisteröidyn pyynnöstä useampia jäljennöksiä, 15 artiklan 3 kohdassa säädetään, että rekisterinpitäjä voi periä kaikista pyydettyistä lisäjäljennöksistä hallinnollisiin kustannuksiin perustuvan kohtuullisen maksun (15 artiklan 3 kohdan toinen virke).
28. Jos rekisteröity pyytää lisäjäljennöstä ensimmäisen pyynnön esittämisen jälkeen, voi olla epäselvää, onko tämä katsottava uudeksi pyynnöksi vai tahtooko rekisteröity 15 artiklan 3 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettun lisäjäljennöksen tiedoista, jolloin lisäjäljennöksestä voidaan periä maksu. Vastaus näihin kysymyksiin määräytyy yksinomaan pyynnön sisällön mukaan. Pyyntöä olisi tulkittava siten, että siinä pyydetään lisäjäljennöstä, jos se koskee ajallisesti ja laajuudeltaan samaa henkilötietojen käsittelyä kuin aiempi pyyntö. Jos rekisteröity kuitenkin pyrkii saamaan tietoja eri ajankohtana käsitellyistä tiedoista tai muista kuin alun perin pyydettyistä tiedoista, sovelletaan 15 artiklan 3 kohdan mukaista oikeutta saada maksuton jäljennös. Tämä koskee myös tapauksia, joissa

¹⁵ Tämän kohdan aiheeseen liittyviä kysymyksiä käsitellään parhaillaan Euroopan unionin tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa (C-487/21).

rekisteröity on esittänyt ensimmäisen pyynnön hieman aikaisemmin. Rekisteröity voi käyttää tiedonsaantioikeuttaan myöhemmällä pyynnöllä ja saada maksuttoman jäljennöksen, paitsi jos pyyntöä pidetään 12 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuihin kohtuuttomana, jolloin siitä voidaan periä kohtuullinen maksu 12 artiklan 5 kohdan a alakohdan mukaisesti (toistuvien pyyntöjen kohtuuttomuutta käsitellään 6 jaksossa).

Esimerkki 2: Asiakas esittää tietopyynnön kaupankäyntiyritykselle. Vuoden kuluttua yrityksen vastauksesta sama asiakas esittää samalle yritykselle 15 artiklan mukaisen tietopyynnön. Riippumatta siitä, onko osapuolten välillä ollut uusia liiketoimia tai muita yhteyksiä edellisen pyynnön jälkeen, tätä toista pyyntöä on pidettävä uutena pyyntönä. Vaikka yrityksen toteuttamassa tietojenkäsittelyssä ei olisi tapahtunut muutoksia, mikä ei välttämättä ole rekisteröidyn tiedossa, rekisteröidyllä on oikeus saada maksuton jäljennös tiedoista.

Muunnos 1: Vaikka asiakas edellä mainituissa tapauksissa esittäisi uuden pyynnön esimerkiksi jo viikon kuluttua ensimmäisestä pyynnöstä, sitä voidaan hyvinkin pitää 15 artiklan 1 kohdan ja 3 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaisena uutena pyyntönä, jos sitä ei katsota pelkäksi muistutukseksi ensimmäisestä pyynnöstä. Lyhyen ajanjakson osalta ja uuden pyynnön erityisistä olosuhteista riippuen on pohdittava, onko pyyntö 12 artiklan 5 kohdan mukaisesti kohtuuton (ks. 6 jakso).

Muunnos 2: Pyyntö saada ”uusi jäljennös” tiedoista, jotka on jo annettu jäljennöksenä vastauksena aiempaan pyyntöön (esimerkiksi siinä tapauksessa, että asiakas on hukannut aiemmin saamansa jäljennöksen), olisi luonnollisesti katsottava lisäjäljennöstä koskeväksi pyynnöksi, sillä siinä viitataan aiempaan pyyntöön käsittelyn laajuuden ja ajankohdan osalta.

29. Jos rekisteröity toistaa ensimmäisen tietopyyntönsä sillä perusteella, että vastaus oli puutteellinen tai että kieltäytymistä ei perusteltu, tätä pyyntöä ei pidetä uutena pyyntönä, sillä se on ainoastaan muistutus ensimmäisestä, täyttämättä jääneestä pyynnöstä.
30. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 3 kohdassa säädetään kustannusten jakamisesta lisäjäljennöstä koskevien pyyntöjen osalta, että rekisterinpitäjä voi periä pyynnöstä aiheutuviin hallinnollisiin kustannuksiin perustuvan kohtuullisen maksun. Tämä tarkoittaa sitä, että hallinnolliset kustannukset ovat olennainen maksun tason vahvistamisen peruste. Samalla maksun olisi oltava asianmukainen, kun otetaan huomioon tiedonsaantioikeuden merkitys rekisteröidyn perusoikeutena. Rekisterinpitäjän ei pitäisi siirtää yleiskustannuksia tai muita yleisiä menoja rekisteröidyn maksettavaksi, vaan sen olisi keskityttävä niihin erityisiin kustannuksiin, jotka lisäjäljennöksen toimittaminen aiheuttaa. Tätä prosessia järjestäessään rekisterinpitäjän olisi käytettävä inhimillisiä ja aineellisia resurssejaan tehokkaasti, jotta jäljennöksen kustannukset pysyisivät alhaisina, myös jos se käyttää ulkopuolista tukea.
31. Jos rekisterinpitäjä päättää periä maksun, sen olisi ilmoitettava etukäteen, että maksu peritään, ja ilmoitettava – niin tarkasti kuin mahdollista – kustannusten määrä, jonka se aikoo periä rekisteröidyltä. Näin rekisteröidyllä olisi mahdollisuus päättää, pitääkö hän pyynnön voimassa vai peruuko sen.

2.2.2.3 Tietojen saattaminen saataville yleisesti käytetyssä sähköisessä muodossa

32. Jos pyyntö esitetään sähköisessä muodossa, tiedot toimitetaan mahdollisuuksien mukaan sähköisessä muodossa, ellei rekisteröity toisin pyydä (ks. yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 3 kohta). Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 3 kohdan kolmannessa virkkeessä täydennetään tätä vaatimusta tietopyyntöjen yhteydessä toteamalla, että rekisterinpitäjä on lisäksi velvollinen antamaan vastauksen yleisesti käytetyssä sähköisessä muodossa, ellei rekisteröity toisin pyydä. Asetuksen 15 artiklan 3 kohdassa oletetaan, että rekisterinpitäjät, jotka pystyvät vastaanottamaan sähköisiä pyyntöjä, voivat

antaa vastauksen pyyntöön yleisesti käytetyssä sähköisessä muodossa (lisätietoja 5.2.5 jaksossa). Tämä säännös koskee kaikkia tietoja, jotka on toimitettava 15 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti. Jos rekisteröity näin ollen esittää tietopyynnön sähköisesti, kaikki tiedot on toimitettava yleisesti käytetyssä sähköisessä muodossa. Muotoihin liittyviä kysymyksiä käsitellään tarkemmin 5 jaksossa. Rekisterinpitäjän olisi, kuten aina, käytettävä asianmukaisia turvatoimia erityisesti käsitellessään erityisiä henkilötietoryhmiä (ks. jäljempänä oleva 2.3.4 jakso).

2.2.3 Tiedonsaantioikeuden mahdollinen rajoittaminen

33. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohdassa säädetään tiedonsaantioikeuteen liittyvästä erityisestä rajoituksesta. Siinä todetaan, että mahdolliset kielteiset vaikutukset muiden oikeuksiin ja vapauksiin on otettava huomioon. Kysymyksiä tämän rajoituksen soveltamisalasta ja seurauksista sekä yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 5 kohdassa tai 23 artiklassa säädetyistä lisärajoituksista selitetään 6 jaksossa.

2.3 Tiedonsaantioikeuden yleiset periaatteet

34. Kun rekisteröity pyytää saada tutustua tietoihinsa, yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklassa tarkoitetut tiedot on periaatteessa aina annettava kokonaisuudessaan. Jos rekisterinpitäjä käsittelee rekisteröityä koskevia tietoja, rekisterinpitäjän on näin ollen annettava kaikki 15 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tiedot ja tarvittaessa 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut tiedot. Rekisterinpitäjän on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että tiedot ovat täydelliset, oikeat ja ajantasaiset sekä vastaavat mahdollisimman hyvin tietojenkäsittelyn tilannetta pyynnön vastaanottohetkellä.¹⁶ Jos vähintään kaksi rekisterinpitäjää käsittelee tietoja yhdessä, yhteisrekisterinpitäjien järjestely, joka koskee niiden velvollisuuksia rekisteröidyn oikeuksien käyttämisessä, erityisesti tietopyyntöihin vastaamisessa, ei vaikuta rekisteröityjen oikeuksiin sitä rekisterinpitäjää kohtaan, jolle he osoittavat pyyntönsä.¹⁷

2.3.1 Tietojen täydellisyys

35. Rekisteröidyllä on oikeus saada jäljempänä mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta täydelliset tiedot kaikista heihin liittyvistä tiedoista (tarkemmat tiedot soveltamisalasta esitetään 4.2 jaksossa). Ellei rekisteröity nimenomaisesti muuta pyydä, tietoihin tutustumista koskeva pyyntö on ymmärrettävä yleisesti ja se kattaa kaikki rekisteröityä koskevat henkilötiedot.¹⁸ Tietojen osan saatavuuden rajoittamista voidaan harkita seuraavissa tapauksissa:
- a) Rekisteröity on nimenomaisesti rajoittanut pyynnön tiettyyn osajoukkoon. Puutteellisten tietojen antamisen välttämiseksi rekisterinpitäjä voi harkita tätä rekisteröidyn pyynnön rajoittamista ainoastaan, jos se voi olla varma siitä, että tämä tulkinta vastaa rekisteröidyn toivomusta (lisätietoja on 3.1.1 jaksossa olevassa 51 kohdassa). Periaatteessa rekisteröity ei saa joutua toistamaan pyyntöä kaikkien niiden tietojen toimittamiseksi, jotka hänellä on oikeus saada.
- b) Tilanteissa, joissa rekisterinpitäjä käsittelee suurta määrää rekisteröityä koskevia tietoja, sillä voi olla epäilyksiä siitä, pyritäänkö hyvin yleisluontoisesti ilmaistulla tietopyynnöllä todella saamaan tietoja

¹⁶ Asianmukaisia toimenpiteitä koskevia ohjeita on 5 jaksossa olevassa 123–129 kohdassa.

¹⁷ Euroopan tietosuojaneuvoston suuntaviivat 07/2020 rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän käsitteistä yleisessä tietosuoja-asetuksessa, 162 kohta. Henkilötietojen käsittelijöiden on avustettava rekisterinpitäjää, sama kuin edellä, 129 kohta.

¹⁸ Lisätietoja monitasoisesta lähestymistavasta on jäljempänä 5.2.3 jaksossa.

kaikista käsiteltävistä tiedoista tai kaikista rekisterinpitäjän toiminta-aloista yksityiskohtaisesti. Epäilyksiä voi syntyä erityisesti tilanteissa, joissa rekisteröidylle ei ole voitu alusta alkaen tarjota välineitä pyyntönsä täsmentämiseksi tai joissa rekisteröity ei ole käyttänyt niitä. Rekisterinpitäjä joutuu tällöin miettimään, miten antaa kattava vastaus ja samalla välttää se, että rekisteröidylle annetaan liikaa tietoa, josta hän ei ole kiinnostunut ja jota hän ei pysty tehokkaasti käsittelemään. Ongelma voidaan ratkaista olosuhteista ja teknisistä mahdollisuuksista riippuen esimerkiksi tarjoamalla itsepalvelutyökaluja verkkoympäristöissä (ks. monitasoista lähestymistapaa koskeva 5 jakso). Jos tällaisia ratkaisuja ei voida soveltaa, suuren määrän rekisteröityä koskevia tietoja käsittelevä rekisterinpitäjä voi pyytää rekisteröityä täsmentämään, mitä tietoja tai käsittelyä pyyntö koskee, ennen kuin tiedot toimitetaan (ks. yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 63 kappale). Esimerkkinä voidaan mainita yritys, jolla on useita toiminta-aloja, tai viranomainen, jolla on eri hallintoyksiköitä, jos rekisterinpitäjä on havainnut, että kyseisissä toimipisteissä käsitellään lukuisia rekisteröityä koskevia tietoja. Lisäksi rekisterinpitäjät, jotka keräävät tietoja rekisteröidyn usein toistuvista toimista pitkän ajanjakson aikana, voivat käsitellä suuria määriä tietoja.

Esimerkki 3: Viranomainen käsittelee rekisteröityä koskevia tietoja useissa eri yksiköissä ja yhteyksissä. Tiedostojen hallinta ja säilyttäminen tapahtuu osittain automatisoimattomin keinoin, ja suurin osa tiedoista on tallennettuna ainoastaan paperilla. Pyyntönsä yleisen sanamuodon osalta viranomainen epäilee, onko rekisteröity tietoinen pyynnön laajuudesta, erityisesti siihen sisältyvistä erilaisista käsittelytoimista, sekä niiden tietojen ja sivujen määrästä, jotka rekisteröity saisi.

Esimerkki 4: Suuri vakuutusyhtiö saa kirjeitse yleisen tietopyynnön henkilöltä, joka on ollut asiakkaana useita vuosia. Vaikka poistoaikoja noudatetaan täysimittaisesti, yhtiö käsittelee itse asiassa valtavan määrän asiakasta koskevia tietoja. Käsittely on edelleen tarpeen asiakkaan kanssa solmitusta sopimussuhteesta johtuvien sopimusvelvoitteiden täyttämiseksi (muun muassa jatkuvat velvoitteet ja yhteydenpito kiistanalaisista kysymyksistä asiakkaan ja kolmansien osapuolten kanssa) tai lakisääteisten velvoitteiden noudattamiseksi (muun muassa arkistoidut tiedot, jotka on tallennettava verotusta varten). Vakuutusyhtiö saattaa epäillä, onko hyvin yleisluontoisesti esitetyn pyynnön todella tarkoitus kattaa kaikki tällaiset tiedot. Tämä voi olla erityisen ongelmallista, jos vakuutusyhtiöllä on ainoastaan rekisteröidyn postiosoite, minkä vuoksi sen on lähetettävä kaikki tiedot paperisina. Samat epäilyt voivat kuitenkin olla merkityksellisiä myös silloin, kun tiedot toimitetaan muilla tavoin.

Jos rekisterinpitäjä tällaisissa tapauksissa päättää pyytää rekisteröityä täsmentämään pyyntöä, rekisterinpitäjän on – täyttääkseen velvollisuutensa helpottaa tiedonsaantioikeuden käyttöä (yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 2 kohta) – tiedotettava samalla käsittelytoimistaan, jotka voivat koskea rekisteröityä, antamalla tietoja muun muassa merkityksellisistä toimialoistaan ja tietokannoistaan.

Esimerkki 5: Työsuhteessa yleisesti muotoillun tietopyynnön tapauksessa ei ole itsestään selvää, että työntekijä haluaa saada esimerkiksi kaikki käyttäjätunnuksia koskevat tiedot, työpaikalle pääsyä koskevat tiedot, tiedot ruokalassa asioimisesta ja palkanmaksua koskevat tiedot. Työnantajan esittämä täsmennyspyyntö voi johtaa esimerkiksi tarkennukseen, että työntekijä on kiinnostunut tietämään tai tarkistamaan, kenelle hänen suoritusarviointinsa on annettu. Ilman täsmennyspyyntöä työntekijä saisi suuren määrän tietoa ilman, että hän olisi kiinnostunut suurimmasta osasta niistä. Samalla työnantajan olisi annettava tietoja erilaisista käsittelytavoista, jotka voivat koskea työntekijää, jotta työntekijä voisi täsmentää pyyntöä järkevästi.

On tärkeää korostaa, että täsmennyspyynnöllä ei saa pyrkiä rajoittamaan tietopyyntöön annettavan vastauksen antamista eikä sitä saa käyttää rekisteröidyn tietoja tai käsittelyä koskevien tietojen salaamiseen. Jos rekisteröity, jota on pyydetty täsmentämään pyyntönsä laajuus, vahvistaa haluavansa saada kaikki häntä koskevat henkilötiedot, rekisterinpitäjän on luonnollisesti toimitettava ne kokonaisuudessaan.

Rekisterinpitäjän olisi joka tapauksessa aina pystyttävä osoittamaan, että pyynnön käsittelytavalla pyritään antamaan mahdollisimman laaja vaikutus tiedonsaantioikeudelle ja että se on rekisterinpitäjän rekisteröityjen oikeuksien käyttämisen helpottamista koskevan velvoitteen mukainen (yleisen tietosuojasetuksen 12 artiklan 2 kohta). Jollei näistä periaatteista muuta johdu, rekisterinpitäjä voi odottaa rekisteröidyn vastausta ennen kuin se antaa lisätietoja rekisteröidyn toiveiden mukaisesti. Tämä edellyttää, että rekisterinpitäjä on antanut rekisteröidylle selkeän yleiskatsauksen kaikista käsittelytoimista, jotka voivat koskea rekisteröityä – mukaan lukien erityisesti sellaiset toimet, joita rekisteröity ei ehkä odottanut –, että rekisterinpitäjä on antanut pääsyn kaikkiin niihin tietoihin, joita rekisteröity on selvästi halunnut, ja että näihin tietoihin on lisäksi yhdistetty selkeä ohjeistus siitä, miten rekisteröity voi saada pääsyn jäljelle jääviin käsiteltyihin tietoihin.

- c) Tiedonsaantioikeuteen sovelletaan poikkeuksia tai rajoituksia (ks. jäljempänä oleva 6 jakso). Tällaisissa tapauksissa rekisterinpitäjän olisi tarkistettava huolellisesti, mitä tietojen osia poikkeus koskee, ja toimitettava kaikki tiedot, joita poikkeus ei sulje pois. Poikkeus ei välttämättä vaikuta esimerkiksi itse henkilötietojen käsittelyn vahvistamiseen (osa 1). Näin ollen on toimitettava tiedot kaikista henkilötiedoista ja kaikista 15 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista tiedoista, joita poikkeus tai rajoitus ei koske.

2.3.2 Tietojen täsmällisyys

36. Rekisteröidylle toimitettavaan henkilötietojen jäljennökseen sisältyvien tietojen on sisällettävä rekisteröidystä tosiasiallisesti säilytettävät tiedot tai henkilötiedot. Tähän sisältyy velvollisuus antaa tietoja virheellisistä tiedoista tai tietojenkäsittelystä, joka ei ole (enää) lainmukaista. Rekisteröity voi käyttää tiedonsaantioikeuttaan esimerkiksi saadakseen selville, mistä eri rekisterinpitäjien välillä liikkuvat virheelliset tiedot ovat peräisin. Jos rekisterinpitäjä korjaa virheelliset tiedot ennen kuin se ilmoittaa siitä rekisteröidylle, rekisteröidyltä viedään tämä mahdollisuus. Sama koskee myös lainvastaista käsittelyä. Mahdollisuus saada tietoa rekisteröityä koskevasta lainvastaisesta käsittelystä on yksi tiedonsaantioikeuden päätarkoituksista. Velvollisuus ilmoittaa käsittelyn muuttumattomasta tilasta ei rajoita rekisterinpitäjän velvollisuutta lopettaa lainvastainen käsittely tai oikaista virheelliset tiedot. Kysymyksiin siitä, missä järjestyksessä nämä velvoitteet olisi täytettävä, vastataan jäljempänä.

2.3.3 Arvioinnin viiteajankohta

37. Käsiteltävien tietojen arvioinnin on vastattava mahdollisimman tarkasti tilannetta, jossa rekisterinpitäjä vastaanottaa pyynnön. Vastauksen olisi katettava kaikki kyseisenä ajankohtana saatavilla olevat tiedot. Tämä tarkoittaa, että rekisterinpitäjän on pyrittävä selvittämään kaikki rekisteröityä koskevat tietojenkäsittelytoimet ilman aiheetonta viivytystä. Rekisterinpitäjiä ei siis vaadita toimittamaan henkilötietoja, joita ne ovat aiemmin käsitelleet mutta jotka eivät enää ole niiden käytössä.¹⁹ Rekisterinpitäjä on esimerkiksi saattanut poistaa henkilötietoja tietojen säilytyskäytäntönsä ja/tai lainsäädännön mukaisesti, eikä se näin ollen enää pysty toimittamaan

¹⁹ Ks. lisäselvennykset näiden ohjeiden 4 jaksossa sekä Euroopan unionin tuomioistuimen asiassa *College van burgemeester en wethouders van Rotterdam v. M. E. E. Rijkeboer*, C-553/07, 7.5.2009 antamassa tuomiossa, joka koskee oikeutta saada tutustua tietoihin aiemmista vastaanottajista tai vastaanottajaryhmistä.

pyydettyjä henkilötietoja. Tässä yhteydessä olisi muistettava, että tietojen säilytysaika olisi vahvistettava yleisen tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti, sillä tietojen säilyttämisen on oltava objektiivisesti perusteltavissa.

38. Samalla rekisterinpitäjän on toteutettava etukäteen tarvittavat toimenpiteet helpottaakseen tiedonsaantioikeuden käyttämistä ja käsitelläkseen tällaiset pyynnot mahdollisimman pian (ks. 12 artiklan 3 kohta) ja ennen kuin tiedot on poistettava. Sen vuoksi lyhyiden säilytysaikojen tapauksessa pyyntöön vastaamiseksi toteutettavat toimenpiteet olisi mukautettava asianmukaiseen säilytysaikaan. Näin helpotetaan tiedonsaantioikeuden käyttämistä ja vältetään se, että pyynnön esittämishetkellä käsiteltyihin tietoihin ei voida enää antaa pääsyä.²⁰ Joissakin tapauksissa pyyntöön ei kuitenkaan välttämättä voida vastata ennen kuin tiedot on tarkoitus poistaa. Jos esimerkiksi vastatessaan pyyntöön mahdollisimman nopeasti rekisterinpitäjä löytää henkilötietoja, jotka oli tarkoitus poistaa seuraavana päivänä, rekisterinpitäjä voi tarvita lisää aikaa harkitakseen, onko muiden vapauksien suojelemiseksi tehtävä muutoksia, ennen kuin se luovuttaa jäljennöksen henkilötiedoista pyynnön esittäjälle. Jos tiedot on löydetty suunnitellun säilytysajan kuluessa, rekisterinpitäjä voi jatkaa näiden tietojen käsittelyä täyttääkseen velvollisuutensa vastata pyyntöön. Käsittely voi tällaisissa tapauksissa perustua yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan yhdessä sen 15 artiklan kanssa. Sen keston on oltava yleisen tietosuojasetuksen 12 artiklan 3 kohdan vaatimusten mukainen.²¹ Tämän oikeusperusteen soveltaminen rajoittuu niiden tietojen käsittelyyn, jotka on todettu tarpeellisiksi konkreettiseen pyyntöön vastaamiseksi, eikä sitä saa käyttää perusteena säilytysaikojen yleiselle pidentämiselle.
39. Rekisterinpitäjä ei myöskään saa tarkoituksellisesti välttää velvollisuuttaan toimittaa pyydetty henkilötiedot poistamalla tai muuttamalla henkilötietoja reaktiona tietopyyntöön (ks. 2.3.2 jakso). Jos rekisterinpitäjä havaitsee tietopyyntöä käsitellessään virheellisiä tietoja tai lainvastaista käsittelyä, rekisterinpitäjän on arvioitava käsittelyn tilanne ja ilmoitettava siitä rekisteröidylle ennen muiden velvollisuuksiensa noudattamista. Rekisterinpitäjän olisi omien etujensa vuoksi lisättävä tiedot myöhemmistä oikaisuista tai poistoista, jotta vältettäisiin tarve toimittaa asiasta lisäviestejä ja noudatettaisiin läpinäkyvyyssperiaatetta.

Esimerkki 6: Rekisterinpitäjä huomaa tietopyyntöön vastatessaan, että rekisteröidyn hakemusta, joka koskee avointa työpaikkaa rekisterinpitäjän yrityksessä, on säilytetty säilytysajan jälkeen. Tässä tapauksessa rekisterinpitäjä ei voi ensin poistaa tietoja ja sitten vastata rekisteröidylle, että (hakemusta koskevia) tietoja ei käsitellä. Sen on ensin annettava pääsy tietoihin ja tämän jälkeen poistettava ne. Jotta estettäisiin myöhempi poistopyyntö, olisi suositeltavaa lisätä tiedot poistamisesta ja poistamisen ajankohdasta.

Rekisterinpitäjien olisi läpinäkyvyyssperiaatteen noudattamiseksi ilmoitettava rekisteröidylle käsittelyajankohdasta, johon rekisterinpitäjän vastaus liittyy. Joissakin tapauksissa, esimerkiksi usein tapahtuvissa viestintätoimissa, tietoja voidaan käsitellä tai muuttaa lisää käsittelyn viiteajankohdan, jolloin käsittelyä on arvioitu, ja rekisterinpitäjän vastauksen välisenä aikana. Jos rekisterinpitäjä on

²⁰ Nopean toiminnan helpottamiseksi voitaisiin esimerkiksi harkita sellaisen itsepalvelutyökalun käyttöönottoa, jonka avulla rekisteröity voisi helposti tutustua pyytämiinsä henkilötietoihin, sekä sellaisen ilmoitusjärjestelmän käyttöönottoa, joka varoittaisi rekisterinpitäjää pyynnöistä, jotka koskevat henkilötietoja, joiden säilytysaika on lyhyt.

²¹ Tämä ei kuitenkaan rajoita tietojen myöhempää käsittelyä todistelutarkoituksessa tietopyynnön käsittelyn yhteydessä asianmukaisen ajanjakson ajan.

tietoinen tällaisista muutoksista, on suositeltavaa antaa tiedot näistä muutoksista ja lisäkäsittelystä, joka on tarpeen pyyntöön vastaamiseksi.

2.3.4 Tietoturvaluusvaatimusten noudattaminen

40. Koska henkilötietojen toimittaminen ja asettaminen rekisteröidyn saataville on käsittelytoimi, rekisterinpitäjä on aina velvollinen toteuttamaan asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla varmistetaan käsittelyn riskiin nähden asianmukainen turvallisuuatso (ks. yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan f alakohta sekä 24 ja 32 artikla). Tämä pätee riippumatta siitä, millä tavalla pääsy tarjotaan. Jos tietoja ei toimiteta rekisteröidylle sähköisesti, rekisterinpitäjä voi käsittelyn aiheuttamien riskien mukaan harkita kirjatun kirjeen käyttöä tai vaihtoehtoisesti tarjota rekisteröidylle mahdollisuutta noutaa tiedosto allekirjoitusta vastaan suoraan jostakin rekisterinpitäjän toimipaikasta. Rekisterinpitäjä ei kuitenkaan voi velvoittaa rekisteröityä tähän. Jos tiedot toimitetaan sähköisesti 12 artiklan 1 ja 3 kohdan mukaisesti, rekisterinpitäjän on valittava tietoturvaluusvaatimukset täyttävät sähköiset välineet. Myös silloin, kun rekisterinpitäjä toimittaa jäljennöksen tiedoista yleisesti käytetyssä sähköisessä muodossa (ks. 15 artiklan 3 kohta), rekisterinpitäjän on otettava huomioon tietoturvaluusvaatimukset valitessaan keinoa, jolla sähköinen tiedosto toimitetaan rekisteröidylle. Tähän voi kuulua esimerkiksi salauksen ja salasanasuojauksen käyttö. Salattuihin tietoihin tutustumisen helpottamiseksi rekisterinpitäjän olisi myös varmistettava, että saatavilla ovat asianmukaiset tiedot, joiden avulla rekisteröity voi tutustua sellaisiin tietoihin, joiden suojaus on purettu. Tapauksissa, joissa tietoturvaluusvaatimukset edellyttäisivät sähköpostin päästä päähän -salausta mutta rekisterinpitäjä voi lähettää ainoastaan tavallisen sähköpostin, sen on käytettävä muita keinoja, kuten lähetettävä USB-muistitikku rekisteröidylle (kirjattuna) kirjepostina.

3 YLEISIÄ HUOMIOITA TIETOPYYNTÖJEN ARVIOINNISTA

3.1 Johdanto

41. Kun rekisterinpitäjä vastaanottaa pyyntöjä saada pääsy henkilötietoihin, sen on arvioitava jokainen pyyntö erikseen. Rekisterinpitäjän on otettava huomioon muun muassa seuraavat seikat, joita käsitellään tarkemmin seuraavissa kohdissa: koskeeko pyyntö pyynnön esittäneeseen henkilöön liittyviä henkilötietoja ja kuka pyynnön esittänyt henkilö on. Tämän jakson tarkoituksena on selventää, mitkä tietopyynnön osat rekisterinpitäjän olisi otettava huomioon tehdessään arviointia. Lisäksi käsitellään mahdollisia skenaarioita tällaista arviointia varten sekä sen seurauksia. Arvioidessaan pyyntöä saada pääsy henkilötietoihin rekisterinpitäjän on myös otettava huomioon yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 2 kohdan mukainen velvollisuus helpottaa rekisteröidyn oikeuksien käyttämistä pitäen samalla mielessä henkilötietojen asianmukainen turvallisuuatso.²²

²² Rekisterinpitäjän on varmistettava henkilötietojen asianmukainen turvallisuuatso eheyden ja luottamuksellisuuden periaatteen mukaisesti (yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan f alakohta) toteuttamalla asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joita tarkoitetaan yleisen tietosuoja-asetuksen 32 artiklassa ja käsitellään tarkemmin 24 artiklassa. Rekisterinpitäjän on pystyttävä osoittamaan, että se varmistaa riittävän tietosuojan tason osoitusvelvollisuuden mukaisesti (ks. myös 29 artiklan mukaisen tietosuojatyöryhmän lausunto 3/2010 tilivelvollisuuden periaatteesta, hyväksytty 13.7.2010, 00062/10/FI WP 173, ja Euroopan tietosuojaneuvoston suuntaviivat 07/2020 rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän käsitteistä yleisessä tietosuoja-asetuksessa).

42. Tämän vuoksi rekisterinpitäjien olisi oltava ennakoivasti valmiina käsittelemään henkilötietoihin tutustumista koskevat pyynnöt. Tämä tarkoittaa, että rekisterinpitäjän on oltava valmis vastaanottamaan pyyntö, arvioimaan se asianmukaisesti (arviointia käsitellään ohjeiden tässä jaksossa) ja antamaan pyynnön esittäneelle henkilölle asianmukainen vastaus ilman aiheetonta viivytystä. Tavan, jolla rekisterinpitäjät valmistautuvat tietoihin tutustumista koskevien pyyntöjen täyttämiseen, olisi oltava asianmukainen ja oikeasuhteinen sekä riippuvainen käsittelyn luonteesta, laajuudesta, asiayhteydestä, tarkoituksesta ja luonnollisten henkilöiden oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvista riskeistä yleisen tietosuoja-asetuksen 24 artiklan mukaisesti. Erityisistä olosuhteista riippuen rekisterinpitäjiä voidaan esimerkiksi vaatia panemaan täytäntöön asianmukainen menettely, jonka täytäntöönpanon pitäisi taata tietojen turvallisuus estämättä rekisteröidyn oikeuksien käyttämistä.

3.1.1 Pynnön sisällön analysointi

43. Tätä asiaa voidaan arvioida tarkemmin seuraavilla kysymyksillä.

a) Koskeeko pyyntö henkilötietoja?

44. Yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisesti pyynnön soveltamisala kattaa ainoastaan henkilötiedot.²³ Tämän vuoksi kaikkia muita asioita koskevia tietopyyntöjä, joiden aiheina ovat esimerkiksi yleiset tiedot rekisterinpitäjästä, sen liiketoimintamalleista tai käsittelytoimista, jotka eivät liity henkilötietoihin, ei katsota yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan mukaisesti esitetyiksi pyynnöiksi. Tiedonsaantioikeuden soveltamisalaan ei myöskään kuulu pyyntö saada tietoja anonyymeistä tiedoista tai tiedoista, jotka eivät koske pyynnön esittänyttä henkilöä tai henkilöä, jonka puolesta valtuutettu henkilö on esittänyt pyynnön. Tätä kysymystä analysoidaan tarkemmin 4 jaksossa.

45. Toisin kuin anonyymit tiedot (jotka eivät ole henkilötietoja), pseudonymisoidut tiedot, jotka voidaan yhdistää luonnolliseen henkilöön lisätietojen avulla, ovat henkilötietoja.²⁴ Näin ollen pseudonymisoidut tiedot, jotka voidaan yhdistää rekisteröityyn henkilöön – esimerkiksi silloin, kun rekisteröity antaa asianomaisen tunnisteiden, jonka avulla hänet voidaan tunnistaa, tai kun rekisterinpitäjä pystyy yhdistämään tiedot pyynnön esittäneeseen henkilöön omilla keinoillaan –, on katsottava pyynnön piiriin kuuluviksi.²⁵

b) Koskeeko pyyntö pyynnön esittänyttä henkilöä (tai henkilöä, jonka puolesta valtuutettu henkilö esittää pyynnön)?

46. Pääsääntöisesti pyyntö voi koskea ainoastaan pyynnön esittäneen henkilön tietoja. Pääsyä muiden henkilöiden tietoihin voidaan pyytää vain asianmukaisella luvalla.²⁶

Esimerkki 7: Rekisteröity X työskentelee osastopäällikkönä yrityksessä, joka tarjoaa johtajilleen pysäköintipaikkoja yrityksen pysäköintialueella. Vaikka rekisteröidyllä X on vakituinen

²³ Paitsi jos pyyntö koskee myös muita kuin henkilötietoja, jotka liittyvät erottamattomasti rekisteröidyn henkilötietoihin. Lisätietoja annetaan 100 kohdassa.

²⁴ Ks. yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 26 kappale. Lisätietoja anonyymien tietojen ja pseudonymisoitujen tietojen käsitteistä on tietosuojatyöryhmän lausunnossa 4/2007 henkilötietojen käsitteestä, s. 18–21.

²⁵ 29 artiklan mukainen tietosuojatyöryhmä, WP242 rev.01, 5.4.2017, Oikeutta tietojen siirtämiseen järjestelmästä toiseen koskevat ohjeet – Euroopan tietosuojaneuvoston hyväksymä asiakirja, jäljempänä 'tietosuojaneuvoston hyväksymät oikeutta tietojen siirtämiseen järjestelmästä toiseen koskevat tietosuojatyöryhmän ohjeet', s. 9.

²⁶ Ks. 3.4 jakso ("Kolmansien osapuolten tai valtuutettujen välityksellä tehdyt pyynnöt").

pysäköintipaikka, kun hän saapuu toimistoon toiseen vuoroonsa, tämä paikka on usein jo toisen auton käytössä. Koska tilanne toistuu, rekisteröity pyytää toimiston pysäköintialueen kattavan videovalvontajärjestelmän rekisterinpitäjältä pääsyä kyseisen kuljettajan henkilötietoihin, jotta hän voisi tunnistaa kuljettajan, joka käyttää luvatta pysäköintipaikkaa. Tällaisessa tapauksessa rekisteröity X:n pyyntö ei ole pyyntö saada tutustua omiin henkilötietoihinsa, sillä pyyntö ei koske pyynnön esittäneen henkilön tietoja vaan toisen henkilön tietoja, eikä sitä näin ollen olisi pidettävä yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan mukaisena pyyntönä.

c) Sovellataanko yleisen tietosuoja-asetuksen lisäksi muita säännöksiä, joilla säännellään pääsyä tiettyyn tietoryhmään?

47. Rekisteröidyn ei tarvitse eritellä oikeusperustetta pyynnössään. Jos rekisteröity kuitenkin selventää, että hänen pyyntönsä perustuu alakohtaiseen lainsäädäntöön tai kansalliseen lainsäädäntöön, jossa säännellään tiettyjä tietoryhmiä koskevaa erityistä kysymystä, eikä yleiseen tietosuoja-asetukseen, rekisterinpitäjän on tutkittava tällainen pyyntö soveltuvin osin tällaisten alakohtaisten tai kansallisten sääntöjen mukaisesti. Asiaankuuluvasta kansallisesta lainsäädännöstä riippuen rekisterinpitäjiltä saatetaan usein vaatia erillisiä vastauksia, joissa kussakin käsitellään eri säädöksissä asetettuja erityisiä vaatimuksia. Tätä ei pidä sekoittaa kansalliseen lainsäädäntöön tai EU:n lainsäädäntöön, jossa säädetään tiedonsaantioikeutta koskevista rajoituksista, joita on noudatettava vastattaessa tietopyyntöihin.
48. Jos rekisterinpitäjä ei ole varma siitä, mitä oikeutta rekisteröity haluaa käyttää, on suositeltavaa pyytää pyynnön esittävää rekisteröityä selittämään pyynnön aihe. Tällainen rekisteröidyn kanssa käytävä kirjeenvaihto ei vaikuta rekisterinpitäjän velvollisuuteen toimia ilman aiheetonta viivytystä.²⁷ Epäselvissä tapauksissa, jos rekisterinpitäjä pyytää rekisteröidyltä lisäselvitystä eikä saa vastausta, rekisterinpitäjän olisi kuitenkin tulkittava ensimmäisen pyynnön sisältämiä tietoja ja toimittava niiden perusteella, kun otetaan huomioon velvollisuus helpottaa henkilön tiedonsaantioikeuden käyttämistä. Osoitusvelvollisuuden mukaisesti rekisterinpitäjä voi määrittää asianmukaisen määräajan, jonka kuluessa rekisteröity voi antaa lisäselvityksiä. Tällaista määräaikaa asettaessaan rekisterinpitäjän olisi jätettävä riittävästi aikaa pyynnön täyttämiseen sen jälkeen, kun määräaika on kulunut. Sen vuoksi rekisterinpitäjän olisi harkittava, kuinka paljon aikaa objektiivisesti katsoen tarvitaan pyydettyjen tietojen kokoamiseen ja toimittamiseen sen jälkeen, kun rekisteröity on toimittanut eritelmän (tai jättänyt sen toimittamatta).
49. Jos pyyntö kuuluu yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan, tällaisen erityisen lainsäädännön olemassaolo ei kumoa yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisen tiedonsaantioikeuden yleistä soveltamista. EU:n lainsäädännössä tai kansallisessa lainsäädännössä saattaa olla rajoituksia, jos se sallitaan yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklassa (ks. 6.4 jakso).

d) Kuuluuko pyyntö 15 artiklan soveltamisalaan?

50. On huomattava, että yleisessä tietosuoja-asetuksessa ei aseteta mitään muodollisia vaatimuksia henkilöille, jotka pyytävät pääsyä tietoihin. Pynnön esittämiseksi riittää, että pyynnön esittävä henkilö ilmoittaa haluavansa tietää, mitä häntä koskevia henkilötietoja rekisterinpitäjä käsittelee. Näin ollen rekisterinpitäjä ei voi kieltäytyä antamasta tietoja vetoamalla siihen, että pyynnön oikeusperustetta ei ole ilmoitettu, eikä varsinkaan siihen, että tiedonsaantioikeutta tai yleistä tietosuoja-asetusta ei ole erikseen mainittu.

²⁷ Ks. lisäohjeet ajoituksesta 5.3 jaksosta.

Pyynnön esittämiseksi riittää esimerkiksi, että pyynnön esittävä henkilö ilmoittaa

- haluavansa tutustua itseään koskeviin henkilötietoihin
- käyttävänsä tiedonsaantioikeuttaan
- haluavansa saada tietää itseään koskevat rekisterinpitäjän käsittelemät tiedot.

On muistettava, että hakijat eivät välttämättä tunne yleisen tietosuoja-asetuksen yksityiskohtia ja että on suositeltavaa suhtautua sallivasti henkilöihin, jotka käyttävät tiedonsaantioikeuttaan, erityisesti silloin, kun sitä käyttävät alaikäiset. Kuten edellä on todettu, epäselvissä tapauksissa rekisterinpitäjän on suositeltavaa pyytää pyynnön esittävää rekisteröityä täsmentämään pyynnön kohdetta.

e) Haluaako rekisteröity päästä käsiksi kaikkiin itseään koskeviin käsiteltäviin tietoihin vai osaan niistä?

51. Lisäksi rekisterinpitäjän on arvioitava, viittaako pyynnön esittävän henkilön esittämä pyyntö kaikkiin häntä koskeviin käsiteltäviin tietoihin vai osaan niistä. Rekisteröidyn tekemän pyynnön soveltamisalan rajoittamisen johdonkin yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan erityiseen säännökseen on oltava selkeää ja yksiselitteistä. Jos rekisteröity esimerkiksi vaatii sanatarkasti ”tietoja itseään koskevista käsiteltävistä tiedoista”, rekisterinpitäjän olisi oletettava, että rekisteröity aikoo käyttää täysimittaisesti tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaista oikeuttaan. Tällaista pyyntöä ei pitäisi tulkita siten, että rekisteröity haluaisi saada ainoastaan käsiteltävät henkilötietoryhmät ja luopua oikeudestaan saada 15 artiklan 1 kohdan a–h alakohdassa lueteltuja tietoja. Tilanne olisi erilainen esimerkiksi silloin, jos rekisteröity toivoisi itse määrittelemiensä tietojen osalta pääsyä henkilötietojen lähteeseen tai alkuperään tai määritettyyn säilytysaikaan. Tällaisessa tapauksessa rekisterinpitäjä voisi rajoittaa vastauksensa erityisiin pyydettyihin tietoihin.

3.1.2 Pyynnön muoto

52. Kuten aiemmin on todettu, yleisessä tietosuoja-asetuksessa ei aseteta rekisteröidyille vaatimuksia henkilötietoihin tutustumista koskevan pyynnön muodosta. Yleisessä tietosuoja-asetuksessa ei siis periaatteessa aseteta vaatimuksia, joita rekisteröityjen on noudatettava valitessaan viestintäkanavaa, jonka kautta he ottavat yhteyttä rekisterinpitäjään.
53. Tietosuojaneuvosto kannustaa rekisterinpitäjiä tarjoamaan asianmukaisimmat ja käyttäjäystävällisimmät viestintäkanavat yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 2 kohdan ja 25 artiklan mukaisesti, jotta rekisteröity voi tehdä tuloksellisen pyynnön. Jos rekisteröity kuitenkin esittää pyynnön käyttäen rekisterinpitäjän tarjoamaa viestintäkanavaa²⁸, joka poikkeaa ensisijaiseksi ilmoitetusta kanavasta, tällaista pyyntöä pidetään yleisesti ottaen asianmukaisena ja rekisterinpitäjän olisi käsiteltävä pyyntö sen mukaisesti (ks. jäljempänä olevat esimerkit). Rekisterinpitäjien olisi pyrittävä kaikin kohtuullisin keinoin varmistamaan, että rekisteröidyn oikeuksien käyttämistä helpotetaan (esimerkki kohtuullisesta toimenpiteestä voisi olla se, että kun rekisteröity lähettää tietopyynnön lomalla olevalle työntekijälle, hänelle ilmoitetaan automaattisella viestillä vaihtoehtoisesta viestintäkanavasta pyynnön esittämiseen).

²⁸ Tällaisia viestintäkanavia voivat olla esimerkiksi rekisterinpitäjän suoraan rekisteröidyille suunnatussa viestinnässä antamat viestintätiedot taikka yhteystiedot, jotka rekisterinpitäjä on antanut julkisesti esimerkiksi rekisterinpitäjän tietosuojakäytännössä tai muissa rekisterinpitäjän pakollisissa oikeudellisissa huomautuksissa (esimerkiksi omistajan tai yrityksen yhteystiedot verkkosivustolla).

54. On huomattava, että rekisterinpitäjä ei ole velvollinen vastaamaan pyyntöön, joka on lähetetty satunnaiseen tai virheelliseen sähköpostiosoitteeseen (tai postiosoitteeseen), jota rekisterinpitäjä ei ole suoraan ilmoittanut, tai viestintäkanavaan, jota ei selvästikään ole tarkoitettu rekisteröidyn oikeuksia koskevien pyyntöjen vastaanottamiseen, jos rekisterinpitäjä on tarjonnut tarkoituksenmukaisen viestintäkanavan, jota rekisteröity voi käyttää.
55. Rekisterinpitäjä ei myöskään ole velvollinen vastaamaan pyyntöön, joka on lähetetty sellaisen rekisterinpitäjän työntekijän sähköpostiosoitteeseen, joka ei välttämättä osallistu rekisteröityjen oikeuksia koskevien pyyntöjen käsittelyyn (muun muassa kuljettajat ja siivoajat). Tällaisia pyyntöjä ei pidetä asianmukaisina, jos rekisterinpitäjä on selvästi tarjonnut rekisteröidylle asianmukaisen viestintäkanavan. Jos rekisteröity kuitenkin lähettää pyynnön rekisterinpitäjän työntekijälle, joka on nimetty rekisteröidylle vakituiseksi yhteyshenkilöksi (esimerkiksi pankin henkilökohtainen tilinhoitaja tai matkapuhelinoperaattorin vakituinen neuvonantaja), tällaista yhteydenottoa ei pitäisi pitää sattumanvaraisena. Rekisterinpitäjän olisi pyrittävä kaikkiin kohtuullisin keinoin käsittelemään pyyntö siten, että se voidaan ohjata yhteyspisteeseen ja siihen voidaan vastata yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisessa määräajassa.
56. Tietosuojaneuvosto suosittelee kuitenkin hyvänä käytäntönä, että rekisterinpitäjät ottavat käyttöön asianmukaisia mekanismeja, joilla helpotetaan rekisteröityjen oikeuksien käyttämistä, mukaan lukien automaattiset vastausjärjestelmät, joilla ilmoitetaan henkilöstön poissaolosta ja asianmukaisesta vaihtoehtoisesta yhteyshenkilöstä, sekä mahdollisuuksien mukaan mekanismeja, joilla parannetaan työntekijöiden välistä sisäistä viestintää pyynnöistä, jotka ovat tulleet sellaisille henkilöille, jotka eivät ehkä ole päteviä käsittelemään tällaisia pyyntöjä.

Esimerkki 8: Rekisterinpitäjä X antaa sekä verkkosivustollaan että tietosuojaselosteessaan kaksi sähköpostiosoitetta – rekisterinpitäjän yleisen sähköpostiosoitteen CONTACT@X.COM ja rekisterinpitäjän tietosuojayhteyspisteen sähköpostiosoitteen QUERIES@X.COM. Lisäksi rekisterinpitäjä X ilmoittaa verkkosivustollaan, että henkilötietojen käsittelyä koskevien tiedustelujen tai pyyntöjen esittämiseksi henkilöiden on otettava yhteyttä annettuun tietosuojayhteyspisteen sähköpostiosoitteeseen. Rekisteröity lähettää kuitenkin pyynnön rekisterinpitäjän yleiseen sähköpostiosoitteeseen CONTACT@X.COM.

Tällaisessa tapauksessa rekisterinpitäjän olisi pyrittävä kaikkiin kohtuullisin keinoin tiedottamaan yksiköilleen yleisen sähköpostin välityksellä esitetystä pyynnöstä, jotta se voidaan ohjata tietosuojayhteyspisteeseen ja siihen voidaan vastata yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädettyssä määräajassa. Rekisterinpitäjä ei myöskään voi pidentää pyyntöön vastaamisen määräaikaa pelkästään sillä perusteella, että rekisteröity on lähettänyt pyynnön rekisterinpitäjän yleiseen sähköpostiosoitteeseen eikä rekisterinpitäjän tietosuojayhteyspisteen sähköpostiosoitteeseen.

Esimerkki 9: Rekisterinpitäjä Y ylläpitää kuntoklubien verkostoa. Rekisterinpitäjä Y ilmoittaa verkkosivustollaan ja kuntoklubin asiakkaille suunnatussa tietosuojaselosteessa, että henkilötietojen käsittelyä koskevien tiedustelujen tai pyyntöjen esittämiseksi henkilöiden on otettava yhteyttä rekisterinpitäjän sähköpostiosoitteeseen QUERIES@Y.COM. Rekisteröity on kuitenkin löytänyt pukuhuoneesta ilmoituksen, jossa lukee: ”Jos et ole tyytyväinen huoneen puhtauteen, ota yhteyttä osoitteeseen CLEANERS@Y.COM”. Kyseessä on Y:n palveluksessa olevien siivojien sähköpostiosoite, mutta rekisteröity lähettää pyynnön tähän sähköpostiosoitteeseen. Siivoushenkilöstö ei luonnollisesti osallistu sellaisten asioiden käsittelyyn, jotka koskevat rekisteröityjen eli kuntoklubin asiakkaiden oikeuksien käyttämistä. Vaikka sähköpostiosoite oli saatavilla kuntoklubin tiloissa, rekisteröity ei ole

voinut kohtuudella olettaa, että tämä olisi asianmukainen yhteysosoite tällaisia pyyntöjä varten, sillä verkkosivustolla ja tietosuojaselosteessa on kerrottu selvästi viestintäkanavasta, jota on käytettävä rekisteröityjen oikeuksien käyttämiseen.

57. Päivämäärä, jona rekisterinpitäjä vastaanottaa pyynnön, käynnistää pääsääntöisesti kuukauden määräajan, jonka kuluessa rekisterinpitäjän on annettava tiedot toimenpiteistä, joihin on ryhdytty pyynnön johdosta, yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 3 kohdan mukaisesti (lisäohjeita ajoituksesta annetaan 5.3 jaksossa). Tietosuojaneuvosto pitää hyvänä käytäntönä sitä, että rekisterinpitäjät vahvistavat pyyntöjen vastaanottamisen kirjallisesti esimerkiksi lähettämällä pyynnön esittäneille henkilöille sähköpostiviestin (tai tarvittaessa postitse tiedon), jossa vahvistetaan, että heidän pyyntönsä on vastaanotettu ja että kuukauden määräaika alkaa päivästä X ja päättyy päivänä Y.

3.2 Tunnistaminen ja todentaminen

58. Käsittelyn turvallisuuden varmistamiseksi ja henkilötietojen luvattoman luovuttamisen riskin minimoimiseksi rekisterinpitäjän on kyettävä selvittämään, mitkä tiedot viittaavat rekisteröityyn (tunnistaminen), ja vahvistamaan kyseisen henkilön henkilöllisyys (todentaminen).
59. On muistettava, että sellaisissa tilanteissa, joissa henkilötietojen käsittelyn tarkoitus ei edellytä (enää) rekisteröidyn tunnistamista, rekisterinpitäjän ei tarvitse säilyttää tunnistetietoja ainoastaan rekisteröidyn oikeuksien noudattamiseksi – myös tietojen minimoinnin periaate huomioon ottaen. Näitä tilanteita käsitellään yleisen tietosuoja-asetuksen 11 artiklan 1 kohdassa.
60. Yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 2 kohdassa todetaan, että rekisterinpitäjä ei saa kieltäytyä toimimasta rekisteröidyn pyynnöstä, joka koskee hänen oikeuksiensa käyttämistä, paitsi jos rekisterinpitäjä käsittelee henkilötietoja sellaista tarkoitusta varten, joka ei edellytä rekisteröidyn tunnistamista, ja osoittaa, että se ei pysty tunnistamaan rekisteröityä. Tällaisessa tilanteessa rekisteröity voi kuitenkin päättää antaa lisätietoja, jotka mahdollistavat tunnistamisen (yleisen tietosuoja-asetuksen 11 artiklan 2 kohta).²⁹
61. Kun otetaan huomioon myös tietojen minimoinnin periaate, rekisterinpitäjä ei ole velvollinen hankkimaan tällaisia lisätietoja rekisteröidyn tunnistamiseksi yksinomaan rekisteröidyn pyynnön täyttämiseksi. Sen ei pitäisi kuitenkaan kieltäytyä vastaanottamasta tällaisia rekisteröidyn antamia lisätietoja tämän oikeuksien käyttämisen tukemiseksi (yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 57 kappale).

Esimerkki 10: Rekisterinpitäjä X on rakennuksen videovalvonnan yhteydessä käsiteltävien tietojen rekisterinpitäjä. Yleisen tietosuoja-asetuksen 11 artiklan 1 kohdan mukaisesti rekisterinpitäjä ei ole velvollinen tunnistamaan kaikkia henkilöitä, jotka valvontakamera on rekisteröinyt osana valvontaa (tarkoitus, joka ei edellytä tunnistamista). Rekisterinpitäjä saa pyynnön saada tutustua henkilötietoihin henkilöltä, joka väittää tulleensa rekisterinpitäjän videovalvonnan tallentamaksi. Rekisterinpitäjän toimet määräytyvät toimitettujen lisätietojen mukaan. Jos pyynnön esittänyt henkilö ilmoittaa tietyn päivän ja kellonajan, jolloin kamerat ovat mahdollisesti tallentaneet kyseisen tapahtuman, rekisterinpitäjä pystyy todennäköisesti toimittamaan kyseiset tiedot (yleisen tietosuoja-asetuksen 11 artiklan 2 kohta). Jos rekisterinpitäjä ei kuitenkaan pysty tunnistamaan rekisteröityä (esimerkiksi jos rekisterinpitäjä ei voi olla varma siitä, että pyynnön esittänyt henkilö on itse asiassa rekisteröity, tai jos pyyntö koskee esimerkiksi pitkän ajanjakson tallenteita eikä rekisterinpitäjä pysty käsittelemään näin

²⁹ Tietosuojaneuvoston hyväksymät oikeutta tietojen siirtämiseen järjestelmästä toiseen koskevat tietosuojatyöryhmän ohjeet, s. 13.

suurta tietomäärää), rekisterinpitäjä voi kieltäytyä ryhtymästä toimiin, jos se osoittaa, että se ei pysty tunnistamaan rekisteröityä (yleisen tietosuojasetuksen 12 artiklan 2 kohta).

Esimerkki 11: Rekisterinpitäjä C käsittelee henkilötietoja osoittaakseen verkkokäyttäjilleen käyttötottumuksia seuraavaa mainontaa. Käyttötottumuksia seuraavaa mainontaa varten kerätyt henkilötiedot kerätään yleensä evästeiden avulla, ja niihin liitetään pseudonymisoidut satunnaiset tunnisteet. Rekisteröity X käyttää oikeuttaan tutustua C:llä oleviin tietoihin C:n verkkosivuston kautta. C pystyy tarkasti tunnistamaan X:n näyttääkseen rekisteröidylle käyttötottumuksia seuraavaa mainontaa yhdistämällä X:n päätelaitteen mainosprofiiliinsa päätelaitteeseen asetettujen evästeiden avulla. C:n pitäisi tällöin myös pystyä yksilöimään täsmällisesti X, jotta hänelle voidaan myöntää pääsy omiin henkilötietoihinsa, sillä käsiteltyjen tietojen ja rekisteröidyn välinen yhteys on määritettävissä. Näin ollen ja ottaen huomioon yleisen tietosuojasetuksen periaatteet edellä mainittu esimerkki ei kuuluisi yleisen tietosuojasetuksen 11 artiklan soveltamisalaan. Tarkemmin sanottuna edellä mainitussa esimerkissä C:n tarkoitukset edellyttävät rekisteröityjen tunnistamista, kun taas yleisen tietosuojasetuksen 11 artiklassa käsitellään tilannetta, jossa käsittely ei edellytä tunnistamista. Näin ollen rekisterinpitäjä ei ole velvollinen käsittelemään muita tietoja yleisen tietosuojasetuksen 11 artiklan 1 kohdassa tarkoitettussa merkityksessä ainoastaan siksi, että se voi noudattaa yleistä tietosuojasetusta. Täten joissakin tapauksissa rekisteröidyn oikeuksien käyttämiseksi ei pitäisi pyytää lisätietoja.

Jos X kuitenkin yrittää käyttää tiedonsaantioikeuttaan sähköpostitse tai postitse, C:llä ei ole tässä yhteydessä muuta vaihtoehtoa kuin pyytää X:ää toimittamaan ”lisätiedot” (yleisen tietosuojasetuksen 12 artiklan 6 kohta), jotta X:ään liittyvä mainosprofiili voidaan tunnistaa. Tässä tapauksessa lisätietona on X:n päätelaitteeseen tallennettu eväsetunniste.

62. Jos rekisteröityä on todistetusti mahdotonta tunnistaa (yleisen tietosuojasetuksen 11 artikla), rekisterinpitäjän on mahdollisuuksien mukaan ilmoitettava asiasta rekisteröidylle, sillä rekisterinpitäjän on vastattava rekisteröidyn pyyntöihin ilman aiheutonta viivytyksiä ja perusteltava, jos se ei aio noudattaa tällaisia pyyntöjä. Nämä tiedot on annettava ainoastaan, ”jos tämä on mahdollista”, sillä rekisterinpitäjä ei välttämättä pysty ilmoittamaan rekisteröidylle, jos heidän tunnistamisensa on mahdotonta.
63. Sekä silloin, kun käsittely ei edellytä tunnistamista, että silloin, kun se edellyttää tunnistamista, rekisterinpitäjä voi pyytää toimittamaan tarvittavat lisätiedot rekisteröidyn henkilöllisyyden vahvistamiseksi (yleisen tietosuojasetuksen 12 artiklan 6 kohta), jos rekisterinpitäjällä on perusteltuja epäilyjä pyynnön esittäneen luonnollisen henkilön henkilöllisyydestä.
64. Yleisessä tietosuojasetuksessa ei aseteta vaatimuksia rekisteröidyn todentamiselle. Yleisen tietosuojasetuksen 11 ja 12 artiklassa esitetään kuitenkin edellytykset kaikkien rekisteröityjen oikeuksien käyttämiseksi, mukaan lukien oikeus saada tutustua henkilötietoihin.
65. On muistettava, että rekisterinpitäjä ei pääsääntöisesti voi pyytää henkilötietoja enempää kuin on tarpeen tämän todentamisen mahdollistamiseksi ja että tällaisten tietojen käyttö olisi rajoitettava tiukasti rekisteröidyn pyynnön täyttämiseen.
66. Rekisteröityjen ja rekisterinpitäjien välillä on usein jo olemassa todentamismenettelyjä. Rekisterinpitäjät voivat käyttää näitä todentamismenettelyjä varmistaakseen henkilötietojen

pyytävien rekisteröityjen henkilöllisyyden tai käyttäessään yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksiaan.³⁰ Muussa tapauksessa rekisterinpitäjien olisi otettava käyttöön todentamismenettely.³¹

67. Jos rekisterinpitäjä pyytää tai saa rekisteröidyltä lisätietoja, jotka ovat tarpeen rekisteröidyn henkilöllisyyden vahvistamiseksi, rekisterinpitäjän on kullakin kerralla arvioitava, millä tiedoilla se voi vahvistaa rekisteröidyn henkilöllisyyden, ja mahdollisesti esitettävä pyynnön esittäneelle henkilölle lisäkysymyksiä tai pyydettävä rekisteröityä esittämään joitakin muita tunnistetietoja, jos se on oikeasuhteista (ks. 3.3 jakso).
68. Jotta rekisteröity voisi antaa tarvittavat lisätiedot tietojensa yksilöimiseksi, rekisterinpitäjän olisi ilmoitettava rekisteröidylle tunnistamisen mahdollistamiseksi tarvittavien lisätietojen luonne. Tällaiset lisätiedot eivät saisi olla enempää kuin rekisteröidyn todentamiseksi alun perin tarvittavat tiedot. Yleisesti ottaen se, että rekisterinpitäjä voi pyytää lisätietoja rekisteröidyn henkilöllisyyden arvioimista varten, ei voi johtaa kohtuuttomiin vaatimuksiin ja sellaisten henkilötietojen keräämiseen, jotka eivät ole olennaisia tai tarpeellisia henkilön ja pyydettyjen henkilötietojen välisen yhteyden vahvistamiseksi.³²
69. Jos verkossa kerätyt tiedot on yhdistetty pseudonyymeihin tai muihin yksilöllisiin tunnisteesiin, rekisterinpitäjä voi näin ollen toteuttaa asianmukaiset menettelyt, joiden avulla pyynnön esittänyt henkilö voi tehdä pyynnön tietoihin tutustumiseksi ja saada itseään koskevat tiedot.³³

Esimerkki 12: Rekisteröity X pyytää pääsyä tietoihinsa puhuessaan sellaisen sähköyhtiön puhelinneuvojalle, jonka kanssa hän on tehnyt sopimuksen. Kun neuvoja epäilee pyynnön esittäneen henkilön henkilöllisyyttä, hän luo yrityksen järjestelmässä kertaluonteisen koodin, joka lähetetään käyttäjän matkapuhelinnumeroon, joka on annettu tiliä perustettaessa osana kaksinkertaista todentamisjärjestelmää. Tätä toimea olisi pidettävä tässä tapauksessa oikeasuhteisena.

3.3 Pynnön esittäneen henkilön todentamista koskeva oikeasuhteisuuden arviointi

70. Kuten edellä on todettu, jos rekisterinpitäjällä on perusteltu syy epäillä pyynnön esittäneen henkilön henkilöllisyyttä, se voi pyytää lisätietoja rekisteröidyn henkilöllisyyden vahvistamiseksi. Rekisterinpitäjän on kuitenkin samalla varmistettava, että se ei kerää enempää henkilötietoja kuin on tarpeen pyynnön esittäneen henkilön tunnistamiseksi. Tämän vuoksi rekisterinpitäjän on toteutettava oikeasuhteisuuden arviointi, jossa on otettava huomioon käsiteltävien henkilötietojen tyyppi (esimerkiksi erityiset tietoryhmät tai muut kuin erityiset tietoryhmät), pyynnön luonne, asiayhteys, jossa pyyntö esitetään, sekä kaikki vahingot, joita epäasianmukaisesta luovuttamisesta voisi aiheutua. Oikeasuhteisuutta arvioitaessa olisi muistettava välttää liiallista tiedonkeruuta ja varmistettava samalla käsittelyn riittävä turvallisuustaso.
71. Rekisterinpitäjän olisi pantava täytäntöön todentamismenettely, jotta voidaan olla varmoja niiden henkilöiden henkilöllisyydestä, jotka pyytävät saada tutustua tietoihinsa³⁴, ja varmistettava käsittelyn

³⁰ Tietosuojaneuvoston hyväksymät oikeutta tietojen siirtämiseen järjestelmästä toiseen koskevat tietosuojatyöryhmän ohjeet, s. 14.

³¹ Ks. todentamista koskevat lisäohjeet 3.3 jaksossa.

³² Sama kuin edellä, s. 14.

³³ Sama kuin edellä, s. 13 ja 14.

³⁴ Tietosuojaneuvoston hyväksymät oikeutta tietojen siirtämiseen järjestelmästä toiseen koskevat tietosuojatyöryhmän ohjeet, s. 14.

turvallisuus koko pääsyä koskevien pyyntöjen käsittelyprosessin ajan yleisen tietosuojasetuksen 32 artiklan mukaisesti, esimerkiksi käyttämällä turvallista kanavaa, jonka kautta rekisteröidyt voivat antaa lisätietoja. Todentamisessa käytettävän menetelmän olisi oltava asianmukainen, tarkoituksenmukainen ja oikeasuhteinen, ja siinä olisi noudatettava tietojen minimoinnin periaatetta. Jos rekisterinpitäjä toteuttaa rekisteröidyn todentamiseen tähtääviä toimenpiteitä, jotka ovat raskaita, sen on perusteltava tämä asianmukaisesti ja varmistettava kaikkien perusperiaatteiden noudattaminen, mukaan lukien tietojen minimointi ja velvollisuus helpottaa rekisteröidyn oikeuksien käyttämistä (yleisen tietosuojasetuksen 12 artiklan 2 kohta).

72. Verkkokäytössä todentamismekanismi voi sisältää samat tunnistetiedot, joita rekisteröity käyttää kirjautuessaan rekisterinpitäjän tarjoamaan verkkopalveluun (yleisen tietosuojasetuksen johdanto-osan 57 kappale).³⁵
73. Käytännössä todentamismenettelyt ovat usein käytössä eikä rekisterinpitäjien tarvitse ottaa käyttöön lisäturvatoimia, joilla estetään palvelujen luvaton käyttö. Jotta henkilöt pääsisivät käsiksi tiliensä sisältämiin tietoihin (esimerkiksi sähköpostitili tai sosiaalisten verkostojen tai verkkokauppojen tilit), rekisterinpitäjät pyytävät todennäköisesti kirjautumista käyttäjän käyttäjätunnuksella ja salasalla, joiden pitäisi tällaisissa tapauksissa riittää rekisteröidyn todentamiseen.³⁶ Lisäksi rekisterinpitäjä on usein jo todentanut rekisteröidyt ennen sopimuksen tekemistä tai käsittelyä koskevan suostumuksen hankkimista. Näin ollen henkilötietoja, joita on käytetty käsittelyn kohteena olevan henkilön rekisteröintiin, voidaan käyttää myös todisteena rekisteröidyn todentamiseksi tietoihin pääsyä varten.³⁷ Näin ollen on kohtuutonta vaatia jäljennöstä henkilötodistuksesta, jos rekisterinpitäjä on jo todentanut pyynnön esittävän rekisteröidyn henkilöllisyyden.
74. Olisi korostettava, että henkilötodistuksen jäljennöksen käyttäminen osana todentamisprosessia aiheuttaa riskin henkilötietojen turvallisuudelle ja voi johtaa luvattomaan tai lainvastaiseen käsittelyyn. Tämän vuoksi sitä olisi pidettävä epäasiallisena, ellei se ole välttämätöntä, sopivaa ja kansallisen lainsäädännön mukaista. Tällaisissa tapauksissa rekisterinpitäjillä olisi oltava käytössään järjestelmät, joilla varmistetaan asianmukainen turvallisuustaso siten, että voidaan lieventää rekisteröidyn oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvia suurempia riskejä tällaisten tietojen vastaanottamisessa. On myös tärkeää huomata, että henkilökortin avulla tapahtuva tunnistautuminen ei välttämättä auta verkkokäytössä (esimerkiksi pseudonyymejä käytettäessä), jos asianomainen henkilö ei pysty toimittamaan muita todisteita, kuten muita käyttäjätiliin sopivia tuntomerkkejä.
75. Kun otetaan huomioon, että monet organisaatiot (esimerkiksi hotellit, pankit ja autovuokraamot) pyytävät jäljennöstä asiakkaidensa henkilökorteista, sitä ei yleensä pitäisi pitää asianmukaisena todentamistapana. Vaihtoehtoisesti rekisterinpitäjä voi toteuttaa nopean ja tehokkaan turvatoimen

³⁵ Lisäohjeita todentamismenetelmistä on Euroopan tietosuojaneuvoston ohjeissa 01/2021 tietoturvaloukkauksesta ilmoittamista koskevista esimerkeistä, hyväksytty 14.1.2021, s. 30 ja 31, ja Euroopan tietosuojaneuvoston ohjeissa 02/2021 äänikomennoilla ohjattavista virtuaalivustajista, versio 2.0, hyväksytty 7.7.2021, 3.7 kohta.

³⁶ Tietosuojaneuvoston hyväksymät oikeutta tietojen siirtämiseen järjestelmästä toiseen koskevat tietosuojatyöryhmän ohjeet, s. 14.

³⁷ Tietosuojaneuvoston hyväksymät oikeutta tietojen siirtämiseen järjestelmästä toiseen koskevat tietosuojatyöryhmän ohjeet, s. 14.

rekisteröidyn tunnistamiseksi aiemmin tehdyn todentamisen perusteella, esimerkiksi sähköposti- tai tekstiviestillä, joka sisältää vahvistuslinkkejä, turvakysymyksiä tai vahvistuskoodeja.³⁸

76. Rekisteröity voi tapauskohtaisesta arvioinnista riippuen poistaa tai piilottaa henkilötodistuksen tiedot, jotka eivät ole välttämättömiä hänen henkilöllisyytensä vahvistamiseksi, kuten turvakoodin ja sarjanumeron, kansalaisuuden, koon, silmien värin, valokuvan ja koneellisesti luettavissa olevan vyöhykkeen, ennen kuin se toimitetaan rekisterinpitäjälle, paitsi jos kansallisessa lainsäädännössä edellytetään täydellistä henkilötodistuksen jäljennöstä, josta ei ole poistettu tietoja (ks. jäljempänä oleva 78 kohta). Yleensä rekisterinpitäjä voi todentaa henkilöllisyyden myöntämispäivämäärän tai voimassaolon päättämispäivämäärän, myöntävän viranomaisen ja verkkotilin täydellisen nimen perusteella edellyttäen, että jäljennöksen aitous ja suhde hakijaan on varmistettu. Lisätietoja, kuten rekisteröidyn syntymäaika, voidaan vaatia vain siinä tapauksessa, että henkilöllisyydestä erehtymisen riski on edelleen olemassa, kunhan rekisterinpitäjä pystyy vertaamaan sitä jo käsittelemiinsä tietoihin.
77. Tietojen minimoinnin periaatteen noudattamiseksi rekisterinpitäjän olisi ilmoitettava rekisteröidylle niistä tiedoista, joita ei tarvita, ja mahdollisuudesta poistaa tai piilottaa kyseiset henkilöasiakirjan osat. Tällaisessa tapauksessa, jos rekisteröity ei osaa tai voi poistaa tällaisia tietoja, rekisterinpitäjän hyvänä käytäntönä on poistaa ne asiakirjan vastaanottamisen yhteydessä, jos se on rekisterinpitäjälle mahdollista, ottaen huomioon rekisterinpitäjän käytettävissä olevat keinot kyseisissä olosuhteissa.

Esimerkki 13: Käyttäjä Y on luonut salasanalla suojatun tilin verkkokauppaan ja antanut sähköpostiosoitteensa ja/tai käyttäjätunnuksensa. Tämän jälkeen tilin omistaja pyytää rekisterinpitäjältä tietoja siitä, käsitteleeö rekisterinpitäjä hänen henkilötietojaan ja jos käsittelee, pyytää saada tutustua niihin 15 artiklassa tarkoitetussa laajuudessa. Rekisterinpitäjä pyytää pyynnön esittäneen henkilön henkilötodistusta henkilöllisyyden vahvistamiseksi. Rekisterinpitäjän toiminta on tässä tapauksessa kohtuutonta ja johtaa tarpeettomaan tietojen keräämiseen.

Varmistaakseen pyynnön esittäneen henkilön henkilöllisyyden ja estääkseen samalla tarpeettoman tiedonkeruun rekisterinpitäjä voi kuitenkin vaatia häntä todentamaan henkilöllisyytensä kirjautumalla tilille, kysyä häneltä (yksityisyyttä loukkaamattomia) turvakysymyksiä, joiden vastaus ainoastaan rekisteröidyn olisi tiedettävä, käyttää monivaiheista todennusta, joka on määritetty rekisteröidyn rekisteröidessä tiliään, tai käyttää muita rekisteröidylle tunnetusti kuuluvia olemassa olevia viestintätapoja, kuten sähköpostiosoitetta tai puhelinnumeroa, pääsyn mahdollistavan salasanan lähettämiseen.

Esimerkki 14: Pankin asiakas Y aikoo ottaa kulutusluottoa. Tätä tarkoitusta varten Y menee pankin konttoriin saadakseen luottokelpoisuutensa arvioimiseksi tarvittavat tiedot, mukaan lukien henkilötiedot. Varmistaakseen rekisteröidyn henkilöllisyyden neuvoja pyytää notaarin vahvistamaa todistusta rekisteröidyn henkilöllisyydestä voidakseen toimittaa hänelle tarvittavat tiedot.

Rekisterinpitäjän ei pitäisi vaatia notaarin antamaa vahvistusta henkilöllisyydestä, paitsi jos se on välttämätöntä, tarkoituksenmukaista ja kansallisen lainsäädännön mukaista (esimerkiksi jos henkilöllä ei ole tilapäisesti hallussaan henkilötodistusta ja rekisteröidyn henkilöllisyyden todistaminen on kansallisen lainsäädännön mukaisesti tarpeen oikeustoimen toteuttamiseksi). Tällainen käytäntö

³⁸ Ks. myös Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 910/2014, annettu 23 päivänä heinäkuuta 2014, sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta. Siinä on esitetty erilaisia palveluja, jotka mahdollistavat turvallisen etätunnistuksen.

aiheuttaa pyynnön esittäneille henkilöille lisäkustannuksia ja asettaa rekisteröidyille kohtuuttoman rasitteen, mikä vaikeuttaa heidän tiedonsaantioikeutensa käyttämistä.

78. Rajoittamatta edellä mainittujen yleisten periaatteiden soveltamista henkilötodistuksen perusteella tapahtuva todentaminen voi tietyissä olosuhteissa olla perusteltu ja oikeasuhteinen toimenpide, erityisesti sellaisten yksiköiden osalta, jotka käsittelevät erityisiä henkilötietoryhmiä tai sellaisia tietoja, jotka voivat aiheuttaa riskin rekisteröidylle (esimerkiksi lääketieteelliset tiedot tai terveystiedot). Samalla olisi kuitenkin muistettava, että tietyissä kansallisissa säännöksissä säädetään rajoituksista, jotka koskevat julkisten asiakirjojen sisältämien tietojen käsittelyä, mukaan lukien henkilöllisyyden vahvistavat asiakirjat (myös yleisen tietosuoja-asetuksen 87 artiklan perusteella). Näistä asiakirjoista saatujen tietojen käsittelyä koskevat rajoitukset voivat koskea erityisesti henkilökorttien skannausta tai valokopiointia tai virallisten henkilötunnusten käsittelyä.³⁹
79. Henkilötodistusta pyydetessä (tämän ollessa sekä kansallisen lainsäädännön mukaista että perusteltua ja oikeasuhteista yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisesti) rekisterinpitäjän on toteutettava suoja-toimia henkilötodistuksen lainvastaisen käsittelyn estämiseksi, kun edellä mainitut seikat otetaan huomioon. Sen estämättä, mitä henkilötodistuksen todentamista koskevissa kansallisissa säännöksissä säädetään, tähän voi sisältyä se, että henkilötodistuksesta ei saa tehdä jäljennöstä tai jäljennös voidaan poistaa välittömästi sen jälkeen, kun rekisteröidyn henkilöllisyyden todentaminen on saatu päätökseen. Tämä johtuu siitä, että henkilötodistuksen jäljennöksen säilyttäminen myöhemmin ei todennäköisesti ole käyttötarkoitussidonnaisuuden ja säilytyksen rajoittamista koskevien periaatteiden mukaista (yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b ja e alakohta) eikä myöskään kansallisen henkilötunnuksen käsittelemistä koskevan kansallisen lainsäädännön mukaista (yleisen tietosuoja-asetuksen 87 artikla). Tietosuojanuosto suosittelee hyvänä käytäntönä, että rekisterinpitäjä tekee henkilökortin tarkastuksen jälkeen merkinnän, esimerkiksi ”henkilökortti tarkastettiin”, jotta vältetään tarpeeton henkilökorttien jäljentäminen tai jäljennösten tallentaminen.

3.4 Kolmansien osapuolten tai valtuutettujen välityksellä tehdyt pyynnot

80. Vaikka rekisteröidyt voivat yleensä käyttää tiedonsaantioikeutta itseään koskevissa asioissa, on mahdollista, että kolmas osapuoli esittää pyynnön rekisteröidyn puolesta. Tämä voi koskea muun muassa toimimista valtuutetun tai laillisen huoltajan kautta alaikäisten puolesta sekä toimimista muiden tahojen kautta verkkoportaalien kautta. Joissakin tilanteissa sen henkilön henkilöllisyys, joka on valtuutettu käyttämään tiedonsaantioikeutta, sekä valtuutus toimia rekisteröidyn puolesta voidaan vaatia varmistettavaksi, jos se on tarkoituksenmukaista ja oikeasuhteista (ks. edellä 3.3 jakso).⁴⁰ On muistettava, että henkilötietojen antaminen sellaisen henkilön käyttöön, jolla ei ole oikeutta käyttää niitä, voi olla henkilötietojen tietoturvaloukkaus.⁴¹
81. Tällöin olisi otettava huomioon laillista edustamista (esimerkiksi valtakirjoja) koskevat kansalliset lait, joissa voi olla erityisiä vaatimuksia, jotka koskevat valtuutuksen osoittamista pyynnön esittämiseen rekisteröidyn puolesta, sillä yleisessä tietosuoja-asetuksessa ei säännellä tätä kysymystä. Osoitusvelvollisuuden ja muiden tietosuojaperiaatteiden mukaisesti rekisterinpitäjien on pystyttävä

³⁹ Useat jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön tällaisia rajoituksia kansallisissa säännöksissään, joissa todetaan esimerkiksi, että henkilökorttien jäljennösten valmistaminen on laillista ainoastaan, jos se johtuu suoraan säädöksen säännöksistä.

⁴⁰ Ks. 157 kohta niiden määräaika-kohtien osalta, joiden kuluessa rekisteröity voi käyttää tiedonsaantioikeuttaan silloin, kun rekisterinpitäjän on saatava lisätietoja.

⁴¹ Yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 12 kohta.

osoittamaan, että tietoja pyytävällä on asianmukainen valtuutus tehdä pyyntö rekisteröidyn puolesta ja saada pyydetyt tiedot. Poikkeuksena on, jos kansallinen lainsäädäntö poikkeaa tästä (esimerkiksi sisältää erityisiä sääntöjä asianajajien luotettavuudesta), jolloin rekisterinpitäjä joutuu tarkistamaan valtuutetun henkilöllisyyden (esimerkiksi asianajajat, joiden rekisteröinti asianajajakuntaan tarkistetaan). Tämän vuoksi on suositeltavaa kerätä asianmukaiset asiakirjat suhteessa aiemmin mainittuihin yleisiin sääntöihin, jotka koskevat pyynnön esittävän luonnollisen henkilön henkilöllisyyden vahvistamista. Jos rekisterinpitäjällä on perusteltuja epäilyjä rekisteröidyn puolesta toimivan henkilön henkilöllisyydestä, sen on pyydettävä lisätietoja hänen henkilöllisyytensä vahvistamiseksi.

82. Kuolleiden henkilöiden henkilötietoja koskevan tiedonsaantioikeuden käyttäminen on toinen esimerkki siitä, että tietoja pyytää muu kolmas osapuoli kuin rekisteröity. Johdanto-osan 27 kappaleessa kuitenkin täsmennetään, että yleistä tietosuojasetusta ei sovelleta kuolleiden henkilöiden henkilötietoihin. Asiaa käsitellään näin ollen kansallisessa lainsäädännössä, eli jäsenvaltiot voivat itse säätää säännöistä, jotka koskevat kuolleiden henkilöiden henkilötietojen käsittelyä. On kuitenkin muistettava, että tiedot voivat liittyä myös elossa oleviin kolmansiin henkilöihin esimerkiksi silloin, kun pyydetään oikeutta tutustua kuolleen henkilön kirjeenvaihtoon. Tällaisten tietojen luottamuksellisuutta on edelleen suojeltava.

3.4.1 Tiedonsaantioikeuden käyttäminen lasten puolesta

83. Erityisesti lasten henkilötietoja on suojattava, sillä he eivät välttämättä ole kovin hyvin perillä henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä riskeistä, seurauksista, suojaustoimista ja omista oikeuksistaan.⁴² Kaikki lapselle suunnattu tiedotus ja viestintä lapsen henkilötietojen käsittelystä olisi laadittava selkeällä ja yksinkertaisella kielellä siten, että lapsi ymmärtää ne helposti.⁴³
84. Lapset ovat rekisteröityjä itsessään, ja näin ollen tiedonsaantioikeus kuuluu lapselle itselleen. Lapsen kypsytydestä ja toimintakyvystä riippuen hän voi tarvita kolmannen osapuolen, esimerkiksi vanhempainvastuunkantajan, toimimaan puolestaan.
85. Lapsen edun olisi oltava etusijalla kaikissa päätöksissä, jotka koskevat tiedonsaantioikeuden käyttämistä lasten tapauksessa, erityisesti silloin, kun tiedonsaantioikeutta käyttää lapsen puolesta esimerkiksi lapsen huoltaja.
86. Yleiseen tietosuojasetukseen sisältyvän lasten henkilötietojen erityisen suojan vuoksi rekisterinpitäjän on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet estääkseen alaikäisen henkilötietojen luovuttamisen asiattomalle henkilölle (ks. tältä osin myös edellä oleva 3.4 jakso).
87. Vanhempainvastuunkantajan oikeutta toimia lapsen puolesta ei pidä sekoittaa tietosuojalainsäädännön ulkopuolisiin tapauksiin, joissa kansallisessa lainsäädännössä voidaan säätää vanhempainvastuunkantajan oikeudesta pyytää ja saada lasta koskevia tietoja (esimerkiksi lapsen koulumenestys).

⁴² Yleisen tietosuojasetuksen johdanto-osan 38 kappale. Kuten tietosuojaneuvoston työohjelmassa todetaan, tietosuojaneuvoston on tarkoitus antaa ohjeita lapsia koskevista tiedoista. Tässä asiakirjassa odotetaan annettavan enemmän ohjeita siitä, millä edellytyksillä lapsi voi käyttää omaa tiedonsaantioikeuttaan ja millä edellytyksillä vanhempainvastuunkantaja voi käyttää tiedonsaantioikeutta lapsen puolesta.

⁴³ Yleisen tietosuojasetuksen johdanto-osan 58 kappale. Euroopan tietosuojaneuvoston asetuksen 2016/679 mukaista suostumusta koskevat suuntaviivat 05/2020, 7 kohta.

3.4.2 Tiedonsaantioikeuden käyttäminen kolmannen osapuolen tarjoamien portaalien tai kanavien kautta

88. Tietyt yritykset tarjoavat palveluja, joiden avulla rekisteröidyt voivat tehdä tietopyyntöjä portaalin kautta. Rekisteröity kirjautuu sisään ja pääsee portaaliin, jonka kautta hän voi esimerkiksi esittää eri rekisterinpitäjille tietopyyntöjä tai pyytää tietojen oikaisua tai poistamista. Kolmannen osapuolen tarjoamien portaalien käyttöön liittyy erilaisia kysymyksiä.
89. Rekisterinpitäjien on näissä olosuhteissa ensinnäkin varmistettava, että kolmas osapuoli toimii rekisteröidyn puolesta laillisesti, sillä on huolehdittava siitä, ettei tietoja luovuteta sellaisille osapuolille, joilla ei ole lupaa tietoihin.
90. Lisäksi rekisterinpitäjän, joka vastaanottaa tällaisen portaalin kautta tehdyn pyynnön, on poikkeuksetta käsiteltävä kyseinen pyyntö ripeästi.⁴⁴ Rekisterinpitäjällä ei kuitenkaan ole velvollisuutta toimittaa yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklassa tarkoitettuja tietoja suoraan portaaliin, jos se toteaa esimerkiksi, että turvatoimet ovat riittämättömät tai että olisi tarkoituksenmukaista käyttää muuta tapaa tietojen luovuttamiseksi rekisteröidylle. Jos rekisterinpitäjällä on tällaisissa olosuhteissa käytössään muita menettelyjä, joiden avulla tietopyynnöt voidaan käsitellä tehokkaasti ja turvallisesti, se voi toimittaa pyydetty tiedot näiden menettelyjen avulla.

4 TIEDONSAANTIOIKEUDEN SOVELTAMISALA JA SEN KOHTEENA OLEVAT HENKILÖTIEDOT JA TIEDOT

91. Tässä jaksossa pyritään selittämään henkilötietojen määritelmää (4.1 jakso) ja selventämään tiedonsaantioikeuden piiriin kuuluvien tietojen soveltamisalaa yleisesti (4.2 ja 4.3 jakso). On huomattava, että henkilötietojen käsitteen soveltamisala ja siten henkilötietojen ja muiden tietojen erottaminen toisistaan on olennainen osa arviointia, jonka rekisterinpitäjä tekee määrittääkseen niiden tietojen laajuuden, joihin rekisteröidyllä on oikeus tutustua.⁴⁵
92. Aluksi olisi muistutettava, että tiedonsaantioikeutta voidaan käyttää ainoastaan sellaisten henkilötietojen käsittelyn osalta, jotka kuuluvat yleisen tietosuoja-asetuksen aineelliseen ja alueelliseen soveltamisalaan. Näin ollen tiedonsaantioikeus ei koske sellaisia henkilötietoja, joita ei käsitellä automatisoidusti, jotka eivät ole osa yleisen tietosuoja-asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua rekisteriä, joista ei ole tarkoitus tulla osa sellaista rekisteriä tai joita luonnollinen henkilö käsittelee yleisen tietosuoja-asetuksen 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettussa yksinomaan henkilökohtaisessa tai kotitalouttaan koskevassa toiminnassa.

4.1 Henkilötietojen määritelmä

⁴⁴ Ks. 157 kohta niiden määräaikojen osalta, joiden kuluessa rekisteröity voi käyttää tiedonsaantioikeuttaan silloin, kun rekisterinpitäjän on saatava lisätietoja.

⁴⁵ Sisäänrakennetun yksityisyyden suojan periaatteen mukaisesti tällainen analyysi on osa tietosuojaperiaatteiden ja rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi toteutettavien asianmukaisten toimenpiteiden ja suoja toimien arviointia, joka toteutetaan ”*käsittelytapojen määrittämisen ja itse käsittelyn yhteydessä*”. Yhtenä mittarina voi olla esimerkiksi vastausajan lyhentäminen rekisteröidyn käyttäessä oikeuksiaan. Lisätietoja on ohjeissa 4/2019 25 artiklan mukaisesta sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta.

93. Yleisen tietosuojasetuksen 15 artiklan 1 ja 3 kohdassa viitataan *"henkilötietoihin"* ja *"käsiteltäviin henkilötietoihin"*. Näin ollen tiedonsaantioikeuden soveltamisala määräytyy ennen kaikkea yleisen tietosuojasetuksen 4 artiklan 1 kohdassa määritellyn henkilötietojen käsitteen soveltamisalan mukaan.⁴⁶ Henkilötiedon käsitettä on jo käsitelty useissa tietosuojatyöryhmän⁴⁷ asiakirjoissa⁴⁸, ja Euroopan unionin tuomioistuin on tulkinnut sitä muun muassa direktiivin 95/46/EY 12 artiklan mukaisen tiedonsaantioikeuden yhteydessä.
94. Tietosuojatyöryhmä katsoi, että direktiivissä 95/46/EY olevassa henkilötietojen määritelmässä *"kuvastuu EU:n lainsäätäjän tarkoitus antaa 'henkilötiedoille' laaja merkitys"*.⁴⁹ Yleisen tietosuojasetuksen määritelmän mukaisesti tarkoitetaan edelleen *"kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön [...] liittyviä tietoja"*. Perushenkilötietojen, kuten nimen, osoitteen ja puhelinnumeron, lisäksi tähän määritelmään voi kuulua rajattomasti erilaisia tietoja, muun muassa lääketieteellisiä tietoja, ostohistoriaa, luottokelpoisuusindikaattoreita ja viestintäsisältöjä. Kun otetaan huomioon henkilötietojen määritelmän laaja soveltamisala, rekisterinpitäjän tekemä määritelmän rajoittava arviointi johtaisi henkilötietojen virheelliseen luokitteluun⁵⁰ ja lopulta tiedonsaantioikeuden loukkaamiseen.
95. Euroopan unionin tuomioistuin katsoi yhteisissä asioissa C-141/12 ja C-372/12 antamassaan tuomiossa⁵¹, että oikeus tutustua tietoihin kattaa muistioihin sisältyvät henkilötiedot, jotka ovat *"hakijan nimi, syntymäaika, kansalaisuus, sukupuoli, etninen alkuperä, uskonto ja kieli"*, ja *"tarvittaessa [muistioon] sisältyvään oikeudelliseen arviointiin sisältyvät tiedot"* mutta ei itse oikeudellista arviointia.⁵² Tässä yhteydessä oikeudellinen arviointi ei sinällään voinut olla hakijan suorittaman paikkansapitävyyden arvioinnin ja oikaisun kohteena. Oikeudelliseen arviointiin tutustuminen ei myöskään täytä yksityisyyden suojan tarkoitusta, vaan sillä pyrittäisiin takaamaan oikeus tutustua hallinnollisiin asiakirjoihin.
96. Asiassa Nowak antamassaan tuomiossa⁵³ Euroopan unionin tuomioistuin teki laajemman analyysin ja totesi, että ammatilliseen kokeeseen osallistujan laatimat kirjalliset vastaukset ja mahdolliset tarkastajan niihin tekemät merkinnät ovat kokeeseen osallistujaa koskevia henkilötietoja. Tarkemmin sanottuna tällaiset subjektiiviset tiedot, jotka *"ilmaistaan mielipiteen tai arvion muodossa, edellyttäen,*

⁴⁶ Yleisen tietosuojasetuksen 4 artiklan 1 kohdan mukaisesti *"'henkilötiedoilla' [tarkoitetaan] kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön, jäljempänä 'rekisteröity', liittyviä tietoja; tunnistettavissa olevana pidetään luonnollista henkilöä, joka voidaan suoraan tai epäsuorasti tunnistaa erityisesti tunnistetietojen, kuten nimen, henkilötunnuksen, sijaintitiedon, verkkotunnistetietojen taikka yhden tai useamman hänelle tunnusomaisen fyysisen, fysiologisen, geneettisen, psyykkisen, taloudellisen, kulttuurillisen tai sosiaalisen tekijän perusteella"*.

⁴⁷ Tietosuojaneuvoston edeltäjänä toiminut 29 artiklan mukainen tietosuojatyöryhmä oli riippumaton eurooppalainen tietosuojatyöryhmä, joka käsittelee yksityisyyden ja henkilötietojen suojaan liittyviä kysymyksiä 25.5.2018 saakka (yleisen tietosuojasetuksen voimaantulo).

⁴⁸ Esimerkiksi suuntaviivat automatisoiduista yksittäispäätöksistä ja profiloinnista asetuksen (EU) 2016/679 täytäntöön panemiseksi, WP251 rev01, s. 19, ja tietosuojaneuvoston hyväksymät oikeutta tietojen siirtämiseen järjestelmästä toiseen koskevat tietosuojatyöryhmän ohjeet, s. 9.

⁴⁹ 29 artiklan mukaisen tietosuojatyöryhmän lausunto 4/2007 henkilötietojen käsitteestä, s. 4.

⁵⁰ Sellaisiksi tiedoiksi, jotka eivät ole yksilöityyn tai yksilöitävissä olevaan henkilöön liittyviä tietoja.

⁵¹ Euroopan unionin tuomioistuin, yhdistetyt asiat C-141/12 ja C-372/12, YS v. Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel ja Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel v. M ja S, 17.7.2014.

⁵² Euroopan unionin tuomioistuin, yhdistetyt asiat C-141/12 ja C-372/12, YS ym., 38 ja 48 kohta.

⁵³ Euroopan unionin tuomioistuin, C-434/16, Peter Nowak v. Data Protection Commissioner, 20.12.2017.

että ne 'koskevat' kyseessä olevaa henkilöä"⁵⁴, ovat henkilötietoja, toisin kuin koekysymykset, joita ei pidetä henkilötietoina.⁵⁵ Näin ollen asiayhteyteen perustuvan arvioinnin avulla olisi selvitettävä, millainen vaikutus tai tulos tiedolla voi olla henkilöön, ja siten tiedonsaantioikeuden soveltamisala.

Esimerkki 15: Henkilö käy työhaastattelussa yrityksessä. Tässä yhteydessä hän toimittaa ansioluettelon ja hakemuskirjeen. Henkilöstöhallinnon toimihenkilö tekee haastattelun aikana muistiinpanoja tietokoneelle haastattelun dokumentoimiseksi. Tämän jälkeen työnhakija (rekisteröity) pyytää saada tutustua häntä koskeviin henkilötietoihin, jotka yritys (rekisterinpitäjä) on kerännyt rekrytointimenettelyn aikana.

Rekisterinpitäjä on velvollinen toimittamaan rekisteröidylle henkilötiedot, jotka tämä on aktiivisesti ilmoittanut ansioluettelossaan ja hakemuskirjeessään. Lisäksi rekisterinpitäjän on toimitettava rekisteröidylle yhteenveto haastattelusta, mukaan lukien subjektiiviset kommentit rekisteröidyn käyttäytymisestä, jotka henkilöstöhallinnon toimihenkilö on kirjoittanut työhaastattelun aikana, jollei yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan mukaisista kansallisessa lainsäädännössä säädettyistä poikkeuksista muuta johdu.

97. Jollei tapauksen erityisistä tosiseikoista muuta johdu, rekisterinpitäjien on toimitettava muun muassa seuraavanlaisia tietoja, kun ne arvioivat tiettyä tietopyyntöä, sanotun kuitenkin rajoittamatta yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohdan soveltamista:

- erityiset henkilötietoryhmät yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisesti
- rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvät henkilötiedot yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklan mukaisesti
- rekisteröidyn tietoisesti ja aktiivisesti toimittamat tiedot (esimerkiksi lomakkeilla annetut tilitiedot ja vastaukset kyselylomakkeeseen)⁵⁶
- havainnoidut tiedot tai rekisteröidyn palvelun tai laitteen käytöstä peräisin oleva raakatieto (esimerkiksi yhteenliitettyjen tuotteiden käsittelemät tiedot, tapahtumahistoria, toimintalokit, kuten käyttölokkit, verkkosivuston käyttöhistoria, hakutoiminta, sijaintitiedot ja napsautustoiminta, sekä henkilön käyttäytymisen yksilölliset piirteet, kuten käsiala, näppäinpainallukset ja tietty kävely- tai puhetapa)⁵⁷
- tiedot, jotka on johdettu muista tiedoista sen sijaan, että rekisteröity olisi antanut ne suoraan (esimerkiksi luottosuhde, rekisteröityjen yhteisiin ominaisuuksiin perustuva luokittelu ja postinumerosta johdettu asuinmaa)⁵⁸
- tiedot, jotka on johdettu muista tiedoista sen sijaan, että rekisteröity olisi antanut ne suoraan (esimerkiksi luottoluokituksen määrittäminen tai rahanpesun torjuntaa koskevien sääntöjen noudattaminen, algoritmien tulokset tai terveystarkastuksen tai yksilöinti- tai suositusprosessin tulokset)⁵⁹

⁵⁴ Euroopan unionin tuomioistuin, C-434/16, Nowak, 34 ja 35 kohta.

⁵⁵ Euroopan unionin tuomioistuin, C-434/16, Nowak, 58 kohta.

⁵⁶ Tietosuojaneuvoston hyväksymät oikeutta tietojen siirtämiseen järjestelmästä toiseen koskevat tietosuojatyöryhmän ohjeet, s. 9.

⁵⁷ 29 artiklan mukaisen tietosuojatyöryhmän lausunto 4/2007 henkilötietojen käsitteestä, s. 8.

⁵⁸ Tietosuojaneuvoston hyväksymät oikeutta tietojen siirtämiseen järjestelmästä toiseen koskevat tietosuojatyöryhmän ohjeet, s. 10 ja 11.

⁵⁹ Tietosuojaneuvoston hyväksymät oikeutta tietojen siirtämiseen järjestelmästä toiseen koskevat tietosuojatyöryhmän ohjeet, s. 10 ja 11, ja 29 artiklan mukainen tietosuojatyöryhmä, WP251 rev.01, 6.2.2018, suuntaviivat automatisoiduista yksittäispäätöksistä ja profiloinnista asetuksen (EU) 2016/679 täytäntöön

- pseudonymisoidut tiedot verrattuna anonymisoituihin tietoihin (ks. myös näiden ohjeiden 3 jakso).

Esimerkki 16: Tiedot, joita on käytetty esimerkiksi työntekijän ylennystä, palkankorotusta tai uutta työtehtävää koskevan päätöksen tekemisessä (esimerkiksi vuotuiset suoritusarvioinnit, koulutuspyynnöt, kurinpitotiedot, virka-asema ja uramahdollisuudet), ovat kyseistä työntekijää koskevia henkilötietoja. Näin ollen rekisteröidyllä voi pyynnöstä olla pääsy tällaisiin tietoihin, kunhan noudatetaan yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohtaa, jos henkilötiedot liittyvät myös esimerkiksi toiseen henkilöön. (Esimerkiksi sellaisen toisen työntekijän henkilöllisyys tai henkilöllisyyden paljastavat tiedot, jonka lausunto ammatillisesta suoriutumisesta sisältyy vuotuisen suoritusarviointiin, voivat kuulua yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohdan mukaisten rajoitusten soveltamisalaan. Näin ollen on mahdollista, että niitä ei voida toimittaa rekisteröidylle kyseisen työntekijän oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.) Kansallisen työlainsäädännön säännöksiä voidaan kuitenkin soveltaa esimerkiksi työntekijöiden mahdollisuuteen tutustua henkilöstötiedostoihin. Lisäksi voidaan soveltaa myös muita kansallisia säännöksiä, kuten salassapitovelvollisuutta koskevia säännöksiä. Kaikissa olosuhteissa tällaisissa rajoituksissa, jotka koskevat rekisteröidyn tiedonsaantioikeuden (tai muiden oikeuksien) käyttöä ja joista säädetään kansallisessa lainsäädännössä, on noudatettava yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklassa vahvistettuja edellytyksiä (ks. 6.4 jakso).

98. Edellä olevasta sellaisten henkilötietojen ei-tyhjentävästä luettelosta, jotka voidaan toimittaa rekisteröidylle tietopyynnön yhteydessä, voidaan tehdä useita johtopäätöksiä. Aiemmin esitetystä käy ilmi, että rekisterinpitäjä ei voi tehdä eroa paperisten ja sähköisesti tallennettujen tietojen välillä tarjotessaan pääsyä henkilötietoihin, kunhan ne kuuluvat yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan. Toisin sanoen henkilötiedot, jotka on tallennettu paperille osana rekisteriä tai joiden on tarkoitus olla osa rekisteriä, kuuluvat tiedonsaantioikeuden soveltamisalaan samalla tavalla kuin henkilötiedot, jotka on tallennettu tietokonemuistiin esimerkiksi binäärikoodina tai videomateriaalina.
99. Kuten useimmat rekisteröidyn oikeudet, tiedonsaantioikeus kattaa sekä päätellyt että johdetut tiedot, mukaan lukien palveluntarjoajan luomat henkilötiedot, kun taas oikeus tietojen siirtämiseen järjestelmästä toiseen kattaa ainoastaan rekisteröidyn antamat tiedot.⁶⁰ Sen vuoksi tietopyynnössä, toisin kuin tietojen siirtämistä järjestelmästä toiseen koskevassa pyynnössä, rekisteröidylle olisi toimitettava rekisterinpitäjälle toimitetut henkilötiedot, jotta hän voisi analysoida tai arvioida kyseisiä tietoja myöhemmin, sekä tällaisen myöhemmän analyysin tai arvioinnin tulokset.
100. On myös tärkeää muistaa, että on olemassa tietoja, kuten anonyymit tiedot⁶¹, jotka eivät liity suoraan tai epäsuorasti tunnistettavissa olevaan henkilöön ja jotka näin ollen jäävät yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Esimerkiksi sen palvelimen sijainti, jolla rekisteröidyn henkilötietoja käsitellään, ei ole henkilötieto. Erottelu voi olla haastavaa, ja rekisterinpitäjät saattavat

panemiseksi – Euroopan tietosuojaneuvoston hyväksymä asiakirja, jäljempänä 'tietosuojaneuvoston hyväksymät tietosuojatyöryhmän suuntaviivat automatisoiduista yksittäispäätöksistä ja profiloinnista asetuksen (EU) 2016/679 täytäntöön panemiseksi', s. 9 ja 10.

⁶⁰ Kuten aiemmin on todettu tietosuojaneuvoston hyväksymissä oikeutta tietojen siirtämiseen järjestelmästä toiseen koskevissa tietosuojatyöryhmän ohjeissa, s. 10, ja toistettu tietosuojaneuvoston hyväksymissä tietosuojatyöryhmän suuntaviivoissa automatisoiduista yksittäispäätöksistä ja profiloinnista asetuksen (EU) 2016/679 täytäntöön panemiseksi, s. 17.

⁶¹ Lisätietoja anonymisoinnin käsitteestä on saatavilla tietosuojatyöryhmän lausunnossa 05/2014 anonymisointitekniikoista, WP216, 10.4.2014, s. 5–19.

pohtia, miten vetää selkeä raja henkilötietojen ja muiden kuin henkilötietojen välille erityisesti silloin, kun on kyse sekamuotoisista tietojoukoista. Tällöin voi olla hyödyllistä erottaa toisistaan sekamuotoiset tietojoukot, joissa henkilötiedot ja muut kuin henkilötiedot liittyvät erottamattomasti toisiinsa, ja tietojoukot, joissa näin ei ole. Henkilötiedot ja muut kuin henkilötiedot voivat liittyä erottamattomasti toisiinsa sekamuotoisissa tietojoukoissa, jolloin ne kuuluvat kokonaisuudessaan sen rekisteröidyn tiedonsaantioikeuden piiriin, jota henkilötiedot koskevat.⁶² Muissa tapauksissa sekamuotoisissa tietojoukoissa olevat henkilötiedot ja muut kuin henkilötiedot eivät välttämättä ole erottamattomasti yhteydessä toisiinsa, jolloin rekisteröidyllä on pääsy ainoastaan tietojoukon henkilötietoihin. Yritys voi esimerkiksi joutua toimittamaan rekisteröidylle yksittäiset tietotekniset tapahtumailmoitukset, jotka se on käynnistänyt, mutta ei yrityksen tietopankkia tietoteknisistä ongelmista. Rekisterinpitäjän toteuttamia turvatoimia ei kuitenkaan yleensä katsota henkilötiedoiksi edellyttäen, että ne eivät liity erottamattomasti henkilötietoihin, joten ne eivät kuulu tiedonsaantioikeuden soveltamisalaan.

101. Ennen jakson päättämistä tietosuojaneuvosto muistuttaa tässä yhteydessä, että luonnollisten henkilöiden suojele henkilötietojen käsittelyssä kattaa kaikki edellä luetellut henkilötietojen tyypit ja että määritelmän rajoittava tulkinta on yleisen tietosuojasetuksen säännösten vastainen ja perimmiltään perusoikeuskirjan 8 artiklan vastainen. Sellaisen oikeuden käyttämisestä koskevan erilaisen järjestelmän, josta ei ole säädetty yleisessä tietosuojasetuksessa, soveltaminen voidaan yleisen tietosuojasetuksen 23 artiklan mukaisesti (kuten 6.4 jaksossa tarkemmin selitetään) aloittaa joidenkin henkilötietotyyppien osalta yksinomaan lailla. Rekisterinpitäjät eivät siis voi rajoittaa tiedonsaantioikeuden käyttöä rajoittamalla henkilötietojen laajuutta perusteettomasti.

4.2 Henkilötiedot, joihin tiedonsaantioikeus liittyy

102. Yleisen tietosuojasetuksen 15 artiklan 1 kohdan mukaisesti *"[r]ekisteröidyllä on oikeus saada rekisterinpitäjältä vahvistus siitä, käsitelläänkö häntä koskevia henkilötietoja, ja jos näitä henkilötietoja käsitellään, oikeus saada tutustua henkilötietoihin sekä saada seuraavat tiedot"* (korostus lisätty).
103. Yleisen tietosuojasetuksen 15 artiklan 1 kohdasta käy ilmi useita seikkoja. Kohdassa viitataan selvin sanoin *"häntä koskeviin henkilötietoihin"* (4.2.1 jakso), joita rekisterinpitäjä käsittelee (4.2.2 jakso).

4.2.1 Rekisteröityä koskevat henkilötiedot

104. Tietojensaantioikeutta voi käyttää ainoastaan tietoihin tutustumista pyytävä rekisteröity, jota henkilötiedot koskevat, tai tarvittaessa luvan saanut henkilö tai valtuutettu (ks. 3.4 jakso). On myös tilanteita, joissa tiedot eivät liity tiedonsaantioikeutta käyttävään henkilöön vaan johonkin toiseen henkilöön. Rekisteröidyllä on kuitenkin oikeus ainoastaan itseään koskeviin henkilötietoihin, joten hänellä ei ole pääsyä tietoihin, jotka koskevat yksinomaan jotakuta muuta.⁶³

⁶² Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle – *Muiden kuin henkilötietojen vapaan liikkuvuuden kehiksestä Euroopan unionissa annettua asetusta koskevat ohjeet*, COM(2019) 250 final, 29.5.2019.

⁶³ Tietosuojaneuvoston hyväksymät oikeutta tietojen siirtämiseen järjestelmästä toiseen koskevat tietosuojatyöryhmän ohjeet, s. 9: *"Vain henkilötiedot kuuluvat tietojen siirtämistä järjestelmästä toiseen koskevan pyynnön soveltamisalaan. Siksi tiedot, jotka ovat anonyymejä tai eivät koske rekisteröityä, eivät kuulu*

105. Tietojen luokittelu rekisteröityä koskeviksi henkilötiedoiksi ei kuitenkaan riipu siitä, että kyseiset henkilötiedot koskevat myös jotakuta muuta.⁶⁴ On siis mahdollista, että henkilötiedot koskevat samanaikaisesti useampaa kuin yhtä henkilöä. Tämä ei tarkoita automaattisesti sitä, että pääsy myös toista henkilöä koskeviin henkilötietoihin olisi myönnettävä, sillä rekisterinpitäjän on noudatettava yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohtaa.
106. Rekisterinpitäjien ei pitäisi tulkita ilmausta *”häntä koskevat henkilötiedot”* *”liian tiukasti”*, kuten tietosuojatyöryhmä on jo todennut tietojen siirtämistä järjestelmästä toiseen koskevan oikeuden osalta.⁶⁵ Tietosuojaneuvosto katsoo, että tiedonsaantioikeuteen sovellettuna esimerkiksi tietopyynnön tekvän rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välisten puhelinkeskustelujen nauhoitukset (ja niiden litteroinnit) voivat kuulua tiedonsaantioikeuden soveltamisalaan edellyttäen, että ne ovat henkilötietoja.⁶⁶ Edellyttäen, että yleistä tietosuoja-asetusta sovelletaan ja että käsittely ei kuulu yleisen tietosuoja-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisen kotitaloutta koskevan poikkeuksen soveltamisalaan, jos rekisteröity käyttää samaansa keskustelukumppanin henkilötietoja sisältävää nauhoitusta muihin tarkoituksiin esimerkiksi julkaisemalla nauhoituksen, rekisteröidystä tulee rekisterinpitäjä, joka käsittelee toisen henkilön, jonka ääntä on nauhoitettu, henkilötietoja. Vaikka tämä ei vapauta rekisterinpitäjää tietosuojavelvoitteistaan, kun se analysoi asianmukaisesti, voidaanko antaa oikeus tutustua koko nauhoitukseen, rekisterinpitäjää kehoitetaan ilmoittamaan rekisteröidylle, että hänestä voi tulla rekisterinpitäjä tällaisessa tapauksessa. Tämä ei rajoita yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohdan mukaisen mahdollisen lisäarvioinnin toteuttamista, jota käsitellään tarkemmin 6 jaksossa. Samoin viestit, jotka rekisteröidyt ovat lähettäneet toisille henkilöille ihmistenvälisinä viesteinä, jotka he ovat itse poistaneet laitteestaan mutta jotka ovat edelleen palveluntarjoajan saatavilla, voivat kuulua tiedonsaantioikeuden piiriin.
107. Toisaalta on tilanteita, joissa rekisterinpitäjän mielestä yhteys tietojen ja useiden henkilöiden välillä voi olla hämärtynyt, kuten identiteettivarkautapauksissa. Identiteettivarkaudessa henkilö toimii vilpillisesti toisen henkilön nimissä. Tässä yhteydessä on tärkeää muistaa, että uhrille olisi annettava tiedot kaikista henkilötiedoista, joita rekisterinpitäjä tallentaa hänen henkilöllisyytensä yhteydessä, mukaan lukien tiedot, jotka on kerätty petoksen tekijän toimien perusteella. Toisin sanoen henkilötiedot, jotka koskevat uhrin henkilöllisyyttä tai liittyvät siihen, ovat rekisteröidyn henkilötietoja myös sen jälkeen, kun rekisterinpitäjä on saanut tietää identiteettivarkaudesta.

Esimerkki 17: Henkilö käyttää vilpillisesti toisen henkilön henkilöllisyyttä pelataksaan pokeria verkossa. Tekijä maksaa nettikasinolle uhrilta varastetulla luottokortilla. Kun uhri saa tietää identiteettivarkaudesta, hän pyytää nettikasinon tarjoajaa antamaan pääsyn henkilökohtaisiin

sen soveltamisalaan. Soveltamisalaan kuuluvat kuitenkin pseudonymisoidut tiedot, jotka voidaan helposti yhdistää rekisteröityyn (esimerkiksi niin, että hän toimittaa asiaankuuluvan tunnisteiden, vrt. 11 artiklan 2 kohta).”

⁶⁴ Euroopan unionin tuomioistuimen tuomio, C-434/16, Peter Nowak v. Data Protection Commissioner, 2017, 44 kohta.

⁶⁵ Tietosuojaneuvoston hyväksymät oikeutta tietojen siirtämiseen järjestelmästä toiseen koskevat tietosuojatyöryhmän ohjeet, s. 9: *”Rekisterinpitäjät käsittelevät monissa tilanteissa tietoja, jotka sisältävät useiden eri rekisteröityjen henkilötietoja. Tällaisessa tapauksessa rekisterinpitäjien ei pitäisi tulkita liian tiukasti ilmausta ’rekisteröityä koskevat henkilötiedot’. Esimerkiksi puhelu-, sanomanvälitys- tai internetpuhelutietueet voivat sisältää (tilaajan tilitiedoissa) tietoja tulevien tai lähtevien puhelujen kolmansista osapuolista. Vaikka tietueissa on näin ollen useita henkilöitä koskevia henkilötietoja, tilaajien olisi voitava saada nämä tietueet vastauksena tietojen siirtämistä järjestelmästä toiseen koskeviin pyyntöihin, koska tietueet koskevat (myös) rekisteröityä. Jos tällaiset tietueet siirretään sitten uudelle rekisterinpitäjälle, tämä uusi rekisterinpitäjä ei saisi käsitellä niitä mihinkään sellaiseen tarkoitukseen, joka voisi vaikuttaa epäedullisesti kolmansien osapuolten oikeuksiin ja vapauksiin (ks. kolmas edellytys jäljempänä).”*

⁶⁶ Ks. 6.2 jaksossa oleva esimerkki 34.

tietoihinsa, tarkemmin sanottuna pelattuihin nettipeleihin ja tietoihin rikosentekijän käyttämästä luottokortista.

Kerättyjen tietojen ja uhrin välillä on yhteys, sillä uhrin henkilöllisyyttä on käytetty. Petoksen havaitsemisen jälkeen edellä mainituilla henkilötiedoilla on edelleen yhteys niiden sisällön (uhrin luottokortti koskee selvästi uhria), tarkoituksen ja vaikutuksen vuoksi (tietoja rikosentekijän pelaamista verkkopeleistä voidaan käyttää esimerkiksi laskujen lähettämiseen uhrille). Tämän vuoksi nettikasinon on annettava uhrille pääsy edellä mainittuihin henkilötietoihin.

108. Tarvittaessa sisäisiä yhteyslokeja voidaan käyttää tiedostojen käyttötapauksien tallentamiseen ja sen jäljittämiseen, mitkä toimet on toteutettu tietoihin pääsyn yhteydessä, kuten henkilötietojen tulostaminen, kopioiminen tai poistaminen. Nämä lokit voivat sisältää kirjaamisajankohdan, tiedoston käytön syyn ja tiedot, joista voidaan tunnistaa henkilö, jolla on ollut pääsy tiedostoon. Tähän aiheeseen liittyviä kysymyksiä käsitellään parhaillaan Euroopan unionin tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa (C-579/21). Yhteyslokien käyttöönotto, valvonta ja tarkistaminen kuuluvat rekisterinpitäjän vastuulle, ja valvontaviranomaiset voivat tarkastaa ne. Rekisterinpitäjän olisi näin ollen varmistettava, että sen alaisuudessa toimivat henkilöt, joilla on pääsy henkilötietoihin, eivät käsittele henkilötietoja muutoin kuin rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti, kuten yleisen tietosuoja-asetuksen 29 artiklassa säädetään. Jos henkilö kuitenkin käsittelee henkilötietoja muuhun tarkoitukseen kuin rekisterinpitäjän ohjeiden täyttämiseksi, hänestä voi tulla rekisterinpitäjä kyseisestä käsittelystä ja häneen voidaan kohdistaa kurinpitomenettelyjä, rikosoikeudellisia menettelyjä tai valvontaviranomaisten määräämiä hallinnollisia seuraamuksia. Tietosuojaneuvosto toteaa, että yleisen tietosuoja-asetuksen 24 artiklan mukaiseen työnantajan vastuuseen kuuluu käyttää asianmukaisia toimenpiteitä, jotka ulottuvat koulutuksesta kurinpitomenettelyihin, sen varmistamiseksi, että käsittely on yleisen tietosuoja-asetuksen mukaista ja että rikkomuksia ei tapahdu.

4.2.2 Henkilötiedot, joita ”käsitellään”

109. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 1 kohdassa viitataan lisäksi henkilötietoihin, joita ”käsitellään”. Edellä 2.3.3 jaksossa on jo käsitelty viiteajankohtaa, jonka perusteella tietopyynnön piiriin kuuluvat henkilötiedot määritetään. Ilmaisusta käy kuitenkin myös ilmi, että tiedonsaantioikeudessa ei tehdä eroa käsittelytoimien tarkoitusten välillä.

Esimerkki 18: Yritys on käsitellyt rekisteröityä koskevia henkilötietoja käsitelläkseen rekisteröidyn tilauksen ja järjestääkseen toimituksen hänen kotiosoitteeseensa. Sen jälkeen, kun näitä alkuperäisiä tarkoituksia, joita varten henkilötiedot on kerätty, ei enää ole, rekisterinpitäjä säilyttää osan henkilötiedoista ainoastaan täyttääkseen lakisääteiset rekisterinpitovelvoitteensa.

Rekisteröity pyytää saada tutustua itseään koskeviin henkilötietoihin. Täyttääkseen yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 1 kohdan mukaisen velvoitteensa rekisterinpitäjän on toimitettava rekisteröidylle tämän pyytämät henkilötiedot, jotka on tallennettu rekisterinpitäjän lakisääteisten velvoitteiden täyttämiseksi.

110. Arkistoidut henkilötiedot on erotettava varmuuskopioiduista tiedoista, jotka ovat sellaisia henkilötietoja, jotka on tallennettu ainoastaan tietojen palauttamista varten tietojen katoamistapauksessa. On huomattava, että sisäänrakennettua tietosuojaa ja tietojen minimointia koskevien periaatteiden osalta varmuuskopiotiedot ovat periaatteessa samanlaisia kuin käytetyssä järjestelmässä olevat tiedot. Jos varmuuskopioidun järjestelmän ja käytetyn tuotantojärjestelmän henkilötietojen välillä on pieniä eroja, ne liittyvät yleensä siihen, että viimeisimmän varmuuskopioinnin

jälkeen on kerätty lisätietoja. Tietojen väheneminen käytetyssä järjestelmässä (esimerkiksi tietojen poistaminen joidenkin tietojen säilytysajan päätyttyä tai poistopyynnön jälkeen) tulee joissakin tapauksissa näkyväksi varmuuskopiointitiedoissa vasta seuraavan varmuuskopiointin yhteydessä. Jos tietopyyntö esitetään hetkellä, jolloin varmuuskopiossa on enemmän rekisteröityä koskevia henkilötietoja kuin käytetyssä järjestelmässä tai erilaisia henkilötietoja (havaittavissa esimerkiksi käytössä olevan tuotantojärjestelmän sellaisen poistolokin avulla, joka on toteutettu täysin tietojen minimoinnin periaatteen mukaisesti), rekisterinpitäjän on oltava avoin tästä tilanteesta ja tarjottava rekisteröidyn pyytämä käyttöoikeus rekisteröidyn pyytämiin tietoihin, myös varmuuskopioon tallennettuihin henkilötietoihin, silloin kun se on teknisesti toteutettavissa. Ollakseen läpinäkyvä oikeuttaan käyttäville rekisteröidyille rekisterinpitäjä voi esimerkiksi selvittää käytössä olevan tuotantojärjestelmän poistolokin avulla, että varmuuskopiossa on tietoja, jotka eivät enää ole käytössä olevassa järjestelmässä sen vuoksi, että ne on hiljattain poistettu eikä niitä ole vielä päällekirjoitettu varmuuskopiossa.

4.2.3 Uuden tietopyynnön laajuus

111. On lisättävä, että rekisteröidyillä on oikeus saada tutustua kaikkiin heihin liittyviin käsiteltyihin tietoihin tai niiden osiin pyynnön laajuudesta riippuen (ks. myös 2.3.1 jakso tietojen täydellisyydestä ja 3.1.1 jakso pyynnön sisällön analysoinnista). Näin ollen jos rekisterinpitäjä on jo aiemmin täyttänyt tietopyynnön eikä pyyntö ole kohtuuton, rekisterinpitäjä ei voi kaventaa uuden pyynnön laajuutta. Tämä tarkoittaa sitä, että rekisterinpitäjä ei saisi saman rekisteröidyn tekemän uuden tietopyynnön yhteydessä ilmoittaa rekisteröidylle ainoastaan pelkistä muutoksista käsitellyissä henkilötiedoissa tai itse käsitellyssä viimeisimmän pyynnön jälkeen, ellei rekisteröity nimenomaisesti anna tähän suostumustaan. Muussa tapauksessa rekisteröityjen olisi pakko kerätä toimitetut henkilötietonsa, jotta he saisivat täydelliset henkilötiedot, jotka koskevat heidän tietojaan käsittelystä ja rekisteröidyn oikeuksista.

4.3 Käsitteilyä ja rekisteröityjen oikeuksia koskevat tiedot

112. Sen lisäksi, että rekisterinpitäjän on annettava pääsy itse henkilötietoihin, sen on annettava tietoja käsittelystä ja rekisteröidyn oikeuksista yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 1 kohdan a–h alakohdan ja 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Suurin osa kyseisissä kohdissa tarkoitetuista tiedoista on jo koottu ainakin yleisessä muodossa rekisterinpitäjän yleisen tietosuoja-asetuksen 30 artiklassa tarkoitettuun selosteeseen käsittelytoimista ja/tai tietosuoja-asetuksen 12–14 artiklan mukaisesti laadittuun tietosuojaselosteeseen. Sen vuoksi voisi olla hyödyllistä tutustua ensin tietosuojatyöryhmän laatimiin asetuksen (EU) 2016/679 mukaista läpinäkyvyyttä koskeviin suuntaviivoihin⁶⁷, jotka koskevat yleisen tietosuoja-asetuksen 13 ja 14 artiklan nojalla toimitettavien tietojen sisältöä.
113. Rekisterinpitäjät voivat 15 artiklan 1 kohdan a–h alakohdan ja 15 artiklan 2 kohdan noudattamiseksi käyttää huolellisesti tietosuojaselosteensa tekstimoduuleja, kunhan ne varmistavat, että tekstimoduulit ovat ajantasaisia ja täsmällisiä rekisteröidyn pyyntöön nähden. Ennen tietojenkäsittelyn aloittamista tai sen alkaessa ei useinkaan voida vielä antaa kaikkia tietoja, kuten tiettyjen vastaanottajien tunnistamista tai tietojenkäsittelyn kestoa koskevia tietoja. Jotkin tiedot, kuten oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle (ks. 15 artiklan 1 kohdan f alakohta), eivät muutu sen mukaan, kuka tekee tietopyynnön. Ne voidaan näin ollen ilmoittaa yleisellä tasolla, kuten myös

⁶⁷ 29 artiklan mukainen tietosuojatyöryhmä, WP260 rev.01, 11.4.2018, Asetuksen (EU) 2016/679 mukaista läpinäkyvyyttä koskevat suuntaviivat – Euroopan tietosuojaneuvoston hyväksymä asiakirja, jäljempänä 'tietosuojaneuvoston hyväksymät tietosuojatyöryhmän läpinäkyvyyttä koskevat suuntaviivat'.

tietosuojaselosteessa tehdään. Muuntyyppiset tiedot, kuten vastaanottajia, luokkia ja tietolähdettä koskevat tiedot, voivat vaihdella sen mukaan, kuka pyynnön esittää ja mikä on pyynnön laajuus. Kun kyseessä on 15 artiklan mukainen pyyntö saada tutustua tietoihin, rekisterinpitäjän saatavilla olevat tietojen käsittelyä koskevat tiedot on ehkä päivitettävä ja mukautettava pyynnön esittäneen rekisteröidyn osalta tosiasiallisesti toteutettuihin käsittelytoimiin. Näin ollen viittaus tietosuojakäytännön sanamuotoon ei ole riittävä tapa, jolla rekisterinpitäjä voi antaa 15 artiklan 1 kohdan a–h alakohdassa ja 15 artiklan 2 kohdassa vaaditut tiedot, elleivät ”mukautetut ja päivitettyt” tiedot ole samat kuin käsittelyn alussa annetut tiedot. Selittäessään, mitkä tiedot koskevat pyynnön esittänyttä henkilöä, rekisterinpitäjä voi tarvittaessa viitata tiettyihin toimiin (kuten ”jos olet käyttänyt tätä palvelua” tai ”jos olet maksanut laskulla”), kunhan rekisteröidyille on selvää, että asia koskee heitä. Seuraavassa selvitetään vaaditun tarkennuksen astetta suhteessa yksittäisiin tietotyyppiin.

114. Yleisen tietosuojasetuksen 15 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisia käsittelyn tarkoituksia koskevien tietojen on oltava täsmällisiä pyynnön esittäneen rekisteröidyn henkilötietojen käsittelyn tarkkojen tarkoitusten osalta. Ei riitä, että luetellaan rekisterinpitäjän yleiset tarkoitukset ilman, että selvitetään, mitä tarkoituksia rekisterinpitäjä tavoittelee pyynnön esittäneen rekisteröidyn tapauksessa. Jos käsittelyä tehdään useita tarkoituksia varten, rekisterinpitäjän on selvitettävä, mitä tietoja tai tietoryhmiä käsitellään mitäkin tarkoituksia varten. Toisin kuin tiedot, joita tarkoitetaan yleisen tietosuojasetuksen 13 artiklan 1 kohdan c alakohdassa ja 14 artiklan 1 kohdan c alakohdassa, 15 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua käsittelyä koskevat tiedot eivät sisällä tietoja käsittelyn oikeusperusteesta. Koska joidenkin rekisteröityjen oikeudet kuitenkin määräytyvät sovellettavan oikeusperusteen mukaan, nämä tiedot ovat tärkeitä rekisteröidyille, jotta he voivat tarkistaa tietojenkäsittelyn lainmukaisuuden ja määrittää, mitä rekisteröidyn oikeuksia kyseisessä tilanteessa sovelletaan. Jotta rekisteröidyn oikeuksien käyttäminen olisi helpompaa yleisen tietosuojasetuksen 12 artiklan 2 kohdan mukaisesti, rekisterinpitäjän suositellaan ilmoittavan rekisteröidyille myös kuhunkin käsittelyyn sovellettava oikeusperuste tai ilmoittavan, mistä hän voi saada nämä tiedot. Läpinäkyvän käsittelyn periaate edellyttää joka tapauksessa, että tiedot käsittelyn oikeusperusteista on annettava rekisteröidyn käytettäväksi helposti saatavilla olevalla tavalla (esimerkiksi tietosuojaselosteessa).
115. Tietoryhmiä koskevat tiedot (15 artiklan 1 kohdan b alakohta) voidaan myös joutua mukauttamaan rekisteröidyn tilanteeseen siten, että sellaiset tietoryhmät, jotka eivät ole osoittautuneet pyynnön esittäjän kannalta merkityksellisiksi, olisi poistettava.

Esimerkki 19: Hotelli ilmoittaa yleisen tietosuojasetuksen 13 ja 14 artiklassa tarkoitettujen tietojen ilmoittamisen yhteydessä, että se käsittelee useita asiakastietoryhmiä (muun muassa tunnistetiedot, yhteystiedot, pankkitiedot ja luottokortin numero). Jos pyyntö saada tutustua tietoihin tehdään 15 artiklan perusteella, pyynnön esittävä rekisteröidyille on 15 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti annettava sen lisäksi, että hän saa tutustua tosiasiallisesti käsiteltäviin tietoihin (osa 2), tieto siitä, mitä erityisiä tietoryhmiä kyseisessä tapauksessa käsitellään (esimerkiksi pankkitietoja tai luottokorttitietoja ei oteta huomioon, jos maksu on suoritettu käteisellä).

116. ”Vastaanottajia tai vastaanottajaryhmiä” koskevissa tiedoissa (15 artiklan 1 kohdan c alakohta) on ensinnäkin otettava huomioon tietosuojasetuksen 4 artiklan 9 kohdassa annettu vastaanottajien määritelmä. Vastaanottajien määritelmä perustuu henkilötietojen luovuttamiseen luonnolliselle

henkilölle, oikeushenkilölle, viranomaiselle, virastolle tai muulle elimelle.⁶⁸ Yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 9 kohdasta seuraa, että viranomaisia, jotka toimivat erityisten kansallisten säännösten soveltamisalaan kuuluvan tiedustelun yhteydessä, ei pidetä vastaanottajina.

117. Kysymykseen siitä, voiko rekisterinpitäjä valita vapaasti vastaanottajia tai vastaanottajaryhmiä koskevien tietojen välillä, on todettava, että *”toisin kuin yleisen tietosuoja-asetuksen 13 ja 14 artiklassa, joissa säädetään rekisterinpitäjän velvollisuudesta [...], yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklassa säädetään rekisteröidyn tosiasiallisesta oikeudesta saada tutustua tietoihin niin, että rekisteröidyllä on mahdollisuus valita, haluaako hän saada tietoja, jotka koskevat, mikäli mahdollista, nimenomaisia vastaanottajia, joille tiedot on luovutettu tai on tarkoitus luovuttaa, vai tietoja, jotka koskevat vastaanottajaryhmiä”*.⁶⁹ On myös muistettava, että kuten edellä mainituissa läpinäkyvyyttä koskevissa suuntaviivoissa⁷⁰ todetaan, jo yleisen tietosuoja-asetuksen 13 ja 14 artiklan mukaisesti vastaanottajia tai vastaanottajaryhmiä koskevien tietojen olisi oltava mahdollisimman konkreettisia läpinäkyvyyden ja kohtuullisuuden periaatteiden mukaisesti. Jos rekisteröity ei ole valinnut toisin, rekisterinpitäjän on 15 artiklan mukaisesti nimettävä todelliset vastaanottajat, paitsi jos vastaanottajia on mahdotonta yksilöidä tai jos rekisterinpitäjä osoittaa, että rekisteröidyn pyynnöt saada pääsy tietoihin ovat ilmeisen perusteettomia tai kohtuuttomia yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 5 kohdassa tarkoitetulla tavalla.^{71,72} Tietosuojaneuvosto muistuttaa tältä osin, että todellisia vastaanottajia koskevien tietojen säilyttäminen on tarpeen muun muassa siksi, että rekisterinpitäjä voi täyttää yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 2 kohdan ja 19 artiklan mukaiset velvoitteensa.

Esimerkki 20: Työnantaja antaa yleisen tietosuoja-asetuksen 13 artiklan 1 kohdan e alakohdan ja 14 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti tietosuojaselosteessaan tietoja siitä, mitä tietoryhmiä luovutetaan ”matkatoimistoille” tai ”hotelleille” työmatkojen yhteydessä. Jos työntekijä pyytää saada tutustua henkilötietoihin sen jälkeen, kun työmatkat on jo tehty, työnantajan olisi 15 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettujen henkilötietojen vastaanottajien osalta ilmoitettava vastauksessaan tiedot vastaanottaneet matkatoimistot ja hotellit. Vaikka työnantaja on asianmukaisesti viitannut 13 ja 14 artiklan mukaisessa tietosuojaselosteessaan vastaanottajaryhmiin, koska tässä vaiheessa ei ollut vielä mahdollista nimetä vastaanottajia, sen olisi, ellei työntekijä ole valinnut toisin, annettava tiedot yksittäisistä vastaanottajista (muun muassa matkatoimistojen ja hotellien nimet), kun työntekijä esittää tietopyynnön.

Jos rekisterinpitäjä voi edellä mainittuja edellytyksiä noudattaen ilmoittaa ainoastaan vastaanottajaryhmät, tietojen olisi oltava mahdollisimman täsmällisiä ja niissä olisi ilmoitettava vastaanottajan tyyppi (viittaamalla sen harjoittamaan toimintaan), toimiala ja sen alaluokat sekä vastaanottajien sijainti.⁷³

118. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaisesti on mahdollisuuksien mukaan ilmoitettava, kuinka kauan henkilötietoja aiotaan säilyttää. Muussa tapauksessa on

⁶⁸ Lisäksi on huomattava, että samassa yrityksessä voi olla useita yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdassa määriteltyjä rekisterinpitäjiä. Tässä kokoonpanossa tietojen luovuttaminen vastaanottajalta toiselle saman yrityksen sisällä on mahdollista.

⁶⁹ Euroopan unionin tuomioistuin, C-154/21, Österreichische Post AG, 36 kohta.

⁷⁰ 29 artiklan mukainen tietosuojatyöryhmä, WP260 rev.01, 11.4.2018, Asetuksen (EU) 2016/679 mukaista läpinäkyvyyttä koskevat suuntaviivat – Euroopan tietosuojaneuvoston hyväksymä asiakirja, jäljempänä ’tietosuojaneuvoston hyväksymät tietosuojatyöryhmän läpinäkyvyyttä koskevat suuntaviivat’, s. 37 (liite).

⁷¹ Euroopan unionin tuomioistuin, C-154/21, Österreichische Post AG.

⁷² Pelkästään se, että tietoja on luovutettu suurelle määrälle vastaanottajia, ei sinänsä tee pyynnöstä kohtuutonta, ks. 6 jaksossa oleva 188 kohta.

⁷³ Tietosuojaneuvoston hyväksymät tietosuojatyöryhmän läpinäkyvyyttä koskevat suuntaviivat, s. 37 (liite).

ilmoitettava kyseisen ajanjakson määrittämisessä käytetyt perusteet. Rekisterinpitäjän antamien tietojen on oltava riittävän täsmällisiä, jotta rekisteröity tietää, kuinka kauan häntä koskevia tietoja säilytetään. Jos poistamisajankohtaa ei ole mahdollista määrittää, on ilmoitettava säilytysajan kesto ja alkamisajankohta tai laukaiseva tapahtuma (muun muassa sopimuksen irtisanominen ja takuuajan päätyminen). Pelkkä viittaus esimerkiksi ”poistamiseen lakisääteisten säilytysaikojen päätyttyä” ei ole riittävä. Tietojen säilytysaikoja koskevissa ilmoituksissa on keskityttävä rekisteröityä koskeviin erityisiin tietoihin. Jos rekisteröidyn henkilötietoihin sovelletaan erilaisia poistoaikoja (esimerkiksi sen vuoksi, että kaikkiin tietoihin ei sovelleta lakisääteistä säilytysvelvollisuutta), poistajat on ilmoitettava kunkin käsittelytoimen ja tietoryhmän osalta.

119. Tiedot oikeudesta tehdä valitus valvontaviranomaiselle (15 artiklan 1 kohdan f alakohta) eivät riipu erityisistä olosuhteista, kun taas 15 artiklan 1 kohdan e alakohdassa mainitut rekisteröidyn oikeudet vaihtelevat käsittelyn oikeusperusteen mukaan. Kun yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 2 kohdan mukaisen rekisteröidyn oikeuksien käyttämisen helpottamista koskeva velvollisuus otetaan huomioon, rekisterinpitäjän kyseisiä oikeuksia koskevan vastauksen on oltava yksilöllisesti mukautettu rekisteröidyn tapauksen mukaan ja liityttävä kyseisiin käsittelytoimiin. Tietoja oikeuksista, jotka eivät koske rekisteröityä kyseisessä tilanteessa, olisi vältettävä.
120. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 1 kohdan g alakohdan mukaisesti ”kaikki saatavilla olevat tiedot” tietojen alkuperästä on annettava, jos henkilötietoja ei ole kerätty rekisteröidyltä itseltään. Saatavilla olevien tietojen määrä voi muuttua ajan myötä.

Esimerkki 21: Erään suuren yrityksen tietosuojakäytännössä todetaan:

”Luottotietojen tarkastukset auttavat meitä ehkäisemään maksutapahtumien ongelmia. Ne takaavat yrityksemme suojan taloudellisia riskejä vastaan, mikä voi myös vaikuttaa myyntihintoihin keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Luottotietojen tarkastus tehdään väistämättä silloin, kun aiomme lähettää tavaroita ilman, että saamme ostohinnan samaan aikaan, esimerkiksi jos kyseessä oleva ostos maksetaan laskulla. Ilman luottotietojen tarkastusta on mahdollista maksaa ainoastaan ennakkomaksulla (välitön pankkisiirto, verkkomaksupalvelun tarjoaja tai luottokortti).

Luottotietojen tarkastamista varten lähetämme nimesi, osoitteesi ja syntymäaikasi esimerkiksi seuraaville palveluntarjoajille: 1) rahoitustietotoimisto X, 2) yritystietotoimisto Y tai 3) kaupallinen luottotietotoimisto Z.

Tietoja luovutetaan edellä mainituille luottolaitoksille ainoastaan lain sallimissa rajoissa ja ainoastaan aikaisemman maksukäyttäytymisesi analysoimiseksi, maksukyvyttömyysriskin arvioimiseksi osoitetietoja hyödyntävien matemaattis-tilastollisten menettelyjen avulla sekä osoitetietojesi tarkistamiseksi (toimitustarkastus). Luottotarkastuksen tuloksesta riippuen emme ehkä enää voi tarjota sinulle yksittäisiä maksutapoja, kuten laskujen käyttämistä.”

Tietosuojaseloste sisältää siis yleisen tietosuoja-asetuksen 13 ja 14 artiklan mukaisesti yleisiä tietoja mahdollisuudesta saada tietoja luetelluilta taloustietotoimistoilta. Jos etukäteen ei ole selvää, mitkä yritykset osallistuvat käsittelyyn, riittää, että tietosuojakäytännössä mainitaan vaatimukset täyttävien yritysten nimet. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklaan perustuvan pyynnön yhteydessä olisi sen tiedon lisäksi, että luottokelpoisuustiedot on hankittu, ilmoitettava (jälkikäteen), mikä mainituista yrityksistä on tarkalleen ottaen ollut osallisena. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 1 kohdan g alakohdassa ilmaistaan selvästi, että tietojen käsittelyä koskevat tiedot sisältävät ”kaikki saatavilla olevat tiedot tietojen alkuperästä”, jos henkilötietoja ei ole kerätty rekisteröidyltä itseltään.

121. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 1 kohdan h alakohdassa säädetään, että jokaisella rekisteröidyllä on oltava oikeus saada merkityksellisellä tavalla tietoa muun muassa rekisteröityä koskevan automaattisen päätöksenteon, mukaan lukien profilointi, olemassaolosta ja käsittelyyn liittyvästä logiikasta sekä kyseisen käsittelyn merkittävydestä ja mahdollisista seurauksista.⁷⁴ Jos mahdollista, 15 artiklan 1 kohdan h alakohdan mukaisen tietojen on oltava täsmällisempiä niiden perustelujen osalta, jotka ovat johtaneet tietoihin tutustumista pyytäneitä rekisteröityä koskeviin erityisiin päätöksiin.
122. Yleisen tietosuoja-asetuksen 13 artiklan 1 kohdan f alakohdan ja 14 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisesti on annettava tiedot suunnitelluista tietojen siirroista kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle, mukaan lukien tietosuojan riittävyttä koskeva komission päätös tai asianmukaiset suojatoimet. Kun kyseessä on 15 artiklan mukainen pyyntö saada tutustua tietoihin, 15 artiklan 2 kohdassa edellytetään tietojen antamista yleisen tietosuoja-asetuksen 46 artiklan mukaisista asianmukaisista suojatoimista ainoastaan tapauksissa, joissa siirto kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle on tosiasiallisesti tapahtumassa.

5 MITEN REKISTERINPITÄJÄ VOI TARJOTA PÄÄSYN TIETOIHIIN?

123. Yleisessä tietosuoja-asetuksessa ei ole kovin tarkkoja säännöksiä siitä, miten rekisterinpitäjän on annettava pääsy tietoihin. Tietojensaantioikeutta voi olla helppoa ja suoraviivaista soveltaa joissakin tilanteissa, esimerkiksi silloin, kun pienellä organisaatiolla on hallussaan vain vähän tietoja rekisteröidystä. Muissa tilanteissa tiedonsaantioikeus on monimutkaisempi sen vuoksi, että tietojenkäsittely on monimutkaisempaa. Tämä koskee rekisteröityjen lukumäärää, käsiteltyjen tietojen ryhmiä sekä tietovirtoja eri organisaatioiden sisällä ja välillä. Koska henkilötietojen käsittelyssä on eroja, asianmukainen tapa antaa pääsy tietoihin voi vaihdella vastaavasti.
124. Tämän jakson tarkoituksena on antaa ohjeita ja käytännön esimerkkejä tavoista, joilla rekisterinpitäjät voivat vastata tietopyyntöön, sekä yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 1 kohdan merkityksestä tiedonsaantioikeuden osalta. Tässä jaksossa annetaan myös ohjeita siitä, mitä pidetään yleisesti käytettynä sähköisenä muotona, ja siitä, missä ajassa tietoihin on annettava pääsy yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

5.1 Miten rekisterinpitäjä voi hakea pyydettyt tiedot?

125. Rekisteröidyllä olisi oltava pääsy kaikkiin tietoihin, joita rekisterinpitäjä käsittelee heidän osaltaan. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että rekisterinpitäjä on velvollinen etsimään henkilötietoja kaikista tietoteknisistä järjestelmistään ja muista kuin tietoteknisistä rekistereistään. Tällaista hakua tehdessään rekisterinpitäjän olisi käytettävä organisaatiossa saatavilla olevia rekisteröityä koskevia tietoja, jotka todennäköisesti johtavat vastaavuuksiin järjestelmissä riippuen siitä, miten tiedot on jäsennetty.⁷⁵ Jos tiedot on esimerkiksi lajiteltu tiedostoihin nimen tai viitenumeron mukaan, haku voidaan rajoittaa näihin tekijöihin. Jos tietojen rakenne kuitenkin riippuu muista tekijöistä, kuten sukulaisuussuhteista tai ammattinimikkeistä tai muista suorista tai epäsuorista tunnistetiedoista (esimerkiksi asiakasnumerosta, käyttäjänimestä tai IP-osoitteista), haku on laajennettava koskemaan

⁷⁴ Ks. tältä osin asetuksen (EU) 2016/679 mukaista läpinäkyvyyttä koskevat suuntaviivat (WP260), 41 kohta, jossa viitataan suuntaviivoihin automatisoiduista yksittäispäätöksistä ja profiloinnista asetuksen (EU) 2016/679 täytäntöön panemiseksi (WP251).

⁷⁵ Tällaisen haun olisi luonnollisesti katettava myös henkilötietojen käsittelijän hallussa olevat tiedot, ks. yleisen tietosuoja-asetuksen 28 artiklan 3 kohdan e alakohta.

myös näitä tietoja edellyttäen, että rekisterinpitäjällä on hallussaan myös näitä rekisteröityyn liittyviä tietoja tai että rekisteröity on toimittanut nämä tiedot. Sama pätee myös silloin, kun kolmansia henkilöitä koskevat tiedot todennäköisesti sisältävät rekisteröityä koskevia henkilötietoja. Rekisterinpitäjä ei kuitenkaan saa vaatia rekisteröityä antamaan enempää tietoja kuin on tarpeen rekisteröidyn tunnistamiseksi. Jos rekisterinpitäjä käyttää tietojenkäsittelytoiminnassaan henkilötietojen käsittelijää, haku on luonnollisesti laajennettava koskemaan myös henkilötietoja, joita henkilötietojen käsittelijä käsittelee.

126. Sisäänrakennettua ja oletusarvoista tietosuojaa koskevan yleisen tietosuoja-asetuksen 25 artiklan mukaisesti rekisterinpitäjällä (ja sen käyttämällä henkilötietojen käsittelijöillä) olisi myös jo oltava toiminnot, jotka mahdollistavat rekisteröidyn oikeuksien noudattamisen. Tämä tarkoittaa tässä yhteydessä sitä, että pyyntöä käsiteltäessä olisi oltava asianmukaiset keinot löytää ja hakea rekisteröityä koskevia tietoja. On kuitenkin huomattava, että liian tiukka tulkinta tältä osin voi johtaa tietojen etsimiseen ja hakemiseen liittyviin toimintoihin, jotka itsessään aiheuttavat riskin rekisteröityjen yksityisyydelle. Siksi on tärkeää muistaa, että myös tietojen hakuprosessi olisi suunniteltava tietosuojaa edistävällä tavalla, jotta se ei vaaranna muiden, kuten rekisterinpitäjän työntekijöiden, yksityisyyttä.

5.2 Asianmukaiset toimenpiteet pääsyn tarjoamiseksi

5.2.1 Asianmukaisten toimenpiteiden toteuttaminen

127. Yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklassa säädetään tietoihin tutustumista koskevista vaatimuksista eli vahvistuksen, henkilötietojen ja 15 artiklan mukaisten lisätietojen toimittamisesta. Siinä myös täsmennetään tiedonsaantioikeuteen liittyvät muoto, tapa ja määräaika. Tietosuojatyöryhmän asetuksen (EU) 2016/679 mukaista läpinäkyvyyttä koskevat suuntaviivat⁷⁶ sisältävät lisäohjeita 12 artiklan osalta, lähinnä suhteessa yleisen tietosuoja-asetuksen 13 ja 14 artiklaan mutta myös suhteessa 15 artiklaan ja läpinäkyvyyteen yleensä. Näin ollen kyseisissä suuntaviivoissa määriteltyjä asioita voidaan usein soveltaa yhtä lailla 15 artiklan mukaiseen tiedonsaantioikeuteen.
128. Yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 1 kohdassa todetaan, että rekisterinpitäjän on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet, jotta kaikki 15 artiklan mukaiset käsittelyä koskevat tiedot toimitetaan rekisteröidylle tiiviisti esitetystä, läpinäkyvässä, helposti ymmärrettävässä ja saatavilla olevassa muodossa selkeällä ja yksinkertaisella kielellä. Yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 2 kohdassa säädetään, että rekisterinpitäjän on helpotettava rekisteröidyn tiedonsaantioikeuden käyttöä. Tätä koskevat tarkemmat vaatimukset on arvioitava tapauskohtaisesti. Päättyessään, mitkä toimenpiteet ovat asianmukaisia, rekisterinpitäjien on otettava huomioon kaikki asiaankuuluvat olosuhteet, muun muassa käsiteltävien tietojen määrä, tietojenkäsittelyn monimutkaisuus ja tietämys rekisteröidyistä, esimerkiksi jos suurin osa rekisteröidyistä on lapsia, vanhuksia tai vammaisia henkilöitä. Lisäksi tilanteissa, joissa rekisterinpitäjä saa tietoonsa pyynnön esittäneen rekisteröidyn mahdolliset erityiset tarpeet esimerkiksi pyyntöön sisältyvien lisätietojen kautta, rekisterinpitäjän on otettava nämä olosuhteet huomioon. Näin ollen asianmukaiset toimenpiteet vaihtelevat.
129. Arviointia tehtäessä on tärkeää muistaa, että ilmaisua ”asianmukainen” ei missään tapauksessa pitäisi ymmärtää siten, että sillä rajoitetaan tiedonsaantioikeuden soveltamisalaan kuuluvien tietojen laajuutta. Ilmaisua ”asianmukainen” ei tarkoita sitä, että tietojen antamiseen tähtäviä toimia voidaan

⁷⁶ 29 artiklan mukainen tietosuojatyöryhmä, WP260 rev.01, 11.4.2018, Asetuksen (EU) 2016/679 mukaista läpinäkyvyyttä koskevat suuntaviivat – Euroopan tietosuojaneuvoston hyväksymä asiakirja, jäljempänä ’tietosuojaneuvoston hyväksymät tietosuojatyöryhmän läpinäkyvyyttä koskevat suuntaviivat’.

tasapainottaa suhteessa esimerkiksi rekisteröidyn mahdolliseen etuun saada henkilötiedot. Sen sijaan arvioinnissa olisi pyrittävä valitsemaan kunkin tapauksen erityisten olosuhteiden mukaan sopivin menetelmä kaikkien tämän oikeuden soveltamisalaan kuuluvien tietojen antamiseksi. Näin ollen rekisterinpitäjän, joka käsittelee suuria määriä tietoja laajamittaisesti, on hyväksyttävä se, että sen on tehtävä paljon työtä varmistaakseen rekisteröidyille oikeuden tutustua tietoihin tiiviisti esitetystä, läpinäkyvässä, helposti ymmärrettävässä ja saatavilla olevassa muodossa selkeällä ja yksinkertaisella kielellä.

130. On vältettävä sitä, että rekisteröityä ohjataan eri lähteisiin vastauksena tietopyyntöön. Kuten läpinäkyvyyttä koskevissa tietosuojatyöryhmän suuntaviivoissa (yleisen tietosuoja-asetuksen 13 ja 14 artiklan ilmaisun ”toimittaa” osalta) on todettu, ilmaisu ”toimittaa” tarkoittaa, että ”[r]ekisteröidyn ei pidä joutua aktiivisesti etsimään mainituissa artikloissa tarkoitettuja tietoja muiden tietojen joukosta, kuten verkkosivuston tai sovelluksen käyttöehdoista”.⁷⁷ Tämän vuoksi ja läpinäkyvyyden periaatteen mukaisesti rekisteröityjen on saatava rekisterinpitäjältä 15 artiklan 1–3 kohdassa edellytetyt tiedot ja henkilötiedot siten, että rekisteröidyt saavat tutustua pyydettyihin tietoihin kokonaisuudessaan. Erityistapauksissa tietojen jakaminen rekisterinpitäjän sisällä on epäasianmukaista tai jopa lainvastaista esimerkiksi tietojen arkaluonteisuuden vuoksi (esimerkiksi väärinkäytösten paljastamiseen liittyvät tiedot). Näissä tapauksissa katsottaisiin aiheelliseksi jakaa tiedot useisiin vastauksiin vastauksena rekisteröidyn tietopyyntöön. Rekisterinpitäjän valitseman menetelmän on tosiasiasa annettava rekisteröidylle tämän pyytämät tiedot, joten ei olisi tarkoituksenmukaista ohjata rekisteröityä ainoastaan tarkistamaan tämän omalle laitteelle tallennettuja pyydettyjä tietoja, esimerkiksi selailupolkua ja IP-osoitteita matkapuhelimestaan.
131. Osoitusvelvollisuuden periaatteen mukaisesti rekisterinpitäjän on dokumentoitava lähestymistapansa voidakseen osoittaa, miten 15 artiklan mukaisten tarvittavien tietojen toimittamiseen valitut keinot ovat asianmukaisia kyseisissä olosuhteissa.

5.2.2 Erilaiset keinot pääsyn tarjoamiseksi

132. Kuten edellä 2.2.2 jaksossa on jo selitetty, rekisteröidyillä on tietopyynnön esittämisen yhteydessä 15 artiklan 3 kohdan mukaisesti oikeus saada jäljennös käsiteltävistä tiedoistaan sekä lisätietoja. Tätä pidetään pääasiallisena tapana antaa mahdollisuus tutustua henkilötietoihin.
133. Joissakin tilanteissa saattaa kuitenkin olla tarkoituksenmukaista, että rekisterinpitäjä antaa pääsyn tietoihin muulla tavoin kuin toimittamalla jäljennöksen. Tällaisia muita kuin pysyviä tiedonsaantitapoja voivat olla esimerkiksi suullinen tiedottaminen, tiedostojen tarkastaminen, käyttö paikan päällä tai etäkäyttö ilman mahdollisuutta ladata tietoja. Nämä tavat voivat olla tarkoituksenmukaisia tapoja antaa pääsy esimerkiksi silloin, kun se on rekisteröidyn edun mukaista tai kun rekisteröity sitä pyytää. Paikan päällä tapahtuva tietoihin tutustuminen voi olla tarkoituksenmukaista myös ensimmäisenä toimenpiteenä silloin, kun rekisterinpitäjä käsittelee suurta määrää muita kuin digitalisoituja tietoja. Näin rekisteröidylle voidaan antaa tieto siitä, mitä henkilötietoja käsitellään, ja hän voi tehdä tietoon perustuvan päätöksen siitä, mitä henkilötietoja hän haluaa saada jäljennöksenä. Muut kuin pysyvät pääsytavat voivat olla riittäviä ja tarkoituksenmukaisia tietyissä tilanteissa. Ne voivat esimerkiksi tyydyttää rekisteröityjen tarpeen tarkistaa, että rekisterinpitäjän käsittelemät tiedot ovat oikeita, antamalla heille mahdollisuuden tutustua alkuperäisiin tietoihin. Rekisterinpitäjä ei ole velvollinen toimittamaan tietoja muulla tavoin kuin jäljennöksenä, mutta sen olisi noudatettava kohtuullista

⁷⁷ Tietosuojaneuvoston hyväksymät tietosuojatyöryhmän läpinäkyvyyttä koskevat suuntaviivat, 33 kohta.

lähestymistapaa harkitessaan tällaista pyyntöä. Pääsyn antaminen muulla tavoin kuin toimittamalla jäljennös ei sulje pois rekisteröidyn oikeutta saada myös jäljennös, ellei hän päättä olla pyytämättä sitä.

134. Rekisterinpitäjä voi kulloisenkin tilanteen mukaan päättää toimittaa jäljennöksen käsiteltävistä tiedoista yhdessä lisätietojen kanssa eri tavoin, esimerkiksi sähköpostitse, postitse tai itsepalvelutyökalun avulla. Kuten 15 artiklan 3 kohdassa säädetään, jos rekisteröity esittää pyynnön sähköisesti, tiedot on toimitettava yleisesti käytetyssä sähköisessä muodossa, paitsi jos rekisteröity toisin pyytää. Rekisterinpitäjän on joka tapauksessa harkittava asianmukaisia teknisiä ja organisatorisia toimenpiteitä, mukaan lukien asianmukainen salaus, kun tietoja toimitetaan sähköpostitse tai verkossa käytettävillä itsepalvelutyökaluilla.
135. Tilanteessa, jossa rekisterinpitäjä käsittelee pyynnön esittänyttä henkilöä koskevia henkilötietoja ainoastaan vähäisessä määrin, jäljennös henkilötiedoista ja lisätiedot voidaan toimittaa ja olisi toimitettava yksinkertaisella menettelyllä.

Esimerkki 22: Paikallinen kirjakauppa pitää kirjaa kotiinkuljetuksen tilanneiden asiakkaidensa nimistä ja osoitteista. Asiakas käy kirjakaupassa ja pyytää saada tutustua tietoihin. Tässä tilanteessa riittää, että asiakasta koskevat henkilötiedot tulostetaan suoraan liiketoimintajärjestelmästä ja samalla annetaan 15 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut lisätiedot.

Esimerkki 23: Hyväntekeväisyysjärjestön kuukausilahjoittaja esittää tietopyynnön sähköpostitse. Hyväntekeväisyysjärjestöllä on tiedot viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana tehdyistä lahjoituksista sekä lahjoittajien nimet ja sähköpostiosoitteet. Rekisterinpitäjä voi toimittaa jäljennöksen henkilötiedoista ja lisätiedot vastaamalla sähköpostiviestiin edellyttäen, että kaikkia tarvittavia suojatoimia sovelletaan ottaen huomioon esimerkiksi tietojen luonne.

136. Myös suuria tietomääriä käsittelevät rekisterinpitäjät voivat käyttää manuaalisia menetelmiä tietopyyntöjen käsittelyssä. Jos rekisterinpitäjä käsittelee tietoja useilla eri osastoilla, rekisterinpitäjän on kerättävä henkilötiedot jokaiselta osastolta voidakseen vastata rekisteröidyn pyyntöön.

Esimerkki 24: Rekisterinpitäjä nimittää hallinnoijan, joka käsittelee tietopyyntöihin liittyviä käytännön kysymyksiä. Pynnön saatuaan hallinnoija lähettää sähköpostitse organisaation eri osastoille kyselyn, jossa niitä pyydetään keräämään rekisteröityä koskevia henkilötietoja. Kunkin osaston edustajat toimittavat hallinnoijalle oman osastonsa käsittelemät henkilötiedot. Tämän jälkeen rekisterinpitäjä lähettää rekisteröidylle kaikki henkilötiedot ja tarvittavat lisätiedot esimerkiksi ja soveltuvin osin sähköpostitse.

137. Vaikka tietopyyntöjen käsittelyssä käytettäviä manuaalisia menetelmiä voidaan pitää asianmukaisina, jotkin rekisterinpitäjät saattavat hyötyä automaattisten menetelmien käyttämisestä rekisteröityjen pyyntöjen käsittelyssä. Näin voi olla esimerkiksi sellaisten rekisterinpitäjien kohdalla, jotka vastaanottavat suuren määrän pyyntöjä. Itsepalvelutyökalujen tarjoaminen rekisteröidylle on yksi tapa toimittaa 15 artiklan mukaiset tiedot. Tämä voisi helpottaa rekisteröityjen tietopyyntöjen tehokasta ja oikea-aikaista käsittelyä sekä antaa rekisterinpitäjälle mahdollisuuden sisällyttää itsepalveluvaihtoehtoon todentamismekanismin.

Esimerkki 25: Sosiaalisen median palvelussa on käytössä tietopyyntöjen käsittelyä varten automatisoitu prosessi, jonka avulla rekisteröity voi tarkastella henkilötietojensa käyttäjätilillään. Henkilötietojen noutamiseksi sosiaalisen median käyttäjät voivat valita ”Lataa henkilötietosi” -vaihtoehdon, kun he ovat kirjautuneet käyttäjätililleen. Tämän itsepalveluvaihtoehdon

avulla käyttäjät voivat ladata henkilötietonsa sisältävän tiedoston suoraan käyttäjätilitä omalle tietokoneelleen.

138. Itsepalvelutyökalujen käyttö ei saisi koskaan rajoittaa vastaanotettavien henkilötietojen laajuutta. Jos kaikkia 15 artiklan mukaisia tietoja ei voida antaa itsepalvelutyökalun kautta, loput tiedot on annettava muulla tavoin. Rekisterinpitäjä voi kannustaa rekisteröityä käyttämään itsepalvelutyökalua, jonka rekisterinpitäjä on ottanut käyttöön tietopyyntöjen käsittelyä varten. On kuitenkin huomattava, että rekisterinpitäjän on käsiteltävä myös sellaiset tietopyynnot, joita ei lähetetä vakiintuneen viestintäkanavan kautta.⁷⁸

5.2.3 Tietojen toimittaminen ”tiiviisti esitetystä, läpinäkyvässä, helposti ymmärrettävässä ja saatavilla olevassa muodossa selkeällä ja yksinkertaisella kielellä”

139. Yleisen tietosuojasetuksen 12 artiklan 1 kohdan mukaisesti rekisterinpitäjän on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet, jotta 15 artiklan mukaiset käsittelyä koskevat tiedot toimitetaan rekisteröidylle tiiviisti esitetystä, läpinäkyvässä, helposti ymmärrettävässä ja saatavilla olevassa muodossa selkeällä ja yksinkertaisella kielellä.
140. Vaatimus, jonka mukaan tietojen antaminen rekisteröidylle on tehtävä tiiviisti esitetystä ja läpinäkyvässä muodossa, tarkoittaa, että rekisterinpitäjien on esitettävä tiedot tehokkaasti ja lyhyesti, jotta rekisteröity, erityisesti lapsi, ymmärtää ne helposti. Rekisterinpitäjän on otettava huomioon tietojen määrä ja monimutkaisuus, kun se valitsee tavan, jolla toimittaa tiedot 15 artiklan mukaisesti.

Esimerkki 26: Sosiaalisen median palveluntarjoaja käsittelee suuria määriä rekisteröityä koskevia tietoja. Suuri osa näistä henkilötiedoista sisältyy monitasoisuusiin lokitiedostoihin, joihin rekisteröidään rekisteröidyn toiminta verkkosivustolla. Jos rekisteröidyt pyytävät pääsyä henkilötietoihinsa, näissä lokitiedostoissa oleviin henkilötietoihin sovelletaan oikeutta saada tutustua tietoihin. Oikeus tutustua tietoihin voi näin ollen täytyä muodollisesti, jos nämä sadat lokitiedostosivut toimitetaan rekisteröidylle. Rekisteröidyn oikeus tutustua tietoihin saattaa kuitenkin käytännössä jäädä toteutumatta, jos lokitiedostojen sisältämien tietojen ymmärtämisen helpottamiseksi ei toteuteta toimenpiteitä, sillä tietojen saaminen lokitiedostoista ei ole helppoa. Tällöin yleisen tietosuojasetuksen 12 artiklan 1 kohdan vaatimus ei täyty. Rekisterinpitäjän on siksi oltava huolellinen ja perusteellinen valitessaan, miten tiedot ja henkilötiedot esitetään rekisteröidylle.

141. Edellä mainitussa esimerkissä esitetystä olosuhteissa sellainen monitasoinen lähestymistapa, joka vastaa läpinäkyvyyttä koskevissa suuntaviivoissa⁷⁹ tietosuojaselosteiden osalta suositeltua monitasoista lähestymistapaa, voisi olla asianmukainen toimenpide sekä yleisen tietosuojasetuksen 15 artiklan että 12 artiklan 1 kohdan vaatimusten täyttämiseksi. Tätä käsitellään tarkemmin jäljempänä olevassa 5.2.4 jaksossa. Vaatimus, jonka mukaan tietojen on oltava ”helposti ymmärrettävässä muodossa”, tarkoittaa, että niiden on oltava kohderyhmän ymmärrettävissä⁸⁰ mutta samalla on otettava huomioon rekisteröidyn mahdolliset erityiset tarpeet, jotka rekisterinpitäjä tuntee.⁸¹ Koska tiedonsaantioikeus mahdollistaa usein muiden rekisteröidyn oikeuksien käyttämisen, on ratkaisevan

⁷⁸ Ks. 3.1.2 jakso.

⁷⁹ Tietosuojaneuvoston hyväksymät tietosuojatyöryhmän läpinäkyvyyttä koskevat suuntaviivat, 35 kohta.

⁸⁰ Ymmärrettävyys liittyy läheisesti vaatimukseen käyttää yksinkertaista ja selkeää kieltä (tietosuojaneuvoston hyväksymät tietosuojatyöryhmän läpinäkyvyyttä koskevat suuntaviivat, 9 kohta). Se, mitä 12–16 kohdassa sanotaan yksinkertaisesta ja selkeästä kielestä yleisen tietosuojasetuksen 13 ja 14 artiklassa tarkoitettujen tietojen osalta, koskee myös 15 artiklan mukaista viestintää.

⁸¹ Ks. 128 kohta.

tärkeää, että annettavat tiedot ovat ymmärrettäviä ja selkeitä. Tämä johtuu siitä, että rekisteröidyt voivat harkita, voivatko he käyttää esimerkiksi yleisen tietosuoja-asetuksen 16 artiklan mukaista oikaisua koskevaa oikeuttaan, vasta kun he tietävät muun muassa, mitä henkilötietoja käsitellään ja mihin tarkoituksiin niitä käsitellään. Tämän seurauksena rekisterinpitäjän saattaa olla tarpeen toimittaa rekisteröidylle lisätietoja, jotka selittävät annettuja tietoja. On syytä korostaa, että tietojenkäsittelyn monimutkaisuus velvoittaa rekisterinpitäjän tarjoamaan keinot, joilla tiedot voidaan tehdä ymmärrettäviksi, eikä sitä voida käyttää perusteena rajoittaa oikeutta tutustua kaikkiin tietoihin. Vastaavasti rekisterinpitäjän velvollisuutta toimittaa tiedot tiiviisti esitetyssä muodossa ei voida käyttää perusteena rajoittaa pääsyä kaikkiin tietoihin.

Esimerkki 27: Verkkokauppasivusto kerää markkinointitarkoituksiin tietoja sivustollaan katsotuista tai ostetuista tuotteista. Osa näistä tiedoista koostuu raakamuotoisista⁸² tiedoista, joita ei ole analysoitu ja jotka eivät välttämättä ole lukijalle suoraan merkityksellisiä (muun muassa koodit ja toimintahistoria). Tällaiset rekisteröidyn toimintaan liittyvät tiedot kuuluvat myös tiedonsaantioikeuden soveltamisalaan, ja näin ollen ne olisi annettava rekisteröidylle vastauksena tietopyyntöön. Kun tiedot toimitetaan raakamuotoisina, on tärkeää, että rekisterinpitäjä toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että rekisteröity ymmärtää tiedot, esimerkiksi toimittamalla selittävän asiakirjan, jossa raakamuoto käännetään käyttäjäystävälliseen muotoon. Tällaisessa asiakirjassa voitaisiin myös selittää, mitä lyhenteet ja muut kirjainsanat tarkoittavat: esimerkiksi "A" tarkoittaa, että ostos on keskeytetty, ja "B" tarkoittaa, että ostos on mennyt läpi.

142. Ilmaisu "helposti saatavilla olevassa muodossa" tarkoittaa, että 15 artiklan mukaiset tiedot olisi esitettävä tavalla, joka on helposti rekisteröidyn saatavilla. Tämä koskee esimerkiksi asettelua, asianmukaisia otsikoita ja kappalejakoja. Tiedot olisi aina annettava selkeällä ja yksinkertaisella kielellä. Tiettyssä maassa palvelua tarjoavan rekisterinpitäjän olisi myös annettava vastauksia kielellä, jota kyseisen maan rekisteröidyt ymmärtävät. Lisäksi suositellaan vakioitujen kuvakkeiden käyttöä silloin, kun se helpottaa tietojen ymmärrettävyyttä ja saatavuutta. Kun tietopyyntö koskee näkövammaisia rekisteröityjä tai muita rekisteröityjä, joilla voi olla vaikeuksia saada tai ymmärtää tietoja, rekisterinpitäjän odotetaan toteuttavan toimenpiteitä, joilla helpotetaan annettujen tietojen ymmärtämistä, mukaan lukien suullinen tiedottaminen, jos se on tarpeen.⁸³ Rekisterinpitäjän olisi erityisesti huolehdittava siitä, että vanhukset, lapset, näkövammaiset tai henkilöt, joilla on kognitiivisia tai muita vammoja, voivat käyttää oikeuksiaan, esimerkiksi tarjoamalla ennakoivasti helposti saatavilla olevia elementtejä, jotka helpottavat näiden oikeuksien käyttämistä.

5.2.4 Suuren tietomäärän edellyttämät erityiset vaatimukset tietojen toimittamistavalle

143. Riippumatta siitä, mitä keinoa käytetään tietojen antamiseen, rekisterinpitäjän on annettava rekisteröidylle paljon tietoja, joiden on oltava ytimekkäitä. Tämä voi aiheuttaa jännitteitä. Yksi keino molempiin tavoitteisiin pääsemiseksi ja esimerkki sopivasta toimenpiteestä tietyille rekisterinpitäjille silloin, kun on toimitettava suuri määrä tietoja, on käyttää monitasoista lähestymistapaa. Tämä lähestymistapa voi parantaa rekisteröityjen ymmärrystä tiedoista. On kuitenkin korostettava, että tätä lähestymistapaa voidaan käyttää ainoastaan tietyissä olosuhteissa ja että se on toteutettava siten, että tiedonsaantioikeutta ei rajoiteta, kuten jäljempänä selitetään. Monitasoisen lähestymistavan käyttö ei myöskään saisi aiheuttaa ylimääräistä taakkaa rekisteröidylle. Näin ollen se soveltuu parhaiten silloin,

⁸² Esimerkin raakamuoto on ymmärrettävä prosessoinnin perustana oleviksi analysoimattomiksi tiedoiksi eikä raakatiedon alimmaksi tasoksi, joka voi olla vain koneellisesti luettavissa (kuten "bitit").

⁸³ Ks. tietosuojaneuvoston hyväksymät tietosuojatyöryhmän läpinäkyvyyttä koskevat suuntaviivat, 21 kohta.

kun pääsy tietoihin annetaan verkossa. Monitasoinen lähestymistapa on ainoastaan tapa esittää 15 artiklan mukaiset tiedot tavalla, joka on myös yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 1 kohdan vaatimusten mukainen, eikä sitä pidä sekoittaa rekisterinpitäjien yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 63 kappaleen mukaiseen mahdollisuuteen pyytää rekisteröityä täsmentämään tietoja tai käsittelytoimia, joita pyyntö koskee.⁸⁴

144. Monitasoinen lähestymistapa tiedonsaantioikeuteen tarkoittaa, että rekisterinpitäjä voi tietyissä olosuhteissa antaa henkilötiedot ja 15 artiklassa vaaditut lisätiedot eri tasoissa. Ensimmäisen tason olisi sisällettävä tiedot käsittelystä ja rekisteröidyn oikeuksista 15 artiklan 1 kohdan a–h alakohdan ja 15 artiklan 2 kohdan mukaisesti sekä tiedot ensimmäisen osan käsitellyistä henkilötiedoista. Toisessa tasossa olisi annettava lisää henkilötietoja.
145. Kun rekisterinpitäjä päättää, mitä tietoja eri tasoissa olisi annettava, sen on harkittava, mitä tietoja rekisteröity yleensä pitäisi olennaisimpina. Kohtuullisuuden periaatteen mukaisesti ensimmäisen tason olisi myös sisällettävä tiedot käsittelystä, jolla on suurin vaikutus rekisteröityyn.⁸⁵ Rekisterinpitäjien on pystyttävä osoittamaan edellä esitetyt perustelut.

Esimerkki 28: Rekisterinpitäjä analysoi suuria tietokokonaisuuksia sijoittaakseen asiakkaat eri segmentteihin heidän verkkokäyttäytymisensä perusteella. Tässä tilanteessa voidaan olettaa, että rekisteröidyn kannalta tärkein tieto on tieto siitä, mihin segmenttiin hänet on sijoitettu. Tämän vuoksi nämä tiedot olisi sisällytettävä ensimmäisen tason tietoihin. Myös raakamuotoiset tiedot⁸⁶, joita ei ole vielä analysoitu tai käsitelty edelleen, kuten käyttäjän toiminta verkkosivustolla, ovat tiedonsaantioikeuden soveltamisalaan kuuluvia henkilötietoja. Joissakin tapauksissa voi kuitenkin riittää, että nämä tiedot annetaan toisen tason tiedoissa.

146. Jotta monitasoinen lähestymistavan käyttöä voidaan pitää asianmukaisena toimenpiteenä, rekisteröidylle on alusta alkaen ilmoitettava, että 15 artiklan mukaiset tiedot on jaoteltu eri tasoihin, ja annettava kuvaus siitä, mitä henkilötietoja ja tietoja eri tasot sisältävät. Näin rekisteröidyn on helpompi päättää, minkä tason tietoihin hän tahtoo tutustua. Kuvauksen olisi kuvastettava objektiivisesti kaikkia niitä henkilötietoryhmiä, joita rekisterinpitäjä tosiasiallisesti käsittelee. On myös oltava selvää, miten rekisteröity voi saada pääsyn eri tasojen tietoihin. Pääsy eri tasojen tietoihin ei saa aiheuttaa rekisteröidylle kohtuutonta vaivaa, eikä hänelle saa asettaa sen edellytykseksi uuden pyynnön esittämistä. Tämä tarkoittaa, että rekisteröidyllä on oltava mahdollisuus valita, haluaako hän saada pääsyn kaikkiin tasoihin kerralla vai vain yhteen tai kahteen tasoon, jos se riittää hänelle.

Esimerkki 29: Rekisteröity tekee tietopyynnön suoratoistovideopalveluun. Pyyntö toteutetaan sellaisen vaihtoehdon kautta, joka on käytettävissä, kun rekisteröity on kirjautunut tililleen. Rekisteröidylle esitetään kaksi vaihtoehtoa, jotka näkyvät painikkeina verkkosivulla. Vaihtoehto yksi on ladata henkilötietojen osa 1 ja lisätiedot. Tämä sisältää esimerkiksi viimeaikaisen suoratoistohistorian, tilitiedot ja maksutiedot. Vaihtoehto kaksi on ladata henkilötietojen osa 2, joka sisältää teknisiä lokitiedostoja rekisteröidyn toiminnasta ja tiliä koskevia historiatietoja. Tässä tapauksessa rekisterinpitäjä on antanut rekisteröidylle mahdollisuuden käyttää oikeuttaan tavalla, joka ei aiheuta rekisteröidylle ylimääräistä taakkaa.

Vaihtoehto 1: Jos rekisteröity valitsee painikkeen, jolla hän voi ladata ainoastaan henkilötietojen osan 1, rekisterinpitäjä on velvollinen toimittamaan ainoastaan tietojen osan 1.

⁸⁴ Ks. myös 2.3.1 jakso.

⁸⁵ Ks. tietosuojaneuvoston hyväksymät tietosuojatyöryhmän läpinäkyvyyttä koskevat suuntaviivat, 36 kohta.

⁸⁶ Ks. alaviite 82.

Vaihtoehto 2: Jos rekisteröity valitsee sekä tietojen osaa 1 että osaa 2 koskevat painikkeet, rekisterinpitäjä ei voi toimittaa ainoastaan tietojen osaa 1 ja pyytää uutta vahvistusta ennen tietojen osan 2 toimittamista. Sen sijaan rekisteröidylle on toimitettava tiedot molemmista osista, kuten esitetty pyyntö edellyttää.

147. Monitasoisen lähestymistavan käyttämistä ei pidetä sopivana kaikille rekisterinpitäjille eikä kaikkiin tilanteisiin. Sitä tulisi käyttää ainoastaan silloin, kun rekisteröidyn olisi vaikea ymmärtää tietoja, jos ne annettaisiin kokonaisuudessaan. Toisin sanoen rekisterinpitäjän on pystyttävä osoittamaan, että monitasoisen lähestymistavan käyttö tuo rekisteröidylle lisäarvoa auttamalla häntä ymmärtämään toimitetut tiedot. Monitasoista lähestymistapaa pidettäisiin näin ollen asianmukaisena ainoastaan silloin, kun rekisterinpitäjä käsittelee suurta määrää henkilötietoja pyynnön esittävästä rekisteröidystä ja kun rekisteröidyllä olisi ilmeisiä vaikeuksia hahmottaa tai ymmärtää tietoja, jos ne annettaisiin kaikki yhdellä kertaa. Se, että 15 artiklan mukaisten tietojen toimittaminen vaatisi rekisterinpitäjältä suuria ponnisteluja ja resursseja, ei sinänsä ole peruste monitasoisen lähestymistavan käytölle.

5.2.5 Muoto

148. Yleisen tietosuojasetuksen 12 artiklan 1 kohdassa säädetään, että 15 artiklan mukaiset tiedot on toimitettava kirjallisesti tai muulla tavoin ja tapauksen mukaan sähköisessä muodossa. Käsittelyssä olevien henkilötietojen saatavuuden osalta 15 artiklan 3 kohdassa todetaan, että jos rekisteröity esittää pyynnön sähköisesti, tiedot on toimitettava yleisesti käytetyssä sähköisessä muodossa, paitsi jos rekisteröity toisin pyytää. Yleisessä tietosuojasetuksessa ei täsmennetä, mikä on yleisesti käytetty sähköinen muoto. Näin ollen on olemassa useita mahdollisia muotoja, joita voidaan käyttää. Myös se, mitä pidetään yleisesti käytettynä sähköisenä muotona, vaihtelee ajan myötä.
149. Sen, mitä voidaan pitää yleisesti käytettynä sähköisenä muotona, olisi perustuttava objektiiviseen arviointiin eikä siihen, mitä muotoa rekisterinpitäjä käyttää päivittäisessä toiminnassaan. Määrittääkseen, mitä muotoa on pidettävä yleisesti käytettynä muotona kyseisessä tilanteessa, rekisterinpitäjän on arvioitava, onko olemassa erityisiä muotoja, joita käytetään yleisesti rekisterinpitäjän toiminta-alueella tai kyseisessä yhteydessä. Jos tällaisia muotoja ei ole yleisesti käytössä, yleisesti käytettyinä sähköisinä muotoina olisi yleensä pidettävä kansainvälisessä standardissa, kuten ISO-standardissa, vahvistettuja avoimia muotoja. Tietosuojaneuvosto ei kuitenkaan sulje pois sitä mahdollisuutta, että myös muita muotoja voidaan pitää 15 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuina yleisesti käytettyinä muotoina. Arvioitaessa, onko jokin muoto yleisesti käytetty sähköinen muoto, tietosuojaneuvosto pitää merkityksellisenä sitä, miten helposti henkilö voi käyttää nykyisessä muodossa olevaa tietoa. Tältä osin olisi huomattava, mitä tietoja rekisterinpitäjä on antanut rekisteröidylle siitä, miten tietyssä muodossa toimitettua tiedostoa voidaan käyttää, esimerkiksi mitä ohjelmia tai ohjelmistoja voidaan käyttää, jotta rekisteröidyn olisi helpompi käyttää kyseistä muotoa. Rekisteröityä ei kuitenkaan saisi velvoittaa ostamaan ohjelmistoa pystyäkseen tutustumaan tietoihin.
150. Kun rekisterinpitäjä päättää, missä muodossa henkilötietojen jäljennös ja 15 artiklan mukaiset tiedot olisi toimitettava, sen on otettava huomioon, että muodon on mahdollistettava tietojen esittäminen helposti ymmärrettävällä ja saatavilla olevalla tavalla. On tärkeää, että rekisteröidylle annetaan tiedot pysyvässä muodossa (tekstimuodossa tai sähköisessä muodossa). Koska tietojen pitää säilyä pitkään, kirjalliset tiedot, myös sähköisessä muodossa, ovat periaatteessa muita muotoja suositeltavampia. Henkilötietojen jäljennös voidaan tarvittaessa tallentaa sähköiselle tallennuslaitteelle, kuten CD-levylle tai USB-muistiin.

151. On huomattava, että jotta rekisterinpitäjä voisi sanoa, että rekisteröidylle on toimitettu jäljennös henkilötiedoista, ei riitä, että hänelle on annettu mahdollisuus tutustua henkilötietoihinsa. Jotta vaatimus henkilötietojen jäljennöksen toimittamisesta täytyisi ja jos tiedot toimitetaan sähköisesti/digitaalisesti, rekisteröidyn on voitava ladata tietonsa yleisesti käytetyssä sähköisessä muodossa.
152. Rekisterinpitäjän vastuulla on päättää, missä asianmukaisessa muodossa henkilötiedot toimitetaan. Rekisterinpitäjä voi, mutta sen ei välttämättä ole pakko, toimittaa alkuperäisessä muodossaan asiakirjat, jotka sisältävät pyynnön esittäneen rekisteröidyn henkilötietoja. Rekisterinpitäjä voi esimerkiksi tapauskohtaisesti antaa mahdollisuuden tutustua jäljennökseen tietovälineestä sellaisenaan, kun otetaan huomioon läpinäkyvyyden tarve (esimerkiksi rekisterinpitäjän hallussa olevien tietojen paikkansapitävyyden tarkistaminen, jos pyydetään oikeutta tutustua potilastiedostoon tai äänitallenteeseen, jonka jäljennös on kiistanalainen). Tulkittessaan direktiivin 95/46/EY mukaista tiedonsaantioikeutta Euroopan unionin tuomioistuimien on kuitenkin todennut, että tiedonsaantioikeuden ”täyttämiseksi riittää, että oleskeluluvan hakijan hallintaan annetaan näistä tiedoista kattava selvitys ymmärrettävässä muodossa eli muodossa, josta rekisteröity voi saada nämä tiedot tietoonsa ja tarkistaa, että ne ovat paikkansapitäviä ja että niitä käsitellään tämän direktiivin kanssa yhteensopivalla tavalla, jotta hän voi tarvittaessa käyttää hänelle [...] annettuja oikeuksia”.⁸⁷ Toisin kuin direktiivissä yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetään nimenomaisesti velvollisuudesta toimittaa rekisteröidylle jäljennös käsiteltävistä henkilötiedoista. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että rekisteröidyllä olisi aina oikeus saada jäljennös henkilötietoja sisältävistä asiakirjoista vaan ainoastaan muuttamaton jäljennös kyseisissä asiakirjoissa käsiteltävistä henkilötiedoista.⁸⁸ Henkilötietojen jäljennös voidaan toimittaa koosteena, joka sisältää kaikki tiedonsaantioikeuden soveltamisalaan kuuluvat henkilötiedot, kunhan kooste antaa rekisteröidylle mahdollisuuden pysyä perillä käsittelyn lainmukaisuudesta ja tarkistaa sen. Näin ollen yleisen tietosuoja-asetuksen sanamuoto ja Euroopan unionin tuomioistuimen tätä asiaa koskeva tuomio eivät ole ristiriidassa keskenään. Tuomiossa käytettyä sanaa ”selvitys” ei pidä tulkita väärin siten, että kooste ei kattaisi kaikkia tiedonsaantioikeuden soveltamisalaan kuuluvia tietoja, vaan se on ainoastaan tapa esittää kaikki nämä tiedot antamalla pääsyä henkilötietoja sisältäviin asiakirjoihin. Koska koosteen on sisällettävä jäljennös henkilötiedoista, on korostettava, että sitä ei saa laatia siten, että tietojen sisältö muuttuisi jollakin tavalla.

Esimerkki 30: Rekisteröity on ollut vakuutettuna vakuutusyhtiössä useita vuosia. Hänelle on sattunut useita vakuutustapauksia. Kussakin tapauksessa rekisteröidyn ja vakuutusyhtiön välillä on käyty kirjeenvaihtoa sähköpostitse. Koska rekisteröity on joutunut antamaan tietoja kunkin tapauksen erityisistä olosuhteista, kirjeenvaihto sisältää paljon henkilökohtaisia tietoja rekisteröidystä (muun muassa harrastukset, asuinkumppanit ja päivittäinen käyttäytyminen). Joissakin tapauksissa on syntynyt erimielisyyttä vakuutusyhtiön velvollisuudesta maksaa korvaus rekisteröidylle, mikä on aiheuttanut valtavan määrän edestakaista yhteydenpitoa. Vakuutusyhtiö säilyttää kaikkea tätä kirjeenvaihtoa. Rekisteröity pyytää saada tutustua henkilötietoihinsa. Tässä tilanteessa rekisterinpitäjän ei välttämättä tarvitse toimittaa sähköpostiviestejä alkuperäisessä muodossaan välittämällä ne rekisteröidylle. Sen sijaan rekisterinpitäjä voi halutessaan koota rekisteröidyn henkilötietoja sisältävän sähköpostiviestinnän rekisteröidylle toimitettavaan tiedostoon.

⁸⁷ Euroopan unionin tuomioistuimien, yhdistetyt asiat C-141/12 ja C-372/12, YS ym., 60 kohta.

⁸⁸ Tähän aiheeseen liittyviä kysymyksiä käsitellään parhaillaan Euroopan unionin tuomioistuimessa vireillä olevissa asioissa (C-487/21 ja C-307/21).

153. Riippumatta siitä, missä muodossa rekisterinpitäjä toimittaa henkilötiedot, esimerkiksi antamalla henkilötiedot sisältävät varsinaiset asiakirjat tai koosteen henkilötiedoista, tietojen on oltava yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklassa säädettyjen läpinäkyvyysvaatimusten mukaisia. Jonkinlaisen koosteen tekeminen ja/tai tietojen poimiminen tavalla, joka tekee tiedoista helposti ymmärrettäviä, voisi joissakin tapauksissa olla keino täyttää nämä vaatimukset. Muissa tapauksissa tiedot ovat paremmin ymmärrettävissä toimittamalla jäljennös henkilötiedot sisältävästä asiakirjasta. Sopivin muoto on näin ollen päätettävä tapauskohtaisesti.
154. Tässä yhteydessä on tärkeää muistaa, että yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan mukainen oikeus tutustua asiakirjoihin ja saada jäljennös kansallisessa lainsäädännössä säännellyistä hallinnollisista asiakirjoista erotetaan toisistaan, sillä jälkimmäinen oikeus koskee jäljennöksen saamista varsinaisesta asiakirjasta. Tämä ei tarkoita sitä, että yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan mukainen oikeus tutustua tietoihin sulkee pois mahdollisuuden saada jäljennös asiakirjasta tai välineestä, jossa henkilötiedot ovat.
155. Joissakin tapauksissa henkilötiedot asettavat itse vaatimukset siitä, missä muodossa ne on toimitettava. Jos henkilötiedot ovat esimerkiksi rekisteröidyn käsinkirjoittamia tietoja, rekisteröidylle on ehkä toimitettava valokopio kyseisistä käsinkirjoitetuista tiedoista, koska käsiala itsessään on henkilötietoa. Näin voi olla erityisesti silloin, kun käsialalla on merkitystä käsittelyn kannalta, esimerkiksi kirjoitusten analysoinnissa. Sama pätee yleisesti ottaen äänitallenteisiin sen vuoksi, että rekisteröidyn ääni itsessään on henkilötietoa. Joissakin tapauksissa pääsy voidaan kuitenkin antaa esimerkiksi toimittamalla litterointi keskustelusta, jos rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välillä on sovittu asiasta.
156. On huomattava, että muotovaatimuksia koskevat säännökset eroavat toisistaan tiedonsaantioikeuden ja tietojen siirtämistä järjestelmästä toiseen koskevan oikeuden osalta. Yleisen tietosuoja-asetuksen 20 artiklan mukainen oikeus siirtää tietoja järjestelmästä toiseen edellyttää, että tiedot toimitetaan koneellisesti luettavassa muodossa, mutta 15 artiklan mukainen oikeus saada tietoja ei edellytä sitä. Näin ollen muodot, joiden ei katsota soveltuvan tietojen siirtämistä järjestelmästä toiseen koskevan pyynnön täyttämiseen, esimerkiksi pdf-tiedostot, voivat silti soveltua tiedonsaantipyynnön täyttämiseen.

5.3 Pääsyn antamisen ajoittaminen

157. Yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 3 kohdassa edellytetään, että rekisterinpitäjä toimittaa rekisteröidylle tiedot toimenpiteistä, joihin on ryhdytty 15 artiklan nojalla tehdyn pyynnön johdosta, ilman aiheetonta viivytystä ja joka tapauksessa kuukauden kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Määräaika voidaan jatkaa enintään kahdella kuukaudella ottaen huomioon pyyntöjen monimutkaisuus ja määrä, jos rekisterinpitäjä on ilmoittanut rekisteröidylle tällaisesta mahdollisesta jatkamisesta kuukauden kuluessa pyynnön vastaanottamisesta sekä viivästymisen syyt. Tätä velvollisuutta ilmoittaa rekisteröidylle määräajan jatkamisesta ja sen syistä ei pidä sekoittaa tietoihin, jotka on annettava viivymättä, viimeistään kuukauden kuluessa, jos rekisterinpitäjä ei ryhdy toimenpiteisiin pyynnön perusteella, kuten yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 4 kohdassa säädetään.
158. Rekisterinpitäjän on reagoitava ja annettava 15 artiklan mukaiset tiedot pääsääntöisesti ilman aiheetonta viivytystä, mikä tarkoittaa, että tiedot olisi annettava mahdollisimman pian. Tämä tarkoittaa, että jos pyydetyt tiedot on mahdollista toimittaa kuukautta lyhyemmässä ajassa,

rekisterinpitäjän olisi tehtävä niin. Tietosuojaneuvosto katsoo myös, että joissakin tilanteissa pyyntöön vastaamisen aikataulu on mukautettava säilytysaikaan, jotta pääsy voidaan taata.⁸⁹

159. Määräaika alkaa, kun rekisterinpitäjä on vastaanottanut 15 artiklan mukaisen pyynnön eli kun pyyntö on saapunut rekisterinpitäjälle sen virallisten kanavien kautta.⁹⁰ Rekisterinpitäjän ei tarvitse olla tietoinen pyynnöstä. Jos rekisterinpitäjän on kuitenkin oltava yhteydessä rekisteröityyn sen vuoksi, että pyynnön esittäneen henkilön henkilöllisyydestä ei ole varmuutta, pyynnön käsittelyä voidaan lykätä siihen asti, kunnes rekisterinpitäjä on saanut rekisteröidyltä tarvitsemansa tiedot, edellyttäen, että rekisterinpitäjä on pyytänyt lisätietoja ilman aiheetonta viivytyksiä. Sama koskee tilannetta, jossa rekisterinpitäjä on pyytänyt rekisteröityä täsmentämään ne käsittelytoimet, joita pyyntö koskee, kun johdanto-osan 63 kappaleessa esitetyt edellytykset täyttyvät.⁹¹

Esimerkki 31: Vastaanotettuaan pyynnön rekisterinpitäjä reagoi välittömästi ja pyytää tiedot, jotka se tarvitsee vahvistaakseen pyynnön esittäneen henkilön henkilöllisyyden. Rekisteröity vastaa vasta useita päiviä myöhemmin, eivätkä rekisteröidyn henkilöllisyytensä todentamiseksi lähettämät tiedot vaikuta riittävilä, minkä vuoksi rekisterinpitäjä joutuu pyytämään selvennyksiä. Tässä tilanteessa asian käsittelyä lykätään siihen asti, kunnes rekisterinpitäjä on saanut riittävästi tietoja rekisteröidyn henkilöllisyyden varmistamiseksi.

160. Tietopyyntöön vastaamiseen kuluva aika on laskettava asetuksen (ETY, Euratom) N:o 1182/71⁹² mukaisesti.

Esimerkki 32: Organisaatio saa pyynnön 5. maaliskuuta. Määräaika alkaa samasta päivästä. Organisaation on vastattava pyyntöön viimeistään 5. huhtikuuta.

Esimerkki 33: Jos organisaatio vastaanottaa pyynnön 31. elokuuta, vastauspäivä on viimeistään seuraavan kuukauden viimeinen päivä eli 30. syyskuuta, koska seuraava kuukausi on lyhyempi eikä vastaavaa päivämäärää ole.

161. Jos tämän ajanjakson viimeinen päivä on viikonloppuna tai yleisenä vapaapäivänä, rekisterinpitäjän on vastattava viimeistään seuraavana työpäivänä.
162. Rekisterinpitäjä voi tietyissä olosuhteissa pidentää tietopyyntöön vastaamisaikaa tarvittaessa kahdella kuukaudella, kun otetaan huomioon pyyntöjen monimutkaisuus ja määrä. On korostettava, että tämä mahdollisuus on poikkeus yleisestä säännöstä, eikä sitä pitäisi käyttää liikaa. Jos rekisterinpitäjät joutuvat usein pidentämään määräaikaa, se voi olla osoitus siitä, että niiden on parannettava pyyntöjen käsittelemistä koskevia yleisiä menettelyjä.
163. Monimutkaisen pyynnön määritelmä vaihtelee kunkin tapauksen erityisten olosuhteiden mukaan. Merkityksellisinä voidaan pitää esimerkiksi seuraavia tekijöitä:

- rekisterinpitäjän käsittelemien tietojen määrä

⁸⁹ Ks. 2.3.3 jakso.

⁹⁰ Joissakin jäsenvaltioissa on kansallista lainsäädäntöä, jossa määritellään, milloin viesti katsotaan vastaanotetuksi, ottaen huomioon viikonloput ja kansalliset vapaapäivät.

⁹¹ Ks. 2.3.1 jaksossa olevat lisätiedot.

⁹² Neuvoston asetus (ETY, Euratom) N:o 1182/71, annettu 3 päivänä kesäkuuta 1971, määräaikoihin, päivämääriin ja määräpäiviin sovellettavista säännöistä.

- tietojen säilytystapa erityisesti silloin, kun tietoja on vaikea hakea, esimerkiksi kun tietoja käsitellään organisaation eri yksiköissä
- tarve poistaa tietoja, kun sovelletaan poikkeusta; kyse voi olla esimerkiksi sellaisista tiedoista, jotka koskevat muita rekisteröityjä tai ovat liikesalaisuuksia
- tietojen vaatima lisätyö ymmärrettävyyden takaamiseksi.

164. Pelkästään se, että pyynnön täyttäminen vaatisi paljon työtä, ei tee pyynnöstä monimutkaista. Myöskään se, että suuri yritys saa suuren määrän pyyntöjä, ei automaattisesti aiheuta määräajan pidentämistä. Jos rekisterinpitäjä saa tilapäisesti suuren määrän pyyntöjä esimerkiksi toimintaansa koskevan poikkeuksellisen julkisuuden vuoksi, tätä voidaan pitää perusteltuna syynä pidentää vastausaikaa. Rekisterinpitäjällä, erityisesti sellaisella rekisterinpitäjällä, joka käsittelee suuria tietomääriä, olisi kuitenkin oltava käytössään menettelyt ja mekanismit, jotta se pystyy käsittelemään pyynnöt tavanomaisissa olosuhteissa määräajassa.

6 TIEDONSAANTIOIKEUDEN RAJOITUKSET

6.1 Yleiset huomautukset

165. Tietojensaantioikeuteen sovelletaan rajoituksia, jotka johtuvat yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohdasta (muiden henkilöiden oikeudet ja vapaudet) ja yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 5 kohdasta (ilmeisen perusteettomat tai kohtuuttomat pyynnöt). Lisäksi unionin tai jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan rajoittaa tiedonsaantioikeutta yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan mukaisesti. Poikkeukset, jotka koskevat henkilötietojen käsittelyä tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia varten, tilastollisia tarkoituksia varten tai yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia varten, voivat perustua yleisen tietosuoja-asetuksen 89 artiklan 2 ja 3 kohtaan, ja poikkeukset, jotka koskevat käsittelyä journalistisia tarkoituksia varten tai akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten, voivat perustua yleisen tietosuoja-asetuksen 85 artiklan 2 kohtaan.
166. On tärkeää huomata, että edellä mainittujen poikkeusten ja mahdollisten rajoitusten lisäksi yleisessä tietosuoja-asetuksessa ei sallita muita tiedonsaantioikeutta koskevia poikkeuksia tai vapautuksia. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että tiedonsaantioikeuteen ei sovelleta oikeasuhteisuutta koskevaa yleistä varaumaa niiden toimien osalta, jotka rekisterinpitäjän on toteutettava noudattaakseen rekisteröidyn pyyntöä yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan mukaisesti.⁹³ Rekisterinpitäjän ja rekisteröidyn välisellä sopimuksella ei myöskään saa rajoittaa tiedonsaantioikeutta.
167. Yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 63 kappaleen mukaisesti rekisteröidyille annetaan oikeus tutustua tietoihin, jotta he voivat pysyä perillä käsittelyn lainmukaisuudesta ja tarkistaa sen. Tiedonsaantioikeus antaa rekisteröidylle muun muassa mahdollisuuden saada olosuhteista riippuen henkilötiedot oikaistuiksi, poistetuiksi tai suojaetuiksi.⁹⁴ Rekisteröidyllä ei kuitenkaan ole velvollisuutta

⁹³ Kuten yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 63 kappaleessa mainitaan, jos rekisterinpitäjä käsittelee merkittäviä määriä rekisteröityä koskevia tietoja, se voi pyytää rekisteröityä täsmentämään, mitä tietoja tai käsittelytoimia pyyntö koskee. Ks. myös 2.3.1 jakso.

⁹⁴ Euroopan unionin tuomioistuimien yhdistetyt asiat C-141/12 ja C-372/12, YS ym.

perustella pyyntöään. Niin kauan kuin yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan vaatimukset täyttyvät, pyynnön taustalla olevia tarkoituksia olisi pidettävä merkityksettöminä.⁹⁵

6.2 Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohta

168. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohdan mukaisesti oikeus saada jäljennös ei saa vaikuttaa haitallisesti muiden oikeuksiin ja vapauksiin. Tätä rajoitusta selitetään johdanto-osan 63 kappaleen viidennessä ja kuudennessa virkkeessä. Tämä oikeus ei saisi vaikuttaa epäedullisesti muiden oikeuksiin ja vapauksiin, joita ovat esimerkiksi liikesalaisuudet tai henkinen omaisuus, erityisesti ohjelmistojen tekijänoikeudet.

Näiden seikkojen huomioon ottaminen ei kuitenkaan saisi johtaa siihen, että rekisteröidylle ei anneta minkäänlaista tietoa. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohtaa tulkittaessa on erityisesti varottava laajentamasta perusteettomasti yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklassa säädettyjä rajoituksia, jotka ovat sallittuja vain tiukoin edellytyksin.

169. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohtaa sovelletaan oikeuteen saada jäljennös tiedoista, joka on tärkein tapa antaa pääsy käsiteltyihin tietoihin (tiedonsaantioikeuden toinen osa). Lisäksi sitä sovelletaan – ja muiden oikeudet ja vapaudet on otettava huomioon –, jos pääsy henkilötietoihin annetaan poikkeuksellisesti muulla tavoin kuin jäljennöksenä. Ei ole esimerkiksi perusteltua eroa siinä, vaikuttavatko liikesalaisuudet siihen, että rekisteröidylle annetaan jäljennös vai että hänelle annetaan pääsy tietoihin paikan päällä. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohtaa ei sovelleta yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 1 kohdan a–h alakohdassa tarkoitettuihin käsittelyä koskeviin lisätietoihin.
170. Johdanto-osan 63 kappaleen mukaisesti ristiriitaisia oikeuksia ja vapauksia ovat muun muassa liikesalaisuudet tai henkinen omaisuus, erityisesti ohjelmistojen tekijänoikeudet. Näitä nimenomaisesti mainittuja oikeuksia ja vapauksia olisi pidettävä vain esimerkkeinä, sillä periaatteessa minkä tahansa unionin tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan oikeuden tai vapauden voidaan katsoa olevan yhteydessä yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohdan rajoituksiin.⁹⁶ Näin ollen oikeutta henkilötietojen suojaan (perusoikeuskirjan 8 artikla) voidaan pitää myös tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuna oikeutena, johon kohdistuu vaikutuksia. Jäljennöksen saamista koskevan oikeuden osalta muiden henkilöiden oikeus tietosuojaan on tavallinen tapaus, jossa rajoitusta on arvioitava. Lisäksi on otettava huomioon kirjeenvaihdon luottamuksellisuutta koskeva oikeus, esimerkiksi yksityisen sähköpostikirjeenvaihdon osalta työelämässä.⁹⁷ On tärkeää huomata, että kaikki edut eivät ole tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja oikeuksia ja vapauksia. Esimerkiksi yrityksen taloudelliset edut olla luovuttamatta henkilötietoja eivät ylitä 15 artiklan 4 kohdassa säädetyn poikkeuksen soveltamiskynnystä, kunhan kyseessä eivät ole liikesalaisuudet, henkinen omaisuus tai muut suojatut oikeudet.
171. ”Muilla” tarkoitetaan muita henkilöitä tai yhteisöjä kuin rekisteröityä, joka käyttää tiedonsaantioikeuttaan. Näin ollen rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän oikeudet ja vapaudet (esimerkiksi liikesalaisuuksien ja henkisen omaisuuden luottamuksellisuus) voidaan ottaa

⁹⁵ Tämä ei rajoita sellaisten sovellettavien kansallisten lakien soveltamista, jotka täyttävät yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan vaatimukset, ks. 6.4 jakso.

⁹⁶ Ristiriitaisien oikeuksien ja vapauksien painoarvossa tai etusijassa ei ole kysymys oikeuksien ja vapauksien käsitteiden määritelmästä. Näiden etujen tasapainottaminen on kuitenkin osa 15 artiklan 4 kohdan soveltamisen arvioinnin toista vaihetta. Ks. jäljempänä oleva 173 kohta.

⁹⁷ Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, *Bărbulescu v. Romania*, nro 61496/08, 80 kohta, 5.9.2017.

huomioon. Jos unionin lainsäätävä olisi halunnut sulkea pois rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän oikeudet ja vapaudet, se olisi käyttänyt käsitettä ”kolmas osapuoli”, joka on määritelty yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 10 kohdassa.

172. Yleinen huoli siitä, että tietopyynnön noudattaminen saattaa vaikuttaa muiden oikeuksiin ja vapauksiin, ei riitä perusteeksi soveltaa yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohtaa. Rekisterinpitäjän on pystyttävä osoittamaan, että muiden henkilöiden oikeuksiin tai vapauksiin todella kohdistuisi konkreettisesti tilanteessa vaikutuksia.

Esimerkki 34: Nyttemmin aikuinen henkilö on ollut lastensuojeluviranomaisen huostassa useiden vuosien ajan. Häntä koskevat tiedot sisältävät arkaluonteisia tietoja muista henkilöistä (vanhemmista, sosiaalityöntekijöistä ja muista alaikäisistä). Rekisteröidyn esittämää tietopyyntöä ei kuitenkaan voida yleensä hylätä tästä syystä yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohdan nojalla. Pikemminkin rekisterinpitäjänä toimivan lastensuojeluviranomaisen on tutkittava yksityiskohtaisesti muiden oikeuksia ja vapauksia ja osoitettava ne. Riippuen kyseessä olevista eduista ja niiden suhteellisesta painoarvosta tällaisten erityisten tietojen antaminen voidaan evätä (esimerkiksi poistamalla nimet).

173. Kun otetaan huomioon yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 4 kappale ja perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan perustelut, oikeus henkilötietojen suojaan ei ole ehdoton oikeus.⁹⁸ Näin ollen myös tiedonsaantioikeuden käyttöä on oikeasuhteisuutta koskevan periaatteen mukaisesti punnittava suhteessa muihin perusoikeuksiin. Kun yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohdan mukainen arviointi osoittaa, että pyynnön noudattamisella on haitallisia (kielteisiä) vaikutuksia muiden osallistujien oikeuksiin ja vapauksiin (vaihe 1), kaikkien osallistujien etuja on punnittava ottaen huomioon tapauksen erityiset olosuhteet ja erityisesti tietojen toimittamiseen liittyvien riskien todennäköisyys ja vakavuus. Rekisterinpitäjän olisi pyrittävä sovittamaan yhteen ristiriitaiset oikeudet (vaihe 2) esimerkiksi panemalla täytäntöön asianmukaisia toimenpiteitä, joilla lievennetään muiden henkilöiden oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvaa riskiä. Kuten johdanto-osan 63 kappaleessa korostetaan, muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien suojaaminen yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohdan nojalla ei saisi johtaa siihen, että rekisteröidylle kieltäydytään antamasta kaikkia tietoja. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että jos rajoitusta sovelletaan, muita henkilöitä koskevat tiedot on tehtävä mahdollisuuksien mukaan lukukelvottomiksi sen sijaan, että kieltäydyttäisiin toimittamasta jäljennöstä henkilötiedoista. Jos asianomaisten oikeuksien yhteensovittamiseen ei kuitenkaan ole mahdollista löytää ratkaisua, rekisterinpitäjän on seuraavassa vaiheessa päätettävä, kumpi vastakkaisista oikeuksista ja vapauksista on etusijalla (vaihe 3).

Esimerkki 35: Vähittäismyyjä tarjoaa asiakkailleen mahdollisuuden tilata tuotteita asiakaspalvelunsa ylläpitämän puhelulinjan kautta. Liiketoimien todistamiseksi vähittäismyyjä säilyttää puhelutallenteen sovellettavan lainsäädännön tiukkojen vaatimusten mukaisesti. Asiakas tahtoo saada jäljennöksen asiakaspalvelijan kanssa käymästään keskustelusta. Ensimmäisessä vaiheessa vähittäismyyjä analysoi pyyntöä ja huomaa, että äänite sisältää henkilötietoja, jotka liittyvät myös toiseen henkilöön, nimittäin asiakaspalvelijaan. Arvioidakseen, vaikuttaako jäljennöksen toimittaminen muiden oikeuksiin ja vapauksiin, vähittäismyyjän on toisessa vaiheessa arvioitava ristiriitaisia etuja ottaen erityisesti huomioon niiden asiakaspalvelijan oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvien mahdollisten riskien todennäköisyys ja vakavuus, joita äänitteen toimittamiseen asiakkaalle liittyy. Vähittäismyyjä toteaa, että asiakaspalvelijaa koskevia henkilötietoja on

⁹⁸ Ks. esimerkiksi Euroopan unionin tuomioistuin, yhdistetyt asiat C-92/09 ja C-93/09, Volker und Markus Schecke GbR ja Hartmut Eifert v. Land Hessen, 9.11.2010, 48 kohta.

äänitteessä hyvin vähän, ainoastaan hänen äänensä. Vähittäismyyjä eli rekisterinpitäjä toteaa, että asiakaspalvelija ei ole helposti tunnistettavissa. Lisäksi keskustelun sisältö on luonteeltaan ammatillinen ja rekisteröity oli siinä keskustelukumppani. Edellä mainittujen olosuhteiden perusteella rekisterinpitäjä päätelee objektiivisesti, että oikeus saada tutustua tietoihin ei vaikuta haitallisesti asiakaspalvelijan oikeuksiin ja vapauksiin. Siksi rekisterinpitäjä voi toimittaa rekisteröidylle koko äänitteen, mukaan lukien ne äänitiedoston osat, jotka koskevat asiakaspalvelun edustajaa.

Esimerkki 36: Lääkintätarvikeliikkeen asiakas tahtoo tutustua jalkojaan koskeviin mittaustuloksiin yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan perusteella. Lääkintätarvikeliike on mitannut tutkittavan jalat voidakseen valmistaa yksilölliset lääkinnälliset kompressiosukat. Ilmeisesti lääkitätarvikeliikkeellä on paljon kokemusta ja se on kehittännyt erityisen tekniikan, jolla mittaaminen onnistuu tarkasti. Lääkintätarvikeliikkeessä tehdyn mittauksen jälkeen asiakas haluaa käyttää mittaustuloksia ostaakseen halvemmat sukat muualta (tilaamalla ne verkkokaupasta). Lääkintätarvikeliike kieltäytyy osittain antamasta tietoja yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohdan perusteella väittäen, että liikkeen erityisten, tarkkojen mittaustekniikoidensa vuoksi tulokset ovat suojattuja liikesalaisuuksia. Jos ja sikäli kuin rekisterinpitäjä pystyy todistamaan sen, että

- mittaustuloksia koskevien tietojen antaminen rekisteröidylle ei ole mahdollista ilman, että paljastetaan, miten mittaukset on tehty, ja
- tiedot siitä, miten mittaukset on tehty, mukaan lukien tarvittaessa mittauspisteiden tarkka määrittäminen, ovat liikesalaisuuksia,

se voi soveltaa yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohtaa.

Rekisterinpitäjän olisi silti annettava mittaustuloksista niin paljon tietoa kuin mahdollista paljastamatta liikesalaisuuttaan, vaikka se edellyttäisi tulosten tarkistamista ja muokkaamista.

Esimerkki 37: PELAAJA X on rekisteröitynyt käyttäjäksi ALUSTAN Y pelialustalle. Eräänä päivänä PELAAJALLE X ilmoitetaan, että hänen verkkotilinsä käyttöä on rajoitettu. Koska PELAAJA X ei voi enää kirjautua sisään, hän pyytää rekisterinpitäjältä pääsyä kaikkiin itseään koskeviin henkilötietoihin. Lisäksi PELAAJA X pyytää saada tutustua tilirajoituksen perusteisiin. ALUSTA Y, joka on sen verkkopelialustan rekisterinpitäjä, jolle pyyntö on lähetetty, ilmoittaa käyttäjille verkkosivustollaan olevissa yleisissä käyttöehdoissaan, että kaikenlainen huijaaminen (pääasiassa kolmansien osapuolten ohjelmistoja käyttämällä) johtaa tilapäiseen tai pysyvään pelikieltoon pelialustalta. ALUSTA Y ilmoittaa käyttäjille tietosuojakäytännössään myös henkilötietojen käsittelystä pelihuijausten havaitsemiseksi yleisen tietosuoja-asetuksen 13 artiklassa säädettyjen vaatimusten mukaisesti.

PELAAJAN X tiedonsaantipyynnön saatuaan ALUSTAN Y olisi toimitettava PELAAJALLE X jäljennös käsitellyistä PELAAJAN X henkilötiedoista. Tilin rajoittamisen syyn osalta ALUSTAN Y olisi vahvistettava PELAAJALLE X, että se on päättänyt rajoittaa PELAAJAN X pääsyä verkkopeleihin yhden tai useamman yleisten käyttöehtojen vastaisen pelihuijauksen käytön vuoksi. Pelihuijausten havaitsemiseksi tapahtuvaa käsittelyä koskevien tietojen lisäksi ALUSTAN Y olisi annettava PELAAJALLE X pääsy tietoihin, jotka se on tallentanut niistä PELAAJAN X pelihuijauksista, jotka ovat johtaneet rajoitukseen. ALUSTAN Y olisi erityisesti toimitettava PELAAJALLE X tiedot, jotka ovat johtaneet tilin rajoittamiseen (muun muassa lokien yleiskatsaus, huijauksen päivämäärä ja

kellonaika sekä kolmannen osapuolen ohjelmiston havaitseminen), jotta rekisteröity (eli PELAAJA X) voisi tarkistaa, että tietojen käsittely on ollut täsmällistä.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohdan ja johdanto-osan 63 kappaleen mukaisesti ALUSTA Y ei kuitenkaan ole velvollinen paljastamaan mitään osia huijauksenesto-ohjelmiston teknisestä toiminnasta, vaikka nämä tiedot liittyisivät PELAAJAAN X, kunhan niitä voidaan pitää liikesalaisuuksina. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohdan mukainen tarvittava etujen tasapainottaminen johtaa siihen, että ALUSTAN Y liikesalaisuudet estävät näiden henkilötietojen luovuttamisen, sillä tietämys huijauksenesto-ohjelmiston teknisestä toiminnasta voisi antaa käyttäjälle mahdollisuuden kiertää huijauksen tai petoksen havaitsemisen tulevaisuudessa.⁹⁹

174. Jos rekisterinpitäjät kieltäytyvät kokonaan tai osittain noudattamasta tiedonsaantioikeutta koskevaa pyyntöä yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohdan nojalla, rekisterinpitäjien on ilmoitettava rekisteröidylle syyt viipymättä, viimeistään kuukauden kuluessa (yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 4 kohta). Perusteluissa on viitattava konkreettisiin olosuhteisiin, jotta rekisteröidyt voivat arvioida, haluavatko he ryhtyä toimiin kieltäytymistä vastaan. Perustelujen on sisällettävä tiedot mahdollisuudesta tehdä kantelu valvontaviranomaiselle (yleisen tietosuoja-asetuksen 77 artikla) ja käyttää oikeussuojakeinoja (yleisen tietosuoja-asetuksen 79 artikla).

6.3 Yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 5 kohta

175. Yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 5 kohdan mukaisesti rekisterinpitäjät voivat sivuuttaa tiedonsaantioikeutta koskevat pyynnöt, jotka ovat ilmeisen perusteettomia tai kohtuuttomia. Näitä käsitteitä on tulkittava suppeasti, sillä läpinäkyvyyden ja rekisteröityjen oikeuksien maksuttomuuden periaatteita ei saa heikentää.
176. Rekisterinpitäjien on pystyttävä osoittamaan henkilölle, miksi ne pitävät pyyntöä ilmeisen perusteettomana tai kohtuuttomana, ja pyydetessä selittämään syyt toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle. Jokaista pyyntöä olisi tarkasteltava tapauskohtaisesti siinä yhteydessä, jossa se esitetään, jotta voidaan päättää, onko se ilmeisen perusteeton tai kohtuuton.

6.3.1 Mitä ilmeisen perusteeton tarkoittaa?

177. Tiedonsaantioikeutta koskeva pyyntö on ilmeisen perusteeton, jos yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan vaatimukset eivät objektiivista lähestymistapaa soveltaen selvästi ja ilmeisesti täyty. Kuten erityisesti edellä 3 jaksossa selitetään, tiedonsaantioikeutta koskeville pyynnöille on ainoastaan hyvin vähän edellytyksiä. Näin ollen tietosuojaneuvosto korostaa, että yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 5 kohdan vaihtoehtoa ”ilmeisen perusteeton” voidaan käyttää vain hyvin rajoitetusti tiedonsaantioikeutta koskevilla pyynnöillä.
178. Lisäksi on tärkeää muistaa, että rekisterinpitäjien on ennen rajoitukseen vetoamista analysoitava huolellisesti pyynnön sisältö ja laajuus. Pyyntöä ei esimerkiksi tulisi pitää ilmeisen perusteettomana, jos se liittyy sellaisten henkilötietojen käsittelyyn, jotka eivät kuulu yleisen tietosuoja-asetuksen

⁹⁹ Henkilöille toimitettavien tietojen laajuus riippuu suuresti asiayhteydestä, ja siinä otetaan huomioon rekisterinpitäjän ja palveluehtojen rikkomisen luonne. Joissakin tapauksissa saattaa olla mahdollista, että rekisterinpitäjä voi antaa ainoastaan perustiedot vastauksena tietopyyntöön, johon sovelletaan 15 artiklan 4 kohtaa.

soveltamisalaan (tässä tapauksessa pyyntöä ei pitäisi käsitellä lainkaan 15 artiklan mukaisena pyyntönä).

179. Muita tapauksia, joissa yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 5 kohdan soveltaminen on kyseenalaista, ovat pyynnöt, jotka liittyvät tietoihin tai käsittelytoimiin, jotka eivät selvästi ja ilmeisesti kuulu rekisterinpitäjän käsittelytoimiin.

Esimerkki 38: Rekisteröity esittää kunnalliselle viranomaiselle pyynnön, joka koskee valtion viranomaisen käsittelemiä tietoja. Sen sijaan, että viranomainen, jolle pyyntö osoitetaan, katsoisi, että pyyntö on ilmeisen perusteeton, olisi sopivampaa ja helpompaa, että se vahvistaisi, että viranomainen ei käsittele kyseisiä tietoja (yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan ensimmäinen osa: käsitelläänkö henkilötietoja).¹⁰⁰

180. Rekisterinpitäjän ei pitäisi olettaa, että pyyntö on ilmeisen perusteeton, sen vuoksi, että rekisteröity on aiemmin esittänyt pyyntöjä, jotka ovat olleet ilmeisen perusteettomia tai kohtuuttomia, tai jos pyyntöön sisältyy epäobjektiivisia tai epäasiallisia ilmaisuja.

6.3.2 Mitä kohtuuton tarkoittaa?

181. Yleisessä tietosuoja-asetuksessa ei ole määritelty ilmaisua ”kohtuuton”. Toisaalta yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 5 kohdassa olevan sanamuodon ”erityisesti jos niitä esitetään toistuvasti” perusteella voidaan päätellä, että pääasiallinen skenaario tämän osan soveltamiseksi yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan osalta liittyy rekisteröidyn tiedonsaantioikeutta koskevien pyyntöjen määrään. Toisaalta edellä mainittu sanamuoto osoittaa, että muita syitä, jotka voivat aiheuttaa kohtuuttomuutta, ei suljeta pois etukäteen.
182. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 3 kohdassa vahvistetun, jäljennöksen toimittamista koskevan oikeuden mukaisesti rekisteröity voi tietenkin esittää rekisterinpitäjälle useamman kuin yhden pyynnön.¹⁰¹ Tilanteessa, jossa pyyntöjä voitaisiin mahdollisesti pitää kohtuuttomina, ”kohtuuttomuuden” arviointi riippuu rekisterinpitäjän tekemästä analyysistä ja sen toimialan erityispiirteistä, jolla se toimii.
183. Myöhempien pyyntöjen osalta on arvioitava, onko kohtuullisen väliajan kynnys (ks. johdanto-osan 63 kappale) ylitetty vai ei. Rekisterinpitäjien on otettava huolellisesti huomioon kunkin tapauksen erityiset olosuhteet.
184. Esimerkiksi sosiaalisten verkostojen tapauksessa tietojen odotetaan muuttuvan lyhyemmin väliajoin kuin kiinteistörekisterien tai yritysten keskusrekisterien tapauksessa. Liikekumppaneiden osalta olisi otettava huomioon, kuinka usein he ovat yhteydessä asiakkaaseen. Näin ollen myös ”kohtuulliset väliajat”, joiden kuluessa rekisteröidyt voivat jälleen käyttää tiedonsaantioikeuttaan, ovat erilaiset. Mitä useammin rekisterinpitäjän tietokantaan tehdään muutoksia, sitä useammin rekisteröidyt voivat pyytää pääsyä henkilötietoihinsa ilman, että se on kohtuutonta. Toisaalta saman rekisteröidyn toista pyyntöä voidaan tietyissä olosuhteissa pitää toistuvana.
185. Päättyessään, onko kohtuullinen aika kulunut, rekisterinpitäjien olisi tarkasteltava seuraavia seikkoja rekisteröidyn kohtuulliset odotukset huomioon ottaen:

¹⁰⁰ Eri kysymys on, onko viranomaisella, jolle tietopyyntö on osoitettu, oikeus toimittaa pyyntö toimivaltaiselle valtion viranomaiselle.

¹⁰¹ Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 3 kohdan toisen virkkeen mukaisesti rekisterinpitäjä voi periä kohtuullisen maksun pyydetyistä lisäjäljennöksistä.

- kuinka usein tietoja muutetaan – onko epätodennäköistä, että tiedot ovat muuttuneet pyyntöjen välillä; jos tietovarantoa ei selvästikään käsitellä muulla tavoin kuin säilyttämällä ja rekisteröity on tästä tietoinen esimerkiksi aikaisemman tiedonsaantioikeutta koskevan pyynnön vuoksi, tämä voi olla osoitus kohtuuttomasta pyynnöstä
- tietojen luonne – tähän voi sisältyä se, ovatko tiedot erityisen arkaluonteisia
- käsittelyn tarkoitukset – näihin voi kuulua esimerkiksi se, aiheuttaako käsittely todennäköisesti haittaa (vahinkoa) pyynnön esittäjälle, jos se julkistetaan
- koskevatko myöhemmät pyynnot samantyyppisiä tietoja tai käsittelytoimia vai eri tietoja ja käsittelytoimia.¹⁰²

Esimerkki 39 (puuseppä): Rekisteröity esittää **kahden kuukauden välein** tietopyynnön puuseppälle, joka on valmistanut hänelle pöydän. Puuseppä on vastannut ensimmäiseen pyyntöön täysimittaisesti. Kun päätetään, onko kohtuullinen väliaika kulunut, on otettava huomioon, että puuseppä käsittelee ja kerää henkilötietoja ainoastaan satunnaisesti (ensimmäinen luetelmakohta edellä) eikä osana ydintoimintaansa ja että on vielä epätodennäköisempää, että puuseppä tarjoaisi usein palveluja samalle rekisteröidylle. Tapauksessa puuseppä on toimittanut rekisteröidylle vain yhden palvelun, joten on epätodennäköistä, että rekisteröityä koskevassa tietojoukossa olisi tapahtunut muutoksia. Erityisesti käsiteltävien henkilötietojen luonne ja määrä huomioon ottaen käsittelyyn liittyviä riskejä voidaan pitää vähäisinä (toinen luetelmakohta edellä), eikä käsittelyn tarkoitus (laskutustarkoitukset ja kirjanpitovelvollisuuden noudattaminen) todennäköisesti aiheuta haittaa rekisteröidylle (kolmas luetelmakohta edellä). Pyyntö koskee lisäksi samoja tietoja kuin edellinen pyyntö (neljäs luetelmakohta edellä). Tämän vuoksi tällaisia pyyntöjä voidaan pitää kohtuuttomina niiden toistuvuuden vuoksi.

Esimerkki 40 (sosiaalisen median alusta): Sosiaalisen median alusta, jonka keskeisenä liiketoimintana on rekisteröidyn henkilötietojen kerääminen ja/tai käsittely, toteuttaa laajamittaisia, monimutkaisia ja jatkuvia käsittelytoimia. Alustan palveluja käyttävä rekisteröity esittää tietopyynnön **kolmen kuukauden välein**. Tässä tapauksessa on erittäin todennäköistä, että rekisteröityä koskevat henkilötiedot muuttuvat usein (ensimmäinen luetelmakohta edellä), ja kerättyjen tietojen laajaan joukkoon kuuluu arkaluonteisia henkilötietoja (toinen luetelmakohta edellä), joita käsitellään, jotta rekisteröidylle voidaan näyttää asiaankuuluvaa sisältöä ja verkoston jäseniä (kolmas luetelmakohta). Kolmen kuukauden välein esitettäviä pyyntöjä ei – näissä olosuhteissa – periaatteessa voida pitää kohtuuttomina toistuvuuden vuoksi.

Esimerkki 41 (luottotietoyritykset): Kuten sosiaalisten verkostojen kohdalla, ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että luottotietoyritysten hallussa olevia tietoja muutetaan paljon lyhyemmin väliajoin kuin muilla aloilla (ensimmäinen luetelmakohta edellä). Tämä johtuu lukuisista tekijöistä, joista rekisteröity ei ulkopuolisena henkilönä yleensä ole tietoinen liiketoimintamallin monimutkaisuuden vuoksi. Vastauksen kysymykseen siitä, minkätyyppisiä tietoja rekisterinpitäjä on kerännyt luottopisteytyksen laskemista varten ja mitkä sisältyvät tällä hetkellä laskelmaan, voi näin ollen antaa ainoastaan luottolaitos itse. Lisäksi luottotietoyritysten toteuttamalla tietojenkäsittelyllä

¹⁰² Jos myöhempi pyyntö koskee samantyyppisiä tietoja laajuudeltaan JA ajaltaan, kyse ei ole kohtuuttomuudesta vaan lisäjäljennöksen pyytämisestä, ks. 2.2.2.2 jakso.

ja sen tuloksena saatavalla pistemäärällä voi olla kauaskantoisia seurauksia rekisteröidylle aiottujen oikeustoimien, kuten osto-, vuokra- tai leasing sopimusten tekemisen, kannalta (kolmas luetelmakohta edellä).

Yleisesti ottaen ei ole mahdollista määrittää mitään tiettyä väliaikaa, jonka kuluessa uuden tietopyynnön esittämistä voitaisiin pitää kohtuuttomana yleisen tietosuojasetuksen 12 artiklan 5 kohdan toisen virkkeen nojalla. Tarvitaan pikemminkin yksittäisen tapauksen olosuhteiden kokonaisharkintaa. Kun kuitenkin otetaan huomioon tietojenkäsittelyn merkitys rekisteröidyn jokapäiväiselle elämälle, voidaan olettaa, että maksutta annettavien tietojen välissä oleva **yhden vuoden väli aika** on joka tapauksessa liian pitkä, jotta pyyntöä voitaisiin pitää kohtuuttomana. Jos pyyntö esitetään hyvin lyhyen ajan jälkeen, ratkaisevaa olisi oltava se, onko rekisteröidyllä syytä olettaa, että tiedot tai käsittely ovat muuttuneet edellisen pyynnön jälkeen. Jos rekisteröity on esimerkiksi tehnyt rahoitustoimen, kuten ottanut lainan, hänellä olisi oltava oikeus pyytää saada tutustua luottotietoihin, vaikka tällainen pyyntö olisi esitetty ja siihen olisi vastattu vähän aikaisemmin.

186. Kun tiedot on mahdollista toimittaa helposti sähköisesti tai suojattuun järjestelmään etäkäytön avulla – mikä tarkoittaa, että tällaisten pyyntöjen täyttäminen ei tosiasiallisesti rasita rekisterinpitäjää –, on epätodennäköistä, että myöhempiä pyyntöjä voidaan pitää kohtuuttomina.
187. Jos pyyntö on päällekkäinen aikaisemman pyynnön kanssa, päällekkäistä pyyntöä voidaan yleensä pitää kohtuuttomana, jos ja sikäli kuin se koskee täsmälleen samoja tietoja tai käsittelytoimia ja jos rekisterinpitäjä ei ole vielä täyttänyt aikaisempaa pyyntöä ilman, että on kyse ”aiheettomasta viivytyksestä” (ks. yleisen tietosuojasetuksen 12 artiklan 3 kohta). Käytännössä pyynnöt voidaan yhdistää.
188. Se, että tietojen tai jäljennöksen toimittaminen rekisteröidylle veisi rekisterinpitäjältä valtavasti aikaa ja vaivaa, ei itsessään voi tehdä pyynnöstä kohtuutonta.¹⁰³ Suuri määrä käsittelytoimia edellyttää yleensä suurempia ponnisteluja tietopyyntöjen täyttämisessä. Kuten edellä on todettu, tietyissä olosuhteissa pyyntöjä voidaan kuitenkin pitää kohtuuttomina muista syistä kuin niiden toistuvan luonteen vuoksi. Tietosuojaneuvoston mielestä tämä kattaa erityisesti tapaukset, joissa tietosuojasetuksen 15 artiklaa käytetään väärin perusteella, eli tapaukset, joissa rekisteröidyt käyttävät tiedonsaantioikeutta kohtuuttomasti tarkoituksenaan aiheuttaa rekisterinpitäjälle vahinkoa tai haittaa.
189. Tätä taustaa vasten pyyntöä ei voida pitää kohtuuttomana sillä perusteella, että
 - rekisteröity ei ole perustellut pyyntöä tai rekisterinpitäjä pitää pyyntöä merkityksettömänä
 - rekisteröity on käyttänyt sopimatonta tai epäkohteliasta kieltä
 - rekisteröity aikoo käyttää tietoja esittääkseen lisävaatimuksia rekisterinpitäjää vastaan.¹⁰⁴
190. Toisaalta pyyntö voidaan katsoa kohtuuttomaksi esimerkiksi, jos
 - henkilö esittää pyynnön mutta tarjoutuu samalla peruuttamaan sen vastineeksi jonkinlaisesta rekisterinpitäjältä saatavasta edusta

¹⁰³ Ei oikeasuhteisuustestiä, ks. edellä oleva 166 kohta.

¹⁰⁴ Tämä ei rajoita sellaisten sovellettavien kansallisten lakien soveltamista, jotka täyttävät yleisen tietosuojasetuksen 23 artiklan vaatimukset, ks. 6.4 jakso.

- pyyntö on pahantahtoinen ja sitä käytetään rekisterinpitäjän tai sen työntekijöiden häiritsemiseen eikä sillä ole muuta tarkoitusta kuin aiheuttaa häiriötä, esimerkiksi sen perusteella, että
 - henkilö on nimenomaisesti ilmoittanut itse pyynnössä tai muussa viestinnässä, että se aikoo aiheuttaa häiriötä eikä mitään muuta
 - henkilö lähettää järjestelmällisesti erilaisia pyyntöjä rekisterinpitäjälle osana kampanjaa, esimerkiksi kerran viikossa siten, että tarkoituksena ja vaikutuksena on häiriöiden aiheuttaminen.¹⁰⁵

6.3.3 Seuraukset

191. Jos tiedonsaantioikeutta koskeva pyyntö on ilmeisen perusteeton tai kohtuuton, rekisterinpitäjät voivat yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 5 kohdan mukaisesti joko periä kohtuullisen maksun (ottaen huomioon tietojen tai viestien toimittamisesta tai pyydetyn toimenpiteen toteuttamisesta aiheutuvat hallinnolliset kustannukset) tai kieltäytyä täyttämästä pyyntöä.
192. Tietosuojaneuvosto huomauttaa, että rekisterinpitäjät eivät toisaalta yleensä ole velvollisia perimään kohtuullista maksua ennen kuin ne kieltäytyvät toteuttamasta pyyntöä. Toisaalta ne eivät myöskään ole täysin vapaita valitsemaan näiden kahden vaihtoehdon välillä. Itse asiassa rekisterinpitäjien on tehtävä asianmukainen päätös tapauksen erityisten olosuhteiden mukaan. Vaikka on vaikea kuvitella, että kohtuullisen maksun periminen olisi sopiva toimenpide ilmeisen perusteettomien pyyntöjen tapauksessa, liiallisista pyynnöistä on – läpinäkyvyyden periaatteen mukaisesti – usein tarkoituksenmukaisempaa periä maksu korvauksena hallinnollisista kustannuksista, joita toistuvat pyynnöt aiheuttavat.
193. Rekisterinpitäjien on pystyttävä osoittamaan, että pyyntö on ilmeisen perusteeton tai kohtuuton (yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 5 kohdan kolmas virke). Näin ollen on suositeltavaa varmistaa, että taustalla olevat tosiseikat dokumentoidaan asianmukaisesti. Yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 4 kohdan mukaisesti jos rekisterinpitäjä kieltäytyy käsittelemästä tietopyyntöä kokonaan tai osittain, sen on ilmoitettava rekisteröidylle viipymättä, viimeistään kuukauden kuluessa pyynnön vastaanottamisesta
- kieltäytymisen syy
 - oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle
 - mahdollisuus käyttää oikeussuojakeinoja.
194. Ennen kuin rekisterinpitäjät perivät yleisen tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 5 kohtaan perustuvan kohtuullisen maksun, niiden olisi ilmoitettava rekisteröidyille aikomuksestaan periä tällainen maksu. Rekisteröityjen on voitava päättää, peruuttavatko he pyynnön välttääkseen maksun perimisen.
195. Tiedonsaantioikeutta koskevien pyyntöjen perusteettoman hylkäämisen voidaan katsoa loukkaavan rekisteröidyn yleisen tietosuoja-asetuksen 12–22 artiklan mukaisia oikeuksia, minkä vuoksi toimivaltaiset valvontaviranomaiset voivat käyttää korjaavia toimivaltuuksiaan, mukaan lukien yleisen tietosuoja-asetuksen 83 artiklan 5 kohdan b alakohtaan perustuvat hallinnolliset seuraamusmaksut.

¹⁰⁵ ”Järjestelmällinen lähettäminen osana kampanjaa” tarkoittaa sitä, että rekisteröity jakaa pyynnöt, jotka voitaisiin helposti yhdistää yhdeksi, keinotekoisesti ei muutamiin vaan useisiin yksittäisiin kappaleisiin siten, että ilmeisenä tarkoituksena on häiriön aiheuttaminen.

Jos rekisteröity katsoo, että hänen oikeuksiaan on loukattu, hänellä on oikeus tehdä kantelu yleisen tietosuoja-asetuksen 77 artiklan perusteella.

6.4 Unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännön yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklaan perustuvat mahdolliset rajoitukset sekä poikkeukset

196. Yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklassa säädettyjen velvollisuuksien ja oikeuksien soveltamisalaa voidaan rajoittaa unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännöllä.¹⁰⁶
197. Rekisterinpitäjien, jotka aikovat käyttää kansalliseen lainsäädäntöön perustuvaa rajoitusta, on tarkistettava huolellisesti kyseisen kansallisen lainsäädännön säännöksen vaatimukset. Lisäksi on tärkeää huomata, että jäsenvaltioiden (tai unionin) lainsäädännössä säädettyjen tiedonsaantioikeuden rajoitusten, jotka perustuvat yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklaan, on ehdottomasti täytettävä kyseisessä säännöksessä säädetyt edellytykset. Tietosuojaneuvosto on julkaissut 10/2020 yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan mukaisia rajoituksia koskevat ohjeet, joissa on lisäselvityksiä tästä. Tietosuojaneuvosto muistuttaa tiedonsaantioikeuden osalta, että rekisterinpitäjien olisi poistettava rajoitukset heti, kun niiden perusteena olevat olosuhteet eivät enää ole voimassa.¹⁰⁷
198. Lainsäädäntötoimenpiteissä, jotka liittyvät yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan mukaisiin rajoituksiin, voidaan myös säätää, että oikeuden käyttö viivästyy ajallisesti, että oikeutta käytetään osittain, että se rajataan tiettyihin tietoryhmiin tai että oikeutta voidaan käyttää välillisesti riippumattoman valvontaviranomaisen kautta.¹⁰⁸

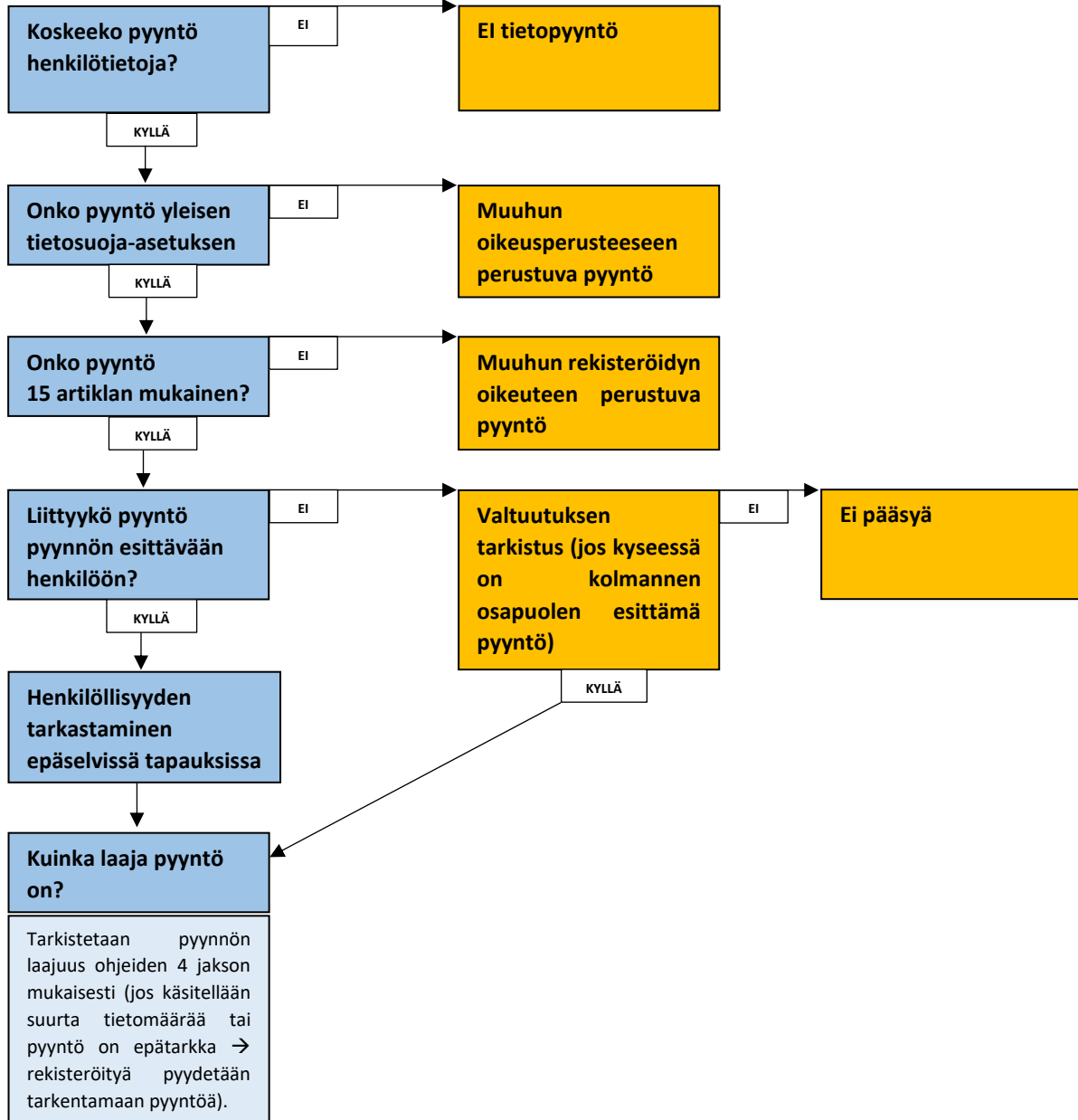
¹⁰⁶ Ks. esimerkiksi Saksan liittovaltion tietosuojalain (BDSG) 32–37 §, Norjan henkilötietolain 16 ja 17 § ja Ruotsin tietosuojalain 5 luku.

¹⁰⁷ Euroopan tietosuojaneuvoston ohjeet 10/2020 yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan mukaisista rajoituksista, versio 2.0, 13.10.2021, 76 kohta.

¹⁰⁸ Euroopan tietosuojaneuvoston ohjeet 10/2020 yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan mukaisista rajoituksista, versio 2.0, 13.10.2021, 12 kohta. Esimerkiksi Saksan liittovaltion tietosuojalain 34 §:n 3 momentissa säädetään, että jos viranomainen ei anna tiedonsaantioikeutta koskevan pyynnön perusteella tietoja rekisteröidylle tiettyjen rajoitusten vuoksi, nämä tiedot on annettava liittovaltion valvontaviranomaiselle rekisteröidyn pyynnöstä, jollei asiasta vastaava (sen viranomaisen, johon pyyntö on kohdistunut) liittovaltion ylin viranomainen yksittäisessä tapauksessa päättä, että tämä vaarantaisi liittovaltion tai osavaltion turvallisuuden. Italian tietosuojasäännöstössä säädetään epäsuorasta tiedonsaantioikeudesta (viranomaisen kautta), jos tiedonsaantioikeus voisi vaikuttaa haitallisesti tiettyihin etuihin (esimerkiksi rahanpesun torjuntaan liittyvä etu), ks. Italian tietosuojasäännösten 2-L §.

LIITE – VUOKAAVIO

Vaihe 1: Miten pyyntöä tulkitaan ja arvioidaan?

Vaihe 2: Miten pyyntöön vastataan (1)?

Tiedonsaantioikeuden kolme pääosaa (15 artiklan rakenne)		
Vahvistus siitä, käsitelläänkö henkilötietoja	Pääsy henkilö-tietoihin	Mm. tarkoituksia ja vastaanottajia koskevat lisätiedot (15 artiklan 1 kohdan a–h alakohta)

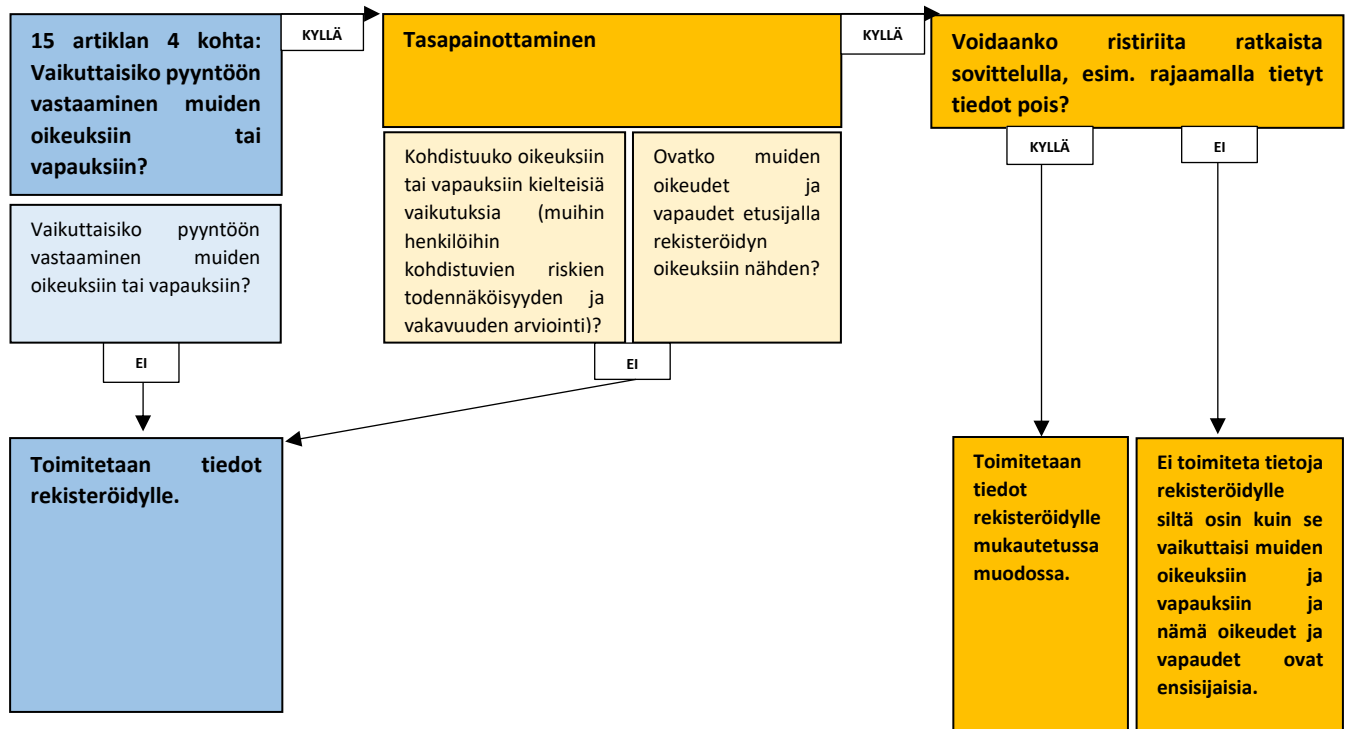
Vaihe 2: Miten pyyntöön vastataan (2)?

Toteutetaan asianmukaiset toimenpiteet			
12 artiklan 1 kohta: Tiiviisti esitetty, läpinäkyvä, helposti ymmärrettävä ja saatavilla oleva muoto		12 artiklan 2 kohta: Tiedonsaantioikeuden käyttämisen helpottaminen	
Valitaan eri tavoista	Toimitetaan jäljennös, ellei ole sovittu muusta tavasta (15 artiklan 3 kohta)	Käytetään tarvittaessa monitasoisista lähestymistapaa (olennaisinta verkon käyttämisen tapauksessa)	Ajoitus – ilman aiheetonta viivytystä ja joka tapauksessa kuukauden kuluessa (poikkeustapauksissa jatkaminen kahdella kuukaudella) (12 artiklan 3 kohta)

Vaihe 2: Miten pyyntöön vastataan (3)?

Miten rekisterinpitäjä voi hakea kaikki rekisteröityä koskevat tiedot?			
Määritetään hakukriteerit, jotka perustuvat rekisteröidyn antamiin tietoihin, muihin rekisterinpitäjän hallussa oleviin tietoihin rekisteröidystä ja tekijöihin, joiden perusteella tiedot on jaettu (mm. asiakasnumero, IP-osoitteet, ammattinimike ja perhesuhteet).	Määritetään mahdolliset tekniset toiminnot, jotka ovat käytettävissä tietojen hakemiseen.	Etsitään tietoja kaikista asiaankuuluvista tietoteknisistä rekistereistä tai muista kuin tietoteknisistä rekistereistä.	Kootaan, poimitaan tai muulla tavoin kerätään rekisteröityä koskevat tiedot siten, että ne kuvastavat täysin käsittelyä eli sisältävät kaikki rekisteröityä koskevat henkilötiedot ja antavat rekisteröidylle mahdollisuuden pysyä perillä käsittelyn lainmukaisuudesta ja tarkistaa sen. Tietojen hakeminen voidaan tehdä tapauskohtaisesti tai tarvittaessa käyttämällä rekisterinpitäjän jo käyttöönottamaa sisäänrakennetun yksityisyyden suojan välinettä.

Vaihe 3: Rajoitusten tarkistaminen (1)

Vaihe 3: Rajoitusten tarkistaminen (2)

